

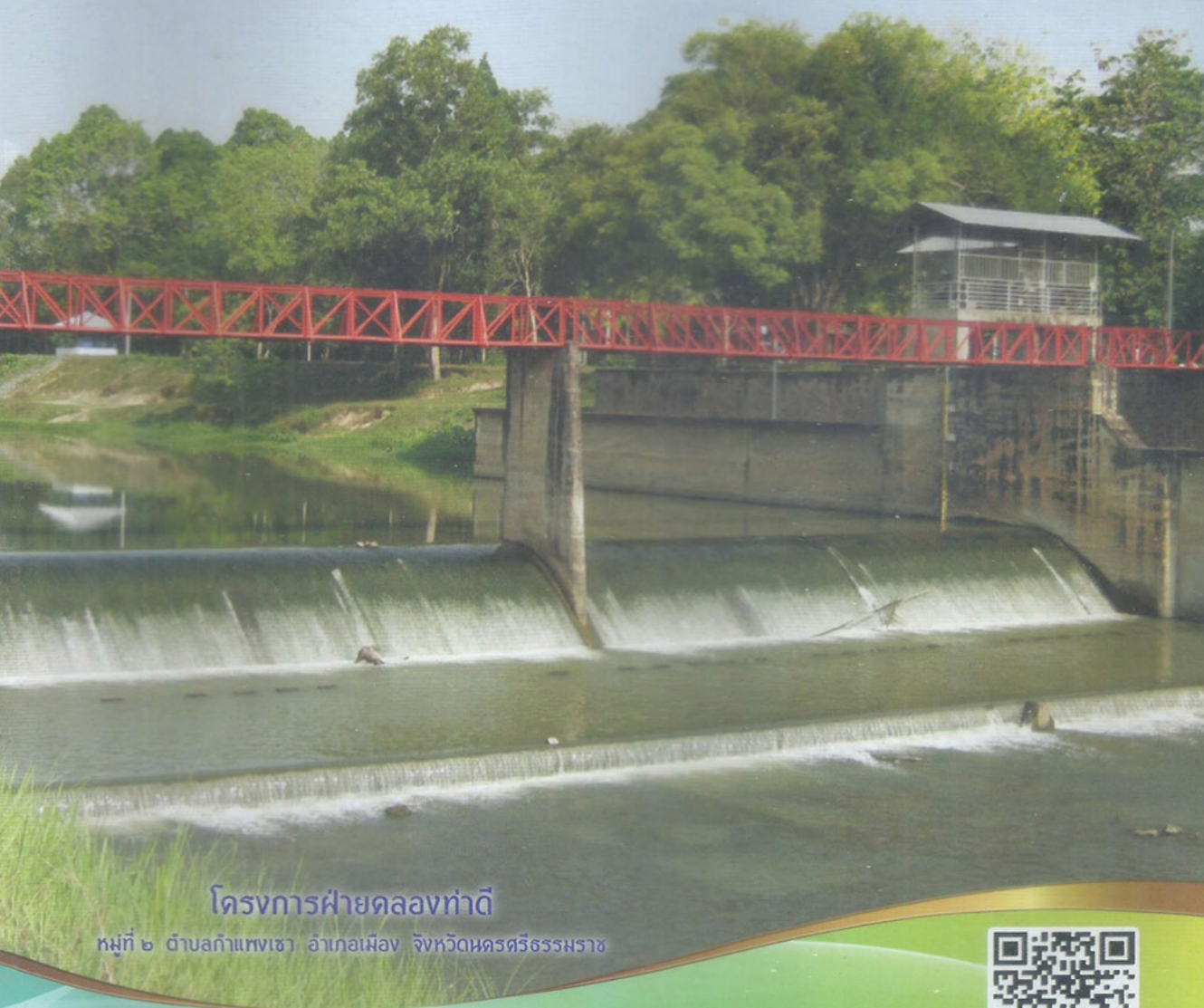
ISSN ๐๘๕๙-๘๖๖๕

นคสส.นคสส.นคสส.นคสส.

นคสส.

ปีที่ ๔๘ ฉบับที่ ๓ เดือนมีนาคม ๒๕๖๑

สารบรรณธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัด พิมพ์แจกจ่ายประชาชน

โครงการฝายคลองท่าดี

หมู่ที่ ๖ ตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

www.nakhonsi.go.th

โครงการฝายคลองท่าดี

ในช่วงต้นปี พ.ศ.๒๕๑๐ ราษฎรบริเวณ ตำบลกำแพงเขา ตำบลโพธิ์เสด็จ ตำบลมะม่วงสองต้น ตำบลนาเคียน ตำบลนาทราย และตำบลท่าแพ ได้สร้างท่อนบั้งขึ้นในลำน้ำคลองท่าดี และคลองบ้านตาลเพื่อชักน้ำขึ้นมาใช้ในการทำนา แต่การดำเนินการมีความยากลำบาก และไม่ค่อยจะได้ผลดีเกิดการขาดแคลนน้ำ ประกอบกับในช่วงปี พ.ศ.๒๕๑๔-๒๕๑๗ มีปริมาณน้ำฝนประจำปี น้อยเกิดการขาดแคลนน้ำอย่างมากในฤดูแล้งมีน้ำทะเลหนุน เข้าคลองท่าชัก ทำให้ไม่สามารถใช้น้ำในการทำสวนและปลูกสัตว์ได้ ราษฎรจึงได้ทำการร้องเรียนให้ทางราชการช่วยเหลือ ชลประทาน ส่วนได้ (ในขณะนั้น) ได้เสนอให้กรมชลประทานพิจารณาเปิด การก่อสร้างโครงการฝายคลองท่าดี เพื่อนำน้ำจากคลองท่าดี มาช่วยเหลือพื้นที่ดังกล่าว

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ส.ส.นครศรีธรรมราช และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ เรงรัดให้กรมชลประทานก่อสร้างโครงการฝายคลองท่าดีในปี พ.ศ.๒๕๑๘ กรมชลประทานเริ่มดำเนินการก่อสร้าง โครงการฝายคลองท่าดี ซึ่งประกอบด้วย หัวงานและระบบส่งน้ำตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๑๙ จนแล้วเสร็จใน ปีงบประมาณ ๒๕๓๑ เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๓๒ กรมชลประทานได้พิจารณาอนุมัติให้รวมโครงการ ฝายเสาธงเข้ากับโครงการฝายคลองท่าดี เป็นโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา เสาธง - ท่าดี มีพื้นที่รับผิดชอบ ในเขตพื้นที่โครงการฝายคลองเสาธง และโครงการฝายคลองท่าดี

ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ ๒ (ตอนท่าดี) รับผิดชอบพื้นที่ในเขต

๑. จำนวน ๒ ตำบล ของอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ตำบลกำโลน มี ๑๐ หมู่บ้าน ตำบลท่าดี มี ๗ หมู่บ้าน

๒. จำนวน ๗ ตำบล ของอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ตำบลกำแพงเขา มี ๙ หมู่บ้าน ตำบลไชยมนตรี มี ๕ หมู่บ้าน ตำบลโพธิ์เสด็จ มี ๙ หมู่บ้าน ตำบลนาทราย มี ๖ หมู่บ้าน ตำบลนาเคียน มี ๘ หมู่บ้าน ตำบลมะม่วงสองต้น มี ๖ หมู่บ้าน ตำบลท่าจั่ว มี ๘ หมู่บ้าน

ระบบชลประทานประกอบด้วย คลองส่งน้ำรวม ๖ สาย มีอาคารในระบบส่งน้ำรวม ๒๐๘ แห่ง มีพื้นที่โครงการทั้งหมด ประมาณ ๑๖๕,๐๐๐ ไร่ พื้นที่ชลประทาน ประมาณ ๒๓,๐๐๐ ไร่ มีการพัฒนา เป็นระบบคันคูน้ำ มีคูส่งน้ำ ๓ สาย ระบบคันคูน้ำครอบคลุมพื้นที่ชลประทาน ประมาณ ๗๐๐ ไร่ และพื้นที่ การระบายน้ำ ๔๐,๐๐๐ ไร่

วิถีชีวิตมนุษย์นั้น จะให้มีแต่ความปรกติสุขอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องมีทุกข์ มีภัยมีอุปสรรคผ่านเข้ามาด้วยเสมอ ยากจะหลีกเลี่ยงพ้น ข้อสำคัญอยู่ที่ ทุกคนจะต้องเตรียมกายเตรียมใจ และเตรียมการไว้ให้พร้อมทุกเวลา เพื่อเผชิญและแก้ไขความไม่ปรกติเดือดร้อน (ทั้ง) นั้นด้วยความไม่ประมาท ด้วยเหตุผล ด้วยหลักวิชา และด้วยสามัคคีธรรม จึงจะผ่อนหนักให้เป็นเบาและกลับร้ายให้กลายเป็นดีได้

พระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙

พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ.๒๕๒๘ วันจันทร์ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๗

(ประตูลิขิต)

รสสวรรค์นั้นเสพติด
อันลัทธิ นานา นำเวียนหัว
จงถอนตัว ออกมา เสียให้ห่าง
เรื่องพระเจ้า เรื่องสวรรค์ นั้นเหมือนยาง
เป็นตังเหนียว กั้นทาง ดวงวิญญาณ
เป็นกรงทอง จงจำ จำกัดเขต
นำทุเรศ กลับรัก เป็นหลักฐาน
ความหลุดพ้น ใช่อร่อย เช่นอ้อยตาล
ทิ้งไม้อาน ตาพราว ราวเพชรพลอย
รสสวรรค์ นั้นเสพติด พิษณมัง
ถูกกั๊กขัง ก็ไม่รู้ เหมือนปูหอย
อยู่แต่รู้ มิได้รู้ เรื่องนกน้อย
ที่บินลอย เวหา ว่าปานใด ฯ

พระธรรมโกศาจารย์

พุทธทาสภิกขุ

ISSN ๐๘๕๙-๘๖๖๕

นศส.ส.ร.น.ร.

สาร

ปีที่ ๔๘ ฉบับที่ ๓ เดือนมีนาคม ๒๕๖๑

เจ้าของ - ผู้จัดทำ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

คณะที่ปรึกษาติดตามคัด

- ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
- นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช
- ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
- หัวหน้าหอสมุดแห่งชาตินครศรีธรรมราช
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑-๔
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑๒
- ผู้อำนวยการสำนักงานพุทธศาสนานครศรีธรรมราช
- ผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษา ภาคใต้ เขต ๑

คณะที่ปรึกษาทั่วไป

- ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- หัวหน้าส่วนราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้อำนวยการ

นายชำนาญ เอียดแก้ว

บรรณาธิการ

นายสงวน กลิ่นหอม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

- นายกริทาพล กระชนะกาญจน์
- นางสาวอรุณรัตน์ ทองคำ
- นางสาวอนุชสราร เรื่องมาก

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายองอาจ จตุกาญจน์

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

นายสวัสดิ์ กฤตวิรัตน์
นายสมพุทธิ อูระเจน
ผศ.ประยัด เกษม
รศ.วิมล คำศรี
รศ.ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ
นายบุญเสริม แก้วพรหม
นางสายใจ ตระกูลสันติ

กองบรรณาธิการ

นางสาวสุภาวดี แซ่ลิ้ม
รศ.ดร.กัณตกมล หนูทองแก้ว
รศ.ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์
นายมานะชัย เพ็งทอง
นายนิพนธ์ สุขสะอาด
นายสมใจ สมคิด
นายสุชาติ ทองบุญยัง
ดร.สุรินทร์ ทองเทศ
นายผจญ มีจิตต์
นายทวี ศรีธรรมมานุกูล
ดร.บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ
นายดุจศิลป์ พงศ์ประพันธ์
นายนิยม กาญจนะ
นายชัยวัฒน์ สีแก้ว
นายคำพร เกิดมีทรัพย์
ผศ.ดร.ดิเรก หนุนกล้า
นายมงคล โอมาก
นายสุนทร สอดจิตต์
นายโกวิทย์ กระชนะกาญจน์
นายบัณฑิต สุทธิมูลิก

นายนิเวศ วนคุณากร
นายแพทย์ปัญญา พงษ์พานิช
นายแพทย์รังสิต ทองสมัคร
ผศ.ฉัตรชัย ศุภระกาญจน์
นายสุธรรม ชัยนิตย์เกียรติ
นายชาติ ศิลปรัตน์

นายพอล อุบลพันธ์
นายสัมพันธ์ นวลปั้น
นายณรงค์ศักดิ์ กำเนิดทอง
นายจวน ชูแสง
นายดำรง หนูทอง
ผศ.ดร.สำเริง จันทุม
นางสาวศุทธิณี สว่างเย็น
นางธนัญกรณ์ ณ วงศ์
นางอรอุมา เรืองสังข์
นายธนวัฒน์ ชื่นพงศ์
นายพรนรินทร์ ยอลิน
นางสาวนาคิตยา ทองแป้น
นายพิเทพ บริบูรณ์
นายศุภชัย สงวนแสง
นายวิโรจน์ พัดแก้ว
นายนาครเศรษฐ์ มฤตวรณมาศ
นางสาวสายฝน จิตนุพงศ์
นางพวงมาลัย เล็งเสน
นางสาวพัชนี บุญชูศรี
นายพงษ์วัฒน์ เกิดสิน

วัตถุประสงค์ :

- เสนอข่าวสารของราชการและผลงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว
- อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และความร่วมมือในการพัฒนาสังคมบ้านเมือง โดยมีจุดเน้นว่าเสนอเนื้อหาสาระที่แสดงความเป็นนครศรีธรรมราช และเกี่ยวเนื่อง

ปีที่พิมพ์ : มีนาคม ๒๕๖๑ จำนวน ๓,๓๐๐ เล่ม

ศิลปกรรม - รูปเล่ม : นางสาวอรุณรัตน์ ทองคำ

ประสานงาน พิสูจน์อักษร ถ่ายภาพ : กริทาพล กระชนะกาญจน์ , นายศุภชัย สงวนแสง

เลขที่ ๓๐๙ หมู่ที่ ๗ ต.เทพารักษ์ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ www.nakhonsi.go.th E-mail : santhakhan@hotmail.com

สถานที่ออกแบบและจัดพิมพ์ : โรงพิมพ์ประชุมการพิมพ์ เลขที่ ๑๑๘/๖-๘ ม.๑ ถ.นคร-ทุ่งสง ต.ช้างซ้าย อ.พระพรหม จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐-๗๕๔๔-๐๕๕๕ E-mail : P_interprint@hotmail.com

สารบัญ

- ๓ พระบรมราโชวาท (คำคัด)
- ๔ ประตูลัทธิ
- ๗ สารนายก อบจ.นครศรีธรรมราช

กรองคำกวีร่วมสมัย

- ๘ เพียงลำพัง
มานิตย์ ชุมเพชร
- ๙ ปีสางสุรา
บุญล้อม โหละสุต

มรดกทางวัฒนธรรม

- ๕๓ ฤทธิ์แค้นแรงกตัญญู
หนังประเสริฐเฒ่า อ้ายลูกเปี้ย

ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

- ๑๐ ถวายอดิเรก
สัมพันธ์ นวลปิ่น

น่านาสรรสาร

- ๖๑ นานาทศนะในเรื่องเทวดา
วรรณดี สรรพจิต

การศึกษา การท่องเที่ยว

- ๑๒ ประวัติศาสตร์กีฬาตะกร้อเมืองสยาม
โกวิท วรรณภาณุ

- ๗๕ วันนีที่เมืองลิกอร์
กริธาพล วรรณภาณุ

นครแห่งการเรียนรู้

- ๒๑ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม
นายประพันธ์ศักดิ์ สุขสอาด

รักษาสภาพ

- ๘๗ โรคพิษสุนัขบ้า
คุณน้ำพุ

พระพุทธรูปศาสนาเถรวาท ในเอเชียอาคเนย์

พระครูอรุณสุตาลังการ (ปริดา บัวเมือง)

สมุนไพรใกล้ตัว

- ๙๓ ยาหอมเทพจิตร :
ตำรับยาหอมบำรุงดวงจิต
อรุณรัตน์ ทองคำ

ย้อนรอยอาณาจักรตามพรลิงค์

- ๓๙ บ้านช้าง
ผจญ มีจิตต์

สํานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

เดือนมีนาคม ๒๕๖๑ นี้ มีเรื่องราวที่สำคัญๆ ที่จะเล่าให้ฟัง ดังต่อไปนี้

วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๑ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
ทุกระดับ ทุกตำแหน่ง เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ประจำปี ๒๕๖๑ ตั้งแต่
เวลา ๐๖.๓๐ น. ทำบุญตักบาตร ณ ถนนราชดำเนิน ด้านหน้าวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร
เวลา ๑๔.๐๐ น. ร่วมขบวนเกียรตินิยมถวายผ้าพระบฏพระราชทาน กระผมได้รับมอบหมาย
ให้อยู่เชิญผ้าพระบฏพระราชทานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ณ ศาลาประตูหูก สนามหน้าเมือง เพื่อนำไปถวาย ณ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร
ในเวลา ๑๖.๐๐ น. และเวลา ๑๗.๔๕ น. ร่วมพิธีเวียนเทียน ณ บริเวณลานโพธิ์
วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาฯ จัดกิจกรรม
ฝึกอบรมสัมมนาการปฏิบัติงานด้านการจัดตั้งและกาบริหารพัสดุภาครัฐ โดยวิทยากร
จากกรมบัญชีกลาง เพื่อให้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๒๐๐ คน
ได้มีความรู้ในการบริหารงานพัสดุ ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ ที่ประกาศใช้ในปี ๒๕๖๐
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการอบรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑ เป็นวันสำคัญวันหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะพี่น้องชาวไทยพุทธ ในวันนี้เป็นวันคล้ายวันเกิดของพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับเกียรติให้ร่วมเป็นเจ้าภาพในงานประเพณีแห่ผ้าห่มพระธาตุน้อยเจดีย์พ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ ซึ่งในวันดังกล่าว กระผมได้รับเกียรติให้เป็นประธานพิธีเททองหล่อรูปเหมือนพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ด้วย

วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นวันสำคัญเกี่ยวกับพระราชพิธีวันพระสถิตพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐต่อพสกนิกรชาวไทย ณ ศาลาประชาคมโรงละครองค์การบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากพระองค์ท่านเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงเชี่ยวชาญด้านการค้าขาย และเก็บสะสมพระราชทรัพย์ไว้ในท้องพระคลังหลวงจำนวนมาก และพระราชทรัพย์ส่วนนี้ได้นำมาใช้แลกกับอภินิหารของไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อฝรั่งเศสใช้กองทัพอธิปไตยปิดล้อมพระราชวัง

อีกเรื่องหนึ่งที่เราเห็นว่าควรบันทึกไว้ คือ การปรับปรุงถนนลาดยางสายปากพอง-แหลมตะตุมทุก ซึ่งเป็นถนนทางหลวงท้องถิ่นที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ความยาวประมาณ ๑๔ กิโลเมตร ผิวจราจรกว้าง ๔ เมตร โดยใช้เครื่องจักรกลและเจ้าหน้าที่จัดทำเอง ใช้งบประมาณจัดซื้อวัสดุทั้งสิ้น ประมาณ ๒๗ ล้านบาท พร้อมตีเส้นจราจรเรียบร้อยแล้วเรียบร้อยสวยงาม แล้วเสร็จตามเป้าหมายในเดือนมีนาคมนี้เช่นเดียวกัน

ขอขอบคุณสมาชิกและแฟนฯ สารนครศรีธรรมราชทุกท่านที่ติดตาม พบกันใหม่เดือนเมษายนครับ

04

นายชำนาญ เขียดแก้ว

รองปลัดองค์การบริหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

รักษาราชการแทนปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

เพียงลำพัง

คนได้ในวันนี้

เหยื่อโหดขบวนการ

เหมือนอยู่อย่างไรญาติ

ปกป้องอยู่ลำพัง

ทนอยู่อย่างโดดเดี่ยว

ไม่มีแม่ปัญญา

รอบกายล้วนร้ายกาจ

ล้มตายจนโลกถือ

ภัยพ้องที่มองเห็น

สร้างชั่วอย่างไซโคโซน

คนดีจึงเดียวดาย

จำเจ็บกับเหตุการณ์

หมดศักดิ์ศรีน่าสงสาร

ไม่อาจต้านด้วยกำลัง

หมดโอกาสชาติที่หวัง

จึงพลาดพลั้งตลอดมา

หมดแรงเรี่ยวจะแข็งแกร่ง

จะรบราหรือหาหรือ

จะสิ้นชาติจะหมดชื่อ

ด้วยฝีมือขบวนการ

ถอยนวลเด่นดูโลดโผน

ระเบิดโยนเล่นเหี้ยมทารุณ

อันตรายมีรอบด้าน

ป้องกันพลาดเพียงลำพัง

มานิตย์ หุมเพชร

อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี

ปีศาจสุรา

เกิดความเศร้า “เทศกาลแห่งความสุข”
เป็นเรื่องการพลัดพรากจากลูกเมีย
ตัวเลขความสูญเสียที่พุ่งสูง
จะกี่เดือนกี่วันอันตราย
เมื่อกระแสลั่งคมระดมข่าว
ทั้งภาครัฐภาคราษฎร์...ต้องรู้ทัน
จำเป็นต้องพบทวนเครื่องมือหลัก
พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ที่เรามี
ทุกสังคมร่วมด้วยช่วยแก้ไข
ตั้งจุดตรวจประกอบการเจรจา

ที่เกิดทุกข์เพราะครอบครัวยุติสูญเสีย
ร้ายลามเลียเพราะ “สุรา” พาเจ็บตาย
เกิดจากฝูง “ปีศาจเหล้า” ทั้งหลาย
สะสมความมอดวายเป็นรายวัน
เกาะเรื่องราวข่าวร้ายทำลายขวัญ
ร่วมผลักดัน “เมาไม่ขับ” ขานรับที่
ให้รู้จัก...เพื่อบังคับผู้ขับที่
ดำเนินคดีตามกฎหมาย
ต้องร่วมใจช่วยกันแก้ปัญหา
เพื่อป้องกันปราบ “ปีศาจสุรา” พาไปตาย

บุญล้อม โหละสุด

สมาคมกวีร่วมสมัย

ตกถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ พระองค์ทรงเปลี่ยนชื่วะ เป็น ชีวะตุ นอกนั้นคงไว้เหมือนเดิม
นี่คือชื่อของคำถวายพระติเรกแต่ก็ไม่มีหลักฐานยืนยันเป็นเพียงแต่คำบอกเล่ากันมา
คำถวายติเรกมีดังนี้ครับ (ขอเขียนแบบไทยเพื่อให้อ่านง่ายๆ)

พระอุดมปิฎก มีนามเดิมว่า (สอน)

อติเรกะวัสสะตัง ชีวะ
อติเรกะวัสสะตัง ชีวะ
อติเรกะวัสสะตัง ชีวะ
ทิมายโก โหตุ อโรโค โหตุ
ทิมายโก โหนตุ อโรโค โหตุ
สุโขโต โหนตุ ปรมินทรมหาราชา
สิทธิกิจจัง สิทธิกัมมัง สิทธิลาโภ ชโย นิจจัง
ปรมินทรมหาราชาวัสสะ ภาวตุ สัพพา
ขอถวายพระพร

ประวัติศาสตร์

กีฬาตะกร้อเมืองสยาม

โกวิทย์ กรรชนะกาญจน์

ตะกร้อ เป็นการละเล่นของไทยมาแต่โบราณและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และมีชื่อเสียง แต่ไม่มีหลักฐานแน่นอนว่ามีมาตั้งแต่สมัยใด แต่คาดว่าราวๆ ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศอื่นที่ใกล้เคียงนั้นก็มีการเล่นตะกร้อ คนเล่นไม่จำกัดจำนวน เล่นเป็นหมู่หรือเดี่ยวก็ได้ ตามลานที่กว้างพอสมควร ตะกร้อที่ใช้เดิมนั้นใช้หวายถัก เป็นลูกตะกร้อ ในปัจจุบัน นิยมใช้ลูกตะกร้อพลาสติก เพราะวัสดุในการผลิตหาง่ายกว่า และมีน้ำหนักขนาดของเส้นและอื่นๆค่อนข้างเป็นมาตรฐานเท่ากันทุกลูก

การเตะตะกร้อเป็นการเล่นที่ผู้เล่นได้ออกกำลังกายทุกสัดส่วน ฝึกความว่องไว ความมีไหวพริบ การสังเกต ทำให้มีบุคลิกภาพดี มีความสง่างาม อีกทั้งยังฝึกความมีระเบียบวินัย มารยาทอีกด้วยและการเล่นตะกร้อนับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของไทยอย่างหนึ่ง

สำหรับประวัติของกีฬาตะกร้อนั้น ได้มีการดำเนินการการค้นคว้าหาหลักฐาน เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดการกีฬาตะกร้อในอดีตมากมาย

เมื่อบรรพกาล อนุমানว่า ปี พ.ศ.๒๑๓๓-๒๑๔๙ (ค.ศ. ๑๕๙๐-๑๖๐๖) ประเทศไทย เดิมชื่อ ประเทศสยาม เมื่อครั้ง สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในยุคสมัย

ปี พ.ศ.๒๓๕๒-๒๓๖๖ (ค.ศ.๑๘๐๙-๑๘๒๓) เป็นยุคตอนต้นของ กรุงรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพมหานคร) เป็นเมืองหลวงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในพระราชพิธีพืชมงคลของวรรณคดีเรื่องอิเหนา และเรื่องสังข์ทอง มีบทความร้อยถ้อยความเกี่ยวพันถึงตะกร้อด้วย

ปี พ.ศ.๒๓๖๖-๒๓๙๔ (ค.ศ.๑๘๒๓-๑๘๕๑) ในยุคสมัย กรุงรัตนโกสินทร์ เป็นเมืองหลวงสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ในบทกวีของสุทรภู่ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เขียนบทกวีนิราศเมืองสุพรรณ ในปี พ.ศ.๒๓๘๔ (ค.ศ.๑๘๔๑) มีร้อยถ้อยความเกี่ยวพันถึงตะกร้อ ไว้เช่นกัน

เหตุผลหรือข้ออ้างที่กล่าวมาทั้งหลายทั้งปวง ย่อมถือเป็นพยานหลักฐานได้ว่า คนสยามหรือคนไทย ได้เล่นตะกร้อมาเป็นเวลาช้านานแล้ว

ปี พ.ศ.๒๔๖๘-๒๔๗๗ (ค.ศ.๑๙๒๕-๑๙๓๔) ในยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นเมืองหลวง สมัยสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ (รัชกาลที่ ๗) ได้มีการปรับปรุงหรือดัดแปลงการเล่นตะกร้อขึ้นหลายรูปแบบ ซึ่งมีตะกร้อลอดห่วง ตะกร้อข้ามตาข่าย ตะกร้อชิงธง ตะกร้อพลิกแพลง และการติดตะกร้อตามร่างกาย

ปี พ.ศ.๒๔๗๐ (ค.ศ.๑๙๒๗) โดยหลวงมณฑลแมน ชื่อเดิม นายสังข์ บุรณะศิริ เป็นผู้ริเริ่มวิธีการเล่นตะกร้อลอดห่วง และเป็นผู้คิดประดิษฐ์ห่วงชัยตะกร้อ ขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งเดิม ห่วงชัยตะกร้อเรียงติดกันลงมา มี ๓ ห่วง แต่ละห่วงมีความกว้างไม่เท่ากัน กล่าวคือ ห่วงบนเป็นห่วงเล็ก ห่วงกลางจะกว้างกว่าห่วงบน และห่วงล่างสุดมีความกว้างกว่าทุกห่วง เรียกว่าห่วงใหญ่

ต่อมาได้มีการปรับปรุง-เปลี่ยนแปลงรูปทรงของห่วงชัยเป็นสามเส้นติดกัน โดยทั้ง ๓ ห่วง (สามด้าน) มีความกว้างเท่ากัน ดังที่ใช้ทำการแข่งขันในปัจจุบัน

การติดตะกร้อตามร่างกาย สมควรต้องบันทึกหรือเขียนไว้เป็นหลักฐานด้วย เพราะถือว่าเป็นความสามารถพิเศษเฉพาะตัว ซึ่งการติดลูกตะกร้อไว้ตามร่างกายเป็นเรื่องที่ไม่ง่าย ต้องได้รับการฝึกอย่างมาก ประกอบกับพรสวรรค์ เพราะการติดลูกตะกร้อ ต้องกระทำกันโดยลูกตะกร้อลอยมาในอากาศ และผู้เล่นต้องใช้อวัยวะของร่างกาย เช่น หน้าผาก ไหล่ คอ คาง ข้อพับแขน ข้อพับขาด้านหลังหรือขาหนีบ เป็นต้น โดยไม่ให้ลูกตะกร้อตกพื้น ผู้ที่สมควรบันทึกไว้เป็นหลักฐานหรือเกียรติประวัติ มีจำนวน ๕ คนได้แก่

๑. ปี พ.ศ.๒๔๗๐ (ค.ศ.๑๙๒๗) หม่อมปาหยิน (คนพม่า) สามารถติดตะกร้อได้จำนวน ๕ ลูก การที่นำเอาชื่อหม่อมปาหยิน บันทึกไว้เป็นประวัติการติดลูกตะกร้อของไทย ก็เพราะว่าหม่อมปาหยิน อาศัยอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยยังหนุ่ม มีภรรยาเป็นคนไทย ประกอบอาชีพอยู่ในประเทศไทย จนเสียชีวิต

สุนทรภู่ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เขียนบทกวี นิราศเมืองสุพรรณ มีร้อยถ้อยความเกี่ยวพันถึงตะกร้อ

๒. นางชลอศรี ชมแวก เป็นชาวอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถติดลูกตะกร้อได้ จำนวน ๙ ลูก

๓. นายแปลง สังขวัลย์ เป็นชาวกรุงเทพมหานคร สามารถติดลูกตะกร้อได้ จำนวน ๙ ลูก

๔. นายคล่อง ไตรสุวรรณ เป็นชาวอำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถติดลูกตะกร้อได้ ๑๑ ลูก

๕. นายประสงค์ แสงจันทร์ เป็นชาวจังหวัดสิงห์บุรี สามารถติดลูกตะกร้อได้จำนวน ๒๔ ลูก ซึ่งมีการดัดแปลงลูกตะกร้อบางลูกให้เล็กลง (ปัจจุบันอายุ ๖๔ ปี ยังสามารถทำการแสดงโชว์)

ในช่วงปี พ.ศ.๒๔๗๐ (ค.ศ.๑๙๒๗) คนสยามหรือคนไทย มีความชื่นชอบกีฬาตะกร้อกันอย่างแพร่หลายขึ้น เพราะตามเทศกาลงานวัดต่างๆ ในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ เช่น วัดสระเกศ (ภูเขาทอง) วัดโพธิ์ท่าเตียน วัดอินทวิหาร

(บางขุนพรหม) ได้เชิญ หม่องปาหยิน ไปแสดงโชว์การติดลูกตะกร้อตามร่างกาย ซึ่งมีการเก็บเงินค่าชมด้วย หลังยุค หม่องปาหยิน ยังมีหม่อมราชวงศ์อภินพ นวรัตน์ (หม่อมป๋อง) เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความสามารถเล่นตะกร้อพลิกแพลง ซึ่งก็ได้รับเชิญไปเตะตะกร้อโชว์ตามเทศกาลงานวัด โรงเรียน และมหาวิทยาลัยด้วย

ปี พ.ศ.๒๔๗๐ (ค.ศ.๑๙๒๗) ได้มีการจดทะเบียนก่อตั้ง สมาคมกีฬาสยาม อย่างเป็นทางการ โดยมี พระยาภิรมย์ภักดี เป็นนายกสมาคมกีฬาสยามคนแรก ซึ่งได้จัดให้มีการแข่งขัน ตะกร้อข้ามตาข่าย ที่ท้องสนามหลวง เป็นครั้งแรก

ปี พ.ศ.๒๔๗๒ (ค.ศ.๑๙๒๙) นายผล พลาสินธุ์ ร่วมกับ นายยิ้ม ศรีหงส์ หลวงสำเร็จวรรณกิจ และ ขุนจรรยาวิทิศ ได้ปรับปรุง-แก้ไขวิธีการเล่น ตะกร้อข้ามตาข่าย ซึ่งบางคนก็ได้อ้างว่า กลุ่มของ นายผล พลาสินธุ์

เป็นผู้คิดวิธีการเล่นตะกร้อ ข้ามเชือก มาก่อน โดยดัดแปลงจากกีฬา แบดมินตัน และได้มีการจัดการแข่งขันที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นครั้งแรก ข้ออ้างดังกล่าว ผู้เขียนไม่สามารถยืนยันได้ และขอยกคุณงามในคุณูปการให้แก่ทุกท่านที่กล่าวนามไว้เป็นสาระสำคัญ

ปี พ.ศ.๒๔๗๕-๒๔๗๙ (ค.ศ.๑๙๓๒-๑๙๓๖) นายยิ้ม ศรีหงส์ ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ โรงพิมพ์ศรีหงส์ เป็น นายกสมาคมกีฬาสยาม คนที่ ๒ ได้จัดการแข่งขันกีฬาไทยหลายอย่าง เช่น กีฬาวัว ตะกร้อลอดห่วง ตะกร้อข้ามตาข่าย ตะกร้อวงเล็ก ตะกร้อวงใหญ่ และ ตะกร้อชิงธง ที่ท้องสนามหลวง เป็นการเฉลิมฉลองรัฐธรรมนูญ ฉบับแรกของประเทศสยาม หรือประเทศไทย

ปี พ.ศ.๒๔๗๖ (ค.ศ.๑๙๓๓) นาวาเอกหลวงศุภชลาศัย ร.น. ได้ก่อตั้ง กรมพลศึกษา และท่านก็ได้ดำรงตำแหน่ง อธิบดีกรมพลศึกษา คนแรก จึงได้รับสมญานามว่า บิดาแห่งกรมพลศึกษา ซึ่งท่านเป็นผู้มี

ความสำคัญยิ่ง ในการปรับปรุง-แก้ไข วิธีการเล่นตะกร้อ โดยมีผู้ให้ความช่วยเหลือที่สำคัญ จำนวน ๕ คน คือ คุณพระวิบูลย์ คุณหลวงมงคลแมน คุณหลวงประคุณ พระยาอุดมพงษ์เพ็ญสวัสดิ์ และ พระยาภักตินรเศรษฐ (นายเลิต) เป็นเจ้าของกิจการรถเมย์และโรงน้ำแข็ง

ปี พ.ศ.๒๔๗๙ (ค.ศ.๑๙๓๖) พระยาจินดารักษ์ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่ง อธิบดีกรมพลศึกษา คนที่ ๒ ท่านได้เป็นประธานคณะกรรมการปรับปรุง-แก้ไข กติกากีฬาตะกร้อข้ามตาข่าย ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งกรมพลศึกษาได้ประกาศใช้กติกากีฬาตะกร้อข้ามตาข่าย อย่างเป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๐ (ค.ศ.๑๙๓๗) และจัดให้มีการแข่งขันระหว่างโรงเรียนมัธยมชาย ขึ้นทั่วประเทศด้วย

ปี พ.ศ.๒๔๘๐-๒๔๘๔ (ค.ศ.๑๙๓๗-๑๙๔๑) นาวาเอกหลวงศุภชลาศัย ร.น. ได้เป็นนายกสมาคมกีฬาสยาม ในช่วงปี พ.ศ.๒๔๘๒ (ปี ค.ศ.๑๙๓๙) ประเทศสยาม ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ประเทศไทย จึงทำให้

นาวาเอกหลวงศุภลาศัย ร.น. ดำรงตำแหน่ง
สองสถานภาพในคราวเดียวกัน กล่าวคือ ดำรงตำแหน่ง
นายกสมาคมกีฬาสยาม และ นายกสมาคมกีฬาไทย
ด้วย เพราะว่า สมาคมกีฬาสยาม ได้เปลี่ยนชื่อเป็น
สมาคมกีฬาไทย ตามการเปลี่ยนชื่อของประเทศนั่นเอง

ปี พ.ศ.๒๔๘๔-๒๔๙๐ (ค.ศ.๑๙๔๑-๑๙๔๗)
พระยาจินดารักษ์ เป็นนายกสมาคมกีฬาไทย

ปี พ.ศ.๒๔๙๐-๒๔๙๘ (ค.ศ.๑๙๔๗-๑๙๕๕)
พันเอกหลวงรณสิทธิ เป็นนายกสมาคมกีฬาไทย

ปี พ.ศ.๒๔๙๗-๒๔๙๘ (ค.ศ.๑๙๕๔-๑๙๕๕)
จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นผู้อุปถัมภ์
พิเศษ

ปี พ.ศ.๒๔๙๘-๒๕๐๐ (ค.ศ.๑๙๕๕-๑๙๕๗)
จอมพลเรือหลวงยุทธศาสตร์โกศล ร.น. เป็นนายก
สมาคมกีฬาไทย

ปี พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๐๓ (ค.ศ.๑๙๕๗-๑๙๖๐)
พลเอกประภาส จารุเสถียร เป็นนายกสมาคมกีฬาไทย
ในปี พ.ศ.๒๕๐๓ (ค.ศ.๑๙๖๐) พลเอกประภาส
จารุเสถียร ได้นำความกราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) ขอให้สมาคมกีฬาไทย
อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๐๓ (๑๘ April ๑๙๖๐)
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงรับ สมาคมกีฬาไทย
ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์

สมาคมกีฬาไทย จึงได้เปลี่ยนสถานภาพ
เป็นสมาคมกีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ตั้งแต่นั้น
เป็นต้นมา

ปี พ.ศ.๒๕๐๒ (ค.ศ.๑๙๕๙) ประเทศไทย
เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน กีฬาแหลมทอง หรือ
เซียนเกมส์ ครั้งที่ ๑ ประเทศพม่า ได้นำนักกีฬาตะกร้อ
(พม่า เรียกตะกร้อว่า ซินลง) มาเล่นหรือแสดง
ตามรูปแบบของพม่า ให้คนไทยได้ชมในลักษณะ
แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

ปี พ.ศ.๒๕๐๔ (ค.ศ.๑๙๖๑) ประเทศพม่า
เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน กีฬาเซี่ยพเกมส์ ครั้งที่ ๒
ได้เชิญนักกีฬาตะกร้อไทยไปร่วมโชว์แสดง ซึ่งประเทศไทย
ได้ส่งทีมตะกร้อลอดห่วง ไปทำการโชว์แสดง และได้รับ
การชื่นชมจากชาวพม่าเป็นอย่างมาก

ปี พ.ศ.๒๕๐๔-๒๕๑๑ (ปี ค.ศ.๑๙๖๑-๑๙๖๘)

พลเอกประภาส จารุเสถียร เป็นนายกรัฐมนตรีของไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ปฐมเหตุแห่งการบรรจุเข้าสู่กีฬาระดับชาติ

กีฬาตะกร้อเป็นกีฬาของชนชาติเอเชีย ซึ่งมี
หลายประเทศนิยมเล่นกัน แต่ละประเทศก็มีวิธีการเล่น
หรือกติกาที่แตกต่างกัน พม่าเตะกันแบบล้อมเป็นวง
(๕-๖ คน) พม่า เรียกตะกร้อว่า ชินลง มาเลเซีย เล่น
ตะกร้อข้ามตาข่าย ซึ่งดัดแปลงการเล่นมาจากกีฬา
วอลเลย์บอล แต่ได้กำหนดให้สนามเล็กลง และมีผู้เล่น
น้อยลง (จาก ๖ คน เหลือ ๓ คน) เรียกว่า เซปัก รากา
จaring โดยแปลความหมายได้ว่า เตะตะกร้อข้ามตาข่าย
มาเลเซีย เรียกตะกร้อว่า รากา

กำเนิดกีฬาเซปักตะกร้อ

ระหว่างเดือน มีนาคม-เมษายน ๒๕๐๘
(March-April ๑๙๖๕) สมาคมกีฬาไทยในพระบรม
ราชูปถัมภ์ ได้จัดงานเทศกาลกีฬาไทย โดยจัดให้มี
การแข่งขันว่าว กระบี่-กระบอง และตะกร้อ
ณ ห้องสนามหลวง กรุงเทพมหานคร ซึ่งครั้งนั้น สมาคม
กีฬาตะกร้อ จากเมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย ได้นำวิธี
การเล่นตะกร้อของ มาเลเซีย คือ เซปัก รากา จaring
มาเผยแพร่ให้คนไทยรู้จัก ในเชิงเชื่อมสัมพันธไมตรี
 และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกติกาของตะกร้อไทยด้วย

สมาคมกีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดให้
มีการสาธิตกีฬาตะกร้อของทั้งสองประเทศ ระหว่างไทย
กับมาเลเซีย โดยผลัดกันเล่นตามกติกาของ มาเลเซีย
๑ วัน เล่นแบบกติกา ของไทย ๑ วัน

กติกาของไทยสมัยก่อน เรียกว่า ตะกร้อข้าม
ตาข่าย สาระสำคัญของกติกาพอสังเขป ดังนี้

๑. สนามแข่งขันและตาข่ายคล้ายกันกับกีฬา
แบดมินตัน (ความยาวสนามสั้นกว่า)

๒. จำนวนผู้เล่นและคะแนนการแข่งขัน

๒.๑ การเล่น ๓ คน แต่ละเซต จบเกม
ที่ ๒๑ คะแนน (แข่งขัน ๒ ใน ๓ เซต)

๒.๒ การเล่น ๒ คน (คู่) แต่ละเซต
จบเกมที่ ๑๕ คะแนน (แข่งขัน ๒ ใน ๓ เซต)

๒.๓ การเล่น ๑ คน (เดี่ยว) แต่ละเซต
จบเกมที่ ๑๑ คะแนน (แข่งขัน ๒ ใน ๓ เซต)

๒.๔ ผู้เล่นแต่ละคน-แต่ละทีม สามารถ
เล่นได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง (๒ จังหวะ)

๒.๕ ผู้เล่นแต่ละคน-แต่ละทีม ช่วยกัน
ไม่ได้ หากผู้ใดถูกถูกตะกร้อจังหวะแรก ผู้นั้นต้องเล่นลูก
ให้ข้ามตาข่ายต่อไป

๒.๖ การเสิร์ฟ แต่ละคนต้องโยนและเตะ
ลูกด้วยตนเองตามลำดับกับมือ ซึ่งเรียกว่ามือ ๑ มือ ๒
และมือ

๓. มีลูกสั้น-ลูกยาว

กติกาของมาเลเซีย เล่นแบบ ข้ามตาข่าย
เช่นเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า เซปัก รากา จaring ดังที่กล่าว
มาแล้วว่า ดัดแปลงการเล่นมาจาก กีฬาวอลเลย์บอล
โดยมีนักกีฬาฝ่ายละ ๓ คน แต่ละคนสามารถเล่น
ลูกตะกร้อได้คนละ ไม่เกิน ๓ ครั้ง/จังหวะ และสามารถ
ช่วยกันได้ ต้องให้ลูกตะกร้อข้ามตาข่าย ซึ่งเมื่อก่อน เซปัก
รากา จaring แต่ละเซตจบเกมที่ ๑๕ คะแนน แข่งขัน
๒ ใน ๓ เซต เช่นเดียวกัน การสาธิตกีฬาตะกร้อระหว่าง
ไทย กับ มาเลเซีย วันแรกเล่นกติกาของไทย ปรากฏว่า
ไทยชนะด้วย ๒๑ ต่อ ๐ คะแนน นักกีฬาไทยประกอบด้วย

๑. จ.ส.ต.เจริญ ศรีจามร

๒. ร.อ.จำเนียร แสงสม และ

๓. นายชาญ ธรรมวงษ์

ซึ่งทั้ง ๓ คนได้เสียชีวิตแล้ว

วันที่สอง เล่นกติกาของมาเลเซีย ปรากฏว่า
มาเลเซีย ชนะด้วย ๑๕ ต่อ ๑ คะแนน นักกีฬาไทย
ประกอบด้วย

๑. ส.อ.สวัลย์ วงศ์พิพัฒน์
 ๒. นายประเสริฐ นิ่มงามศรี และ
 ๓. นายสำเริง หวังวิชา
- ซึ่งทั้ง ๓ คนได้เสียชีวิตแล้ว

จากผลของการสาธิต แสดงให้เห็นว่าต่างฝ่ายต่างถนัดหรือมีความสามารถในการเล่นในกติกาของตน จึงได้มีการประชุมพิจารณาร่วมกัน กำหนดกติกาการเล่น ตะกร้อขึ้นใหม่ เพื่อนำเสนอเข้าแข่งขันใน กีฬาเชียนเกมส์ต่อไป

ข้อตกลงสรุปได้ดังนี้

- วิธีการเล่นและรูปแบบสนามแข่งขัน ให้ถือเอารูปแบบของประเทศ มาเลเซีย
- อุปกรณ์การแข่งขัน (ลูกตะกร้อ-เน็ต) และขนาดความสูงของเน็ต ให้ถือเอารูปแบบของประเทศไทย
- และได้ตั้งชื่อกีฬาตะกร้อนี้นว่า เซปัก-ตะกร้อ เป็นภาษาของ ๒ ชาตารวมกัน กล่าวคือคำว่า เซปัก เป็นภาษามาลาเซีย แปลว่า ตะ ค่ำว่า ตะกร้อ เป็นภาษาไทย หมายถึง ลูกบอล

ปี พ.ศ.๒๕๐๘ (ค.ศ.๑๖๙๕) ประเทศมาเลเซีย เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน กีฬาเชียนเกมส์ ครั้งที่ ๓ ได้บรรจุ กีฬาเซปักตะกร้อ เข้าแข่งขันระดับชาติ เป็นครั้งแรก โดยมีการแข่งขันประเภททีมชุดเพียงประเภทเดียว (แข่งขัน ๒ ใน ๓ ทีม) ซึ่งมีทีมส่งเข้าร่วมการแข่งขัน ๓ ชาติ ได้แก่ มาเลเซีย ไทย และสิงคโปร์ การแข่งขันครั้งนั้น ทีมไทยกับทีมมาเลเซีย เป็นคู่ชิงชนะเลิศ ผลของการแข่งขันปรากฏว่า ทีมมาเลเซีย ได้ครองเหรียญทอง สามารถชนะทีมไทยทั้ง ๓ ทีม

ปี พ.ศ.๒๕๑๐ (ค.ศ.๑๙๖๗) ประเทศไทย เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน กีฬาเชียนเกมส์ ครั้งที่ ๔ มีทีมส่งเข้าร่วมการแข่งขัน ๔ ชาติ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และลาว การแข่งขันครั้งนั้น ทีมไทยกับทีมมาเลเซีย เป็นคู่ชิงชนะเลิศ ผลของการแข่งขันปรากฏว่า ทีมไทย ได้ครองเหรียญทอง สามารถชนะทีมมาเลเซีย ทั้ง ๓ ทีม

ปี พ.ศ.๒๕๑๒ (ค.ศ.๑๙๖๙) ประเทศพม่า เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน กีฬาเชียนเกมส์ ครั้งที่ ๕ ไม่มี

การแข่งขันกีฬาเซปักตะกร้อ มีเพียงการโชว์แสดงการเล่น ตะกร้อของแต่ละประเทศเท่านั้น ซึ่งประเทศไทย ได้นำทีม ตะกร้อลอดห่วงไปแสดงโชว์

ปี พ.ศ.๒๕๑๒ (ค.ศ.๑๙๖๙) ประเทศไทย มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสมาคมกีฬาไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ชุดใหม่

ปี พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๑๖ (ปี ค.ศ.๑๙๖๙-๑๙๗๓) พลเอกประภาส จารุเสถียร เป็นนายกสมาคมกีฬาไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ปี พ.ศ.๒๕๑๗ (ค.ศ.๑๙๗๔) หลวงสัทฤทธิ วิศวกรรม เป็นนายกสมาคมกีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ หลวงสัทฤทธิวิศวกรรม ดำรงตำแหน่งนายกสมาคม กีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เพียงปีเดียวก็ลาออก เนื่องจากสุขภาพไม่ดี

ปี พ.ศ.๒๕๑๘-๒๕๒๖ (ค.ศ.๑๙๗๕-๑๙๘๓) พลโทผเชิญ นิมิบุตร เป็นนายกสมาคมกีฬาไทยใน พระบรมราชูปถัมภ์

สำหรับสมาคมตะกร้อแห่งประเทศไทย ช่วงที่ พลโทผเชิญ นิมิบุตร ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมกีฬาไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนากีฬาเซปักตะกร้อภายในประเทศไทย อย่างมากมายหลายประการ ซึ่งเหตุการณ์ที่สำคัญได้แก่

พลโทผเชิญ นิมิบุตร
เป็นนายกสมาคมกีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

ปี พ.ศ.๒๕๒๔ (ค.ศ.๑๙๘๑) คณะกรรมการ บริหารสมาคมกีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เห็นว่า สมาคมกีฬาไทย มีความรับผิดชอบกีฬาไทยหลายประเภท ดูแลไม่ทั่วถึง ไม่สามารถพัฒนากีฬาเซปักตะกร้อ ให้ก้าวหน้า

ที่มา : สุพจน์ ปราณี.(๒๕๕๐. คู่มือกลยุทธ์การฝึกทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
อุทัย สงวนพงศ์.(๒๕๔๕).ตะกร้อ . พิมพ์ครั้งที่ ๖ . อักษรเจริญทัศน์.๒๕๔๕
<http://www.educatepark.com/story/ประวัติตะกร้อ-ประวัติตะกร้อไทย/>

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม

Philosophy of the sufficiency economy in line with Buddhism

นายประพันธ์ศักดิ์ สุขสอาด^{*}
Praphansak suksaard

๑. ความเป็นมาของหลักเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกระดับให้รู้จักพอเพียง เมื่อเศรษฐกิจพอเพียงก็จะเกิดความสมดุล คือ ความเป็นปกติและยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียง อาจเรียกได้หลายชื่อ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจสมดุล เศรษฐกิจบูรณาการ เศรษฐกิจศีลธรรม^{*} ล้วนมุ่งไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงทั้งนั้น นับว่าเป็นปรัชญาที่มีความหมาย ความสำคัญ การดำรงอยู่และปฏิบัติตนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๗ มีใจความว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงโดยลำดับต่อไป...” และนับจากนั้นเป็นต้นมาพระองค์ได้ทรงเน้นย้ำถึงแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชา ซึ่งมีคุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติ การดำรงชีพ การคำนึงถึงความมีเหตุมีผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนทรงเตือนสติพวงชนชาวไทยไม่ให้ประมาทในทุกสรรพสิ่งต่างๆ

ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ นับว่าเป็นบทเรียนของการพัฒนาที่ไม่สมดุล และไม่มีเสถียรภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาสังคมที่ไม่ได้คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศหรือความพร้อมของบุคคล และระบบ และอีกส่วนหนึ่งนั้น การหวังพึ่งพิงจากต่างประเทศมากเกินไป ทั้งในด้านความรู้เงินลงทุน หรือตลาด โดยไม่ได้เตรียมสร้างพื้นฐานภายในประเทศให้มีความมั่นคง และเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายใน และภายนอก บทเรียนจากการพัฒนาที่ผ่านมาทำให้ประชาชนคนไทยทุกระดับในทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม นักวิชาการต้องหันกลับมาทบทวนแนวทางการพัฒนา และการดำเนินชีวิตของคนในชาติ แล้วมุ่งให้ความสำคัญกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

^{*}นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{*}สนอชา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนามนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๒๒๒.

ในเรื่องการพัฒนา และการดำเนินชีวิตแนวทางหลักเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาค้นคว้าพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในเชิงกรอบแนวคิดทฤษฎี และใช้เป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน^๒

๒. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของทุกฝ่าย และประชาชนโดยทั่วไป มีใจความว่า

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี^๓

ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๐ มีใจความตอนหนึ่งว่า

“...ความพอเพียง นี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะทอผ้าใส่เองอย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้าน หรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”^๔

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๑ มีใจความตอนหนึ่งว่า

“...ให้พอเพียงนี้ ก็หมายความว่า มีกิน มีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็หมายความว่าอีกอย่างของเศรษฐกิจหรือระบบพอเพียง... คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย

^๒ ศราวุธ บุณยเจริญ, จันทน์ หนูนิล และพัฒน์สุดา สอนเชื้อ, หนังสือเรียนสาระกับทักษะการดำเนินชีวิต รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง (พย ๒๕๐๐๑) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

^๓ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๗.

^๔ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๒๔.

ถ้าทุกประเทศมีความคิดอันนี้ ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่า ทำอะไร ต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็คือเป็นสุข... พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็ต้องพอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

และอีกพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๒ มีใจความตอนหนึ่งว่า

“...ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่ พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งอธิฐาน ตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้... ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าท่านเป็นผู้มีความคิด และมีอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้อื่นๆซึ่งมีความคิดเหมือนกันช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดี กินดี พอสมควร ขอย้ำพอควร พออยู่ พอกิน มีความสงบไม่ให้อื่นๆมาแย่งคุณสมบัตินั้นจากเราไปได้ ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล...”^๖

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ ๕ ส่วน ดังนี้

๑. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยพื้นฐานมาจากชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และยังเป็นมุมมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคง และยั่งยืนของการพัฒนา

๒. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

๓. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจของระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล

๔. เงื่อนไข การตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

- เชื้อไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เชื้อไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบ มีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

๕. แนวทางปฏิบัติที่จะให้เกิดผลในการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง^๖

สรุปได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการนำวิชาความรู้ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำรงชีวิต ให้เกิดความพอมี พอกิน พอใช้ ไม่เบียดเบียนกัน และสังคมรู้จักคำว่าพอเพียง เป็นพื้นฐานความสมดุลอยู่ร่วมกันได้ด้วยดี ทำให้ประเทศชาติมีเศรษฐกิจพอเพียงเพราะเกิดจากปัญญาของแต่ละคน ใช้ปัญญาในทางที่ถูกอยู่อย่างสงบ สันติภาพ มีสิ่งแวดล้อมดี และสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความพอดี และไม่มากจนเกินไป

๓. ความหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่เริ่มขึ้นจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านมีความคิดเห็นสนับสนุนพระราชดำริ ไว้ดังนี้ คือ

ประเวศ วะสี^๗ ได้กล่าวสรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้แปลว่า ไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ส่ง ไม่ผลิตเพื่อคนอื่น ไม่ทำเศรษฐกิจมหภาค แต่เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เพียงพอ ในอย่างน้อย ๗ ประการ คือ

๑. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่แบบเศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
๒. จิตใจเพียงพอ ทำให้รัก และเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอ จะรักคนอื่นไม่เป็น และทำลายมาก
๓. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์ และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้ยังชีพ และทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน

๔. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาคนยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม

๕. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิรูป และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง

๖. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้น เศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์ และเติบโตขึ้นมาจากฐานทางวัฒนธรรมจึงมั่นคง

๗. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่รูบารบ เดี่ยวจน เดี่ยวรวย แบบกะทันหัน เดี่ยวตกงาน ไม่มีกิน ไม่มีใช้ ซึ่งประสาหมนุษย์คงทนไม่ไหว จึงสุขภาพจิตเสีย เครียด เพี้ยนรุนแรง มั่วทำลาย ดิตยาเสพติด แต่เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจะทำให้สุขภาพจิตดี

^๖สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔).

^๗ประเวศ วะสี, เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๔), หน้า ๔-๗.

๔. ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ดังนี้

ศราวุธ บุรณ์เจริญ จ่านอง หนูนิล และพัฒนสุตา สอนชื้อ^๔ ได้กล่าวถึงความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑๐ ประการ ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและพัฒนาคน ดังนี้

๑. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจน และการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

๒. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจชุมชน และการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ

๓. เศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคม และของบริษัทด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาวในบริบทที่มีการแข่งขัน

๔. หลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ

๕. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน เพื่อปรับปรุงนโยบายต่างๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาค และยั่งยืน

๖. ในการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยม และความคิดของคน เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

๗. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์มีความพออยู่ พอกิน พอใช้ พึ่งตนเองได้ และมีความสุขตามอัตภาพ

๘. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นตลอดจนเสรีภาพในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และจิตสาธารณะ

๙. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนโดยไม่ทำลายเห็นคุณค่า และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๐. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่อย่างมีรากเหง้าทางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ค่านิยม และเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล/สังคม

๕. หลักการเศรษฐกิจพอเพียง

มีท่านผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ดังนี้

ดร. สุธเมธ ตันติเวชกุล^๕ ได้กล่าวถึงหลักการเศรษฐกิจพอเพียงว่า การพัฒนาชุมชนในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมาย และเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาอย่างบูรณาการ”

^๔ศราวุธ บุรณ์เจริญ, จ่านอง หนูนิล และพัฒนสุตา สอนชื้อ, หนังสือเรียนสาระกับทักษะการดำเนินชีวิต รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง (ทช ๒๑๐๐๑) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง ๒๕๕๔, หน้า ๑๖-๑๗.

^๕สุเมธ ตันติเวชกุล, “ชีวิตพอเพียง”, พุทธธรรม, ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๓๓๘ (ตุลาคม), หน้า ๒๒-๒๔.

ทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมืองฯลฯ โดยใช้พลังทางสังคมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปของกลุ่ม เครือข่าย หรือประชาสังคม กล่าวคือ เป็นการผนึกกำลังของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” (แปลว่า หลายฝ่าย) ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน...กล่าวโดยสรุปคือ เศรษฐกิจพอเพียง ก็หมายถึง การหันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง ๕ ประการ คือ

๑. พึ่งตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็งมีจิตสำนึกว่าตนเองนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้น จึงควรสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจอีกเข็มต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริตแม้ว่าจะไม่ประสบผลสำเร็จบ้างก็ตาม มีพื้ควรท้อแท้ ให้พยายามต่อไป พึงยึดพระราชดำรัส “การพัฒนาคน” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่า “...บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงานประกอบพร้อมกันด้วย จึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเอง และแผ่นดิน...”

๒. พึ่งตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอด และเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า “...เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกันไม่ลดหล่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน...”

๓. พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติคือ การส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่นสามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ หรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง สิ่งดีก็คือ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ

๔. พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลองทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ และสังคมไทย และสิ่งสำคัญสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสที่ว่า “...จุดประสงค์ของการศึกษา คือ เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะว่าแต่ละท้องที่สภาพพื้นฟ้า อากาศ และประชาชนในท้องที่ต่างๆ กัน ก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนเดิม...”

๕. พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีความ ขาว ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อยังชีพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหัพภาพต่อไปได้ด้วย การปฏิบัติตามแนว เศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำรัส ดังนี้

๕.๑ ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง ”

๕.๒ ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความสุจริตธรรม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดจากการประพฤติชอบ และการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ...”

๕.๓ ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในการการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสถึงเรื่องนี้ว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้นหมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนา และการกระทำมิใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น ...”

๕.๔ ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากที่เป็นอยู่ โดยต้องชวนช่วยไฝ่หาความรู้ ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ทำให้ความชัดเจนว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตนเองมีความ เป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือการให้เกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง ...”

๕.๕ ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้น ดังพระราชโองการที่ว่า “...พยายามไม่ก่อความ ชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลดละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษา และเพิ่มพูนความดี ที่มีอยู่นั้นให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น ...”

ประสิทธิ์ ทองอุ่น^{๑๑} ได้กล่าวอ้างถึงทัศนะเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ซึ่งอธิบายถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า

๑. มองอย่างวัตถุวิสัย ด้านภายนอก ต้องมีกินพอใช้ มีปัจจัยสี่เพียงพอตามอัตภาพ หมายถึง การพึ่งตนเอง

๒. มองอย่างจิตวิสัย ด้านภายในจิตใจ คนจะมีความรู้สึกเพียงพอไม่เท่ากัน บางคนมีเงินเป็นล้านๆ ก็ไม่เพียงพอ บางคนมีนิดเดียวก็พอ เป็นการเพียงพอทางจิต

สรุปได้ว่า หลักการเศรษฐกิจพอเพียง ที่กล่าวมานี้เป็นหลักการที่ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้โดยใช้วัสดุ ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ไม่ต้องเสียเงินมากมายในการจัดซื้อ ให้สิ้นเปลือง ทุกคน ต่างคน ต่างช่วยเหลือ เกื้อกูลกันนำสิ่งของมาประยุกต์ใช้ เช่น เสื้อผ้าก็ถักทอเพื่อการสวมใส่เป็นรูปแบบของท้องถิ่น มีอาหารก็แบ่งปันกัน สังคมนั้นๆ หรือชุมชนนั้นๆ ก็มีแต่ความสุขกาย และสุขใจ อย่างนี้ก็เรียกว่าเศรษฐกิจพอเพียง ประเทศชาติของเรา ก็ไม่เสียดุลการค้า เป็นต้น

๖. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

อุษณีย์ เกษมสันต์^{๑๒} ได้อธิบายคำว่า “พอ” ในหลักเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ๓ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ พอมี พอกิน เป็นการผลิตเพื่อตนเอง เพื่อครอบครัวเป็นอันดับแรก ดังข้อความที่ว่า “กินทุกอย่าง ที่ปลูก และปลูกทุกอย่างที่กิน” พึ่งเงินให้น้อยที่สุด เพราะเป็นสิ่งหายากโดยเริ่มจากการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ของ เพื่อจะได้เห็นส่วนที่เป็นรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย เกินความพอดี เกินความต้องการ จะได้หาทางแก้ไขด้วยการลดใน ส่วนนั้นๆ และอะไรที่สามารถผลิตได้เอง ก็ลองผลิตดู เช่น การปลูกผักสวนครัวในบ้าน การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ไว้กินไข่ การทำปุ๋ยชีวภาพจากวัสดุเหลือใช้ในบ้าน แทนการซื้อปุ๋ยวิทยาศาสตร์ และการทำสบู่เหลวไว้ใช้เอง เป็นต้น ซึ่งบุคคล ทุกกลุ่มอาชีพสามารถทำได้ ถ้าเป็นเกษตรกร ก็หาทางบริหารจัดการพื้นที่ตามแนวทฤษฎีใหม่เป็นหลัก คนเราถ้าไม่ โลภมาก ชีวิตก็มีความสุข ยิ่งปลดหนี้ได้ ความสุขก็ยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ

^{๑๑}ประสิทธิ์ ทองอุ่น, “เศรษฐกิจพอเพียงแนวพุทธศาสตร์”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๐), หน้า ๑๘.

^{๑๒}อุษณีย์ เกษมสันต์, ศาสตร์แห่งธรรมภิบาลฯ สร้างคุณค่าแห่งชีวิต, นิตยสารข่าวทางเดิน, ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๑๔๙ (เมษายน-มิถุนายน), หน้า ๕๑-๕๒.

ขั้นที่ ๒ อยู่ดี กันดี เป็นขั้นของการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชน และในสังคมใกล้เคียงเข้าด้วยกันเพื่อก่อให้เกิดพลัง ก่อให้เกิดการผลิต เพื่อมุ่งสู่เศรษฐกิจชุมชน ด้วยการรวบรวมข้อมูลด้านการตลาด การแปรรูปวัตถุดิบของชุมชนให้เป็นสินค้า และการบริการเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น เช่น ผลผลิตของข้าวแปรรูปเป็นไส้กรอกสำเร็จรูป การนำสมุนไพรที่ปลูกได้มาอบแห้งบรรจุแคปซูล การทำปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ ปุ๋ยน้ำ และสารไล่แมลงบรรจุขวด เป็นต้น ซึ่งการจะทำได้เช่นนี้ จำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มให้เข้มแข็งมีการสร้างเครือข่ายของการพัฒนา และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้านให้สูงขึ้น

ขั้นที่ ๓ มั่งมี ศรีสุข ขั้นนี้เป็นการดำเนินธุรกิจชุมชนที่เกิดจากพลังสร้างสรรค์จากเครือข่ายสหกรณ์ที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกัน ร่วมมือกันทำกิจกรรมผลิต และการจำหน่ายเพื่อก่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองในทุกๆ เรื่อง โดยประชาชนในชุมชน และในสังคมเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเอง เช่น เป็นเจ้าของโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพ โรงสีกลาง กิจการขนส่ง และเจ้าของตลาดกลางการเกษตร เป็นต้น จะได้สามารถกำหนดราคาสินค้า และบริการได้เอง อันจะนำไปสู่ความมั่งมี ศรีสุข ในที่สุด และเป็นความมั่งมี ความสุขที่ยั่งยืนด้วย เพราะใช้หลักการพึ่งตนเอง และการช่วยเหลือเกื้อกูลกับบนพื้นฐานของความไม่มั่งมีนั้น

เกสักร สุพล ไกรสราวดี^{๑๑} ได้กล่าวถึง การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยเปรียบเทียบกับหลักพุทธธรรมว่า หลักที่เป็นรากฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามที่ทรงพระราชทาน กล่าวโดยสรุป มี ๓ หัวข้อใหญ่ คือ

๑. ความพอประมาณ
๒. ความมีเหตุผล
๓. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์...

เมื่อพิจารณาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยละเอียดแล้ว จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กับหลักธรรม คือ สัปปริสธรรม ๗ ที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้เป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการอธิบาย สัปปริสธรรม ๗ ในลักษณะประยุกต์นั่นเอง

สัปปริสธรรม ๗ ได้จำแนก ดังนี้

๑. อัมมัญญา ความรู้จักเหตุ คือ รู้ถึงหลักความจริงหรือเหตุปัจจัยที่เป็นกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขของต่างๆ
๒. อัตถัญญา ความรู้จักผล คือ รู้ถึงความมุ่งหมาย หรืออรรถประโยชน์หรือคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งต่างๆ
๓. อัตตัญญา ความรู้จักตน คือ รู้ถึงฐานะหรือกำลังในด้านต่างๆ ของตนที่มีอยู่ เช่น วัย เพศ นิสัย สถานภาพทางสังคม กำลังทรัพย์ ความรู้ ความสามารถ ความถนัด เป็นต้น
๔. มัตตัญญา ความรู้จักประมาณ คือ รู้ถึงความพอเหมาะพอดีในการทำสิ่งต่างๆ ไม่มากเกินไปหรือไม่น้อยเกินไป

^{๑๑}สุพล ไกรสราวดี, คู่มือบัณฑิตของแผ่นดิน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๘-๔๑.

๕. กาลัญญตา ความรู้จักกาล คือ รู้จักใช้เวลาให้ถูกต้อง ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา ฯลฯ เป็นต้น

๖. ปริสัญญตา ความรู้จักชุมชน คือ รู้จักในเรื่องความเชื่อมนบประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน หรือ รู้เท่าทันความเป็นไปต่างๆ ของสังคม

๗. บุคคลัญญตา ความรู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น โดยอรรถาด้วย ความสามารถ ความถนัด เป็นต้น

โดยสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ ดังนี้

๑. ความพอประมาณ คือ ความรู้จักตน + ความรู้จักประมาณ

๒. ความมีเหตุผล คือ ความรู้จักเหตุ + ความรู้จักผล

๓. ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ ความรู้จักกาล (ยุคสมัย) + ความรู้จักชุมชน (สังคม) ความรู้จักบุคคล (บุคคล)

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญา และเป็นแนวทางความไม่ประมาท ความพอประมาณ ความรู้จักตนเอง ความมีเหตุผล และต้องยึดอยู่ในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเท่านั้น ไม่ว่าสังคมของโลกจะเปลี่ยนแปลงไป ตนเองก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ประเทศชาติก็มีความมั่นคง และยั่งยืนตลอดไป

๗. บทสรุป

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เป็นการนำวิชาความรู้ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และประโยชน์สูงสุด ในการดำรงชีวิต ให้เกิดความพอมี พอกิน พอใช้ ไม่เบียดเบียนกัน และให้สังคมรู้จักคำว่าพอเพียง เป็นพื้นฐานความสมดุล อยู่ร่วมกันได้ด้วยดี ทำให้ประเทศชาติมีเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเกิดจากปัญญาของแต่ละคน ใช้ปัญญาในทางที่ถูก อยู่อย่างสงบ สันติภาพ มีสิ่งแวดล้อมดี และสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ที่พระพุทธองค์เจ้าได้ทรงสั่งสอนถึงความพอประมาณ ความพอดี ไม่มากจนเกินไป และการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ชื่อสัตย์สุจริตธรรม ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือย ลดละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และไม่แข่งขันกันในการการค้าขาย ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากที่เป็นอยู่ มีรายได้พอเพียงเลี้ยงชีพ และครอบครัวของตนเอง ได้เป็นเป้าหมายสำคัญ ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นโดยยึดหลักธรรม มาบูรณาการดังที่ได้กล่าวมาเพียงเท่านั้นชีวิตของเราก็อยู่ได้ จึงเป็นที่มาของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

๑. หนังสือ

ประเวศ วะสี. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๔.

ศรายุทธ บุรินทร์เจริญ, จ่านิง หนูนิล และพัฒนัสสุดา สอนชื่อ. หนังสือเรียนสาระกับทักษะ
การดำเนินชีวิต รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง (ทช ๒๑๐๐๑) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ฉบับปรับปรุง ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๔.

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนารวมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์,
๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่
การปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เรียนรู้หลักการทรงงานใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพชรรุ่งการ
พิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
๒๕๔๔.

สุรพล ไกรสรารุณ. คู่มือบัณฑิตของแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

๒. บทความในวารสาร

ประสิทธิ์ ทองอุ่น. “เศรษฐกิจพอเพียงแนวพุทธศาสตร์”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุรินทร์. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๐)

สุเมธ ตันติเวชกุล. “ชีวิตพอเพียง”, พุทธธรรม. ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๓๓๘ (ตุลาคม).

อุษณีย์ เกษมสันต์ฯ. ศาสตร์แห่งธรรมิกราชา สร้างคุณค่าแห่งชีวิต, นิตยสารข่าวทางเดิน. ปีที่ ๓๕
ฉบับที่ ๑๔๙ (เมษายน-มิถุนายน).

พระพุทธศาสนาเถรวาท ในเอเชียอาคเนย์

พระครูอรุณสุตาลังการ (ปรีดา บัวเมือง) ผศ.ดร.*

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วยประเทศ ๑๐ ประเทศ มีประชากรรวมทั้งสิ้นประมาณ ๖๖๓,๗๖๔,๐๐๐ คน (พ.ศ.๒๕๖๐) และมีประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา ประมาณ ๑๗๐,๓๒๓,๖๗๘ คิดเป็นร้อยละ ๒๖ ของประชากรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด โดยที่พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนนี้ ในคราวสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ ๓ ประมาณปี พ.ศ.๒๓๖ พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ส่งสมณะทูตมี พระโสณะเถระและพระอุตตระเถระเป็นหัวหน้า พร้อมด้วยคณะสงฆ์อีกจำนวนหนึ่งไปเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ยังดินแดนสุวรรณภูมิซึ่งเป็นดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมกันนี้ พระองค์ ยังได้ส่งพระมหินทเถระ พร้อมด้วยคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลังกาทวีป (ประเทศศรีลังกา) ในเอเชียใต้ และในกาลต่อมาในสายลังกา ทวีปนี้รวมทั้งนิกายสยามวงศ์จากประเทศไทยมีบทบาทสำคัญเป็น อย่างมากในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสายเถรวาท หรือหินยานทั้งในประเทศศรีลังกาเองและในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ประเทศไทย เมียนมาร์ (พม่า) กัมพูชา และลาว รวมถึง พระพุทธศาสนา สายเถรวาท ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

๑. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย

ประเทศไทยมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์จนถึงการสร้างบ้านแปลงเมืองนับได้ ตั้งแต่ยุคทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ จนถึงยุครัตนโกสินทร์ ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีประชากร ประมาณ ๖๗ ล้านคน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศานานิกายเถรวาท คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๘๓ มีวัดกว่า ๔๐,๐๐๐ วัด มีพระภิกษุและสามเณรกว่า ๓๐,๐๐๐ รูป มีการปฏิบัติธรรมและมีการทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ดังเห็นได้จากการพรรณนาเรื่องราวเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองด้าน พระพุทธศาสนาจากนิราศนรินทร์ ที่ว่า

อยุธยาคล่มแล้ว	ลอยสวรรค์ ลงถา
สิงหาสน์ปรางค์รัตนบรร-	เจ็ดหล้า
บุญเพรงพระหากสวรรค์	ศาสน์รุ่ง เรืองแธ
บุญเพรงพระหากสวรรค์	ฝึกพื้นใจเมือง

*ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระเจ้าจันทรภาณุ บูรณะเสริมสร้างให้เป็นไปตามแบบลังกา โดยก่อสร้างแบบลังกา ครอบเจดีย์องค์เดิม แต่การบูรณะพระบรมธาตุในคราวนั้นก็ยังไม่บริบูรณ์แบบอย่างที่ปรากฏในปัจจุบันนี้

จากที่กล่าวมานับได้ว่า พระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ได้เจริญรุ่งเรือง ณ เมืองนครศรีธรรมราชก่อนเมืองอื่นในสยามประเทศ ในด้านความสัมพันธ์กับเมืองลังกานั้น มีหลักฐานว่า พระเจ้าจันทรภาณุแห่งนครศรีธรรมราชได้เดินทางไปเมืองลังกาถึงสองครั้ง และได้อัญเชิญพระพุทธสิหิงค์จากลังกามาประดิษฐานในเมืองนครศรีธรรมราชด้วย จนถึงปี พ.ศ. ๑๘๒๐ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย ได้อาราธนาพระสงฆ์และเชื่อนักปราชญ์ราชบัณฑิตจากนครศรีธรรมราช ไปเผยแพร่พระพุทธศาสนา ลังกาวงศ์ และศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ที่กรุงสุโขทัย ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหง ด้านที่ ๓ บรรทัดที่ ๒๙-๓๐ ว่า “...พ่อขุนรามคำแหงกระทำไยทานแก่ มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบ ไตรปิฎก หลวกกว่าปู่ครู ในเมืองนี้ ทุกคนลูกแต่เมืองนครศรีธรรมราช...” ความเรื่องนี้ได้เป็นที่ปรากฏอยู่ทั่วไปแล้ว พ่อขุนรามคำแหงมหาราช กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย ได้อาราธนาพระสงฆ์จากเมืองนครศรีธรรมราช มาจำพรรษา ณ วัดอรัญญิก ในกรุงสุโขทัย ทำให้พระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ได้เจริญรุ่งเรืองในกรุงสุโขทัยและแพร่หลายไปยังเมืองต่างๆ ในสยามประเทศ อิทธิพลของพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ ได้แสดงออกให้เห็นเด่นชัดคือการสร้างพุทธเจดีย์ที่ยึดถือตามรูปแบบและคติการสร้างของลังกา ต้นแบบแรกๆ น่าจะมาจากเจดีย์เมืองอนูราธปุระ ซึ่งเป็นอาณาจักรรุ่งเรืองยุคแรกของศรีลังกา ปัจจุบันมีเจดีย์ทรงลังกาปรากฏให้เห็นหลายแห่งในประเทศไทย เช่น พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เจดีย์วัดช้างล้อม จังหวัดสุโขทัย และพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

๒. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศเมียนมาร์

ประเทศเมียนมาร์ หรือพม่า มีชื่อเต็มของประเทศว่า สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of Myanmar) มีประชากรประมาณ ๕๖ ล้านคน (พ.ศ.๒๕๖๐) ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ร้อยละ ๘๙ อีกทั้งบัญญัติให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติในปี พ.ศ.๒๕๑๗ ชาวพม่าจะนิยมสร้างพระพุทธรูปสร้างพระเจดีย์และสร้างวัดขนาดใหญ่ ทั้งประเทศมีวัดจำนวนทั้งสิ้นกว่า ๔๕,๐๐๐ วัด และมีจำนวนพระภิกษุ สามเณรทั้งประเทศจำนวนกว่า ๕ แสนรูป ชาวพม่าจะเคร่งครัดในคำสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก ดังจะเห็นได้จากวิถีชีวิตของชาวพม่าที่ชอบไปวัด นั่งสมาธิ เลื่อมใสและเข้าถึง แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม แต่ไม่เชื่อมหายในเรื่องไสยศาสตร์ นิยมถือศีลแปด ทุกวันเกิด คือ ถ้าเกิดวันอาทิตย์ก็จะงดอาหารเย็นทุกวันอาทิตย์ ถ้าในวันพระก็จะถืออุโบสถศีล ชาวพม่าถือ ธรรมเนียมที่ว่า ผู้ชายทุกคน ต้องได้มีโอกาสครองผ้ากาสาวพัสตร์ และศึกษาธรรมะสักครั้งในชีวิต จึงจะเป็นผู้ชายที่สมบูรณ์ โดยปกติพระภิกษุพม่าจะไม่โกนคิ้ว และฉันทมือเดียวเท่านั้น แต่บิณฑบาตได้ตลอดทั้งวัน สำหรับผู้หญิงสามารถบวชเป็นแม่ชี โดยการโกนผมแต่ไม่โกนคิ้วเช่นกัน และนุ่งห่มผ้าสีชมพูอ่อนหรือสีส้ม และออกบิณฑบาตตอนรุ่งเช้าได้ เช่นเดียวกับพระภิกษุสงฆ์ทั่วไป

ตามประวัติศาสตร์เชื่อกันว่า พุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศพม่า เมื่อคราวที่พระเจ้าอโศกมหาราช พ.ศ.๒๓๖ ได้มีการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแถบประเทศต่างๆ รวม ๙ สายด้วยกัน พม่าก็อยู่ในส่วนของสุวรรณภูมิด้วย และชาวพม่ายังเชื่อว่า สุวรรณภูมิ มีศูนย์กลางอยู่ที่ เมืองสะทิม ทางตอนใต้ของพม่า จากประวัติศาสตร์ได้ทราบว่า พุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองในพม่าในราวพุทธศตวรรษที่ ๖ เพราะได้พบหลักฐานเป็นคำจารึกภาษาบาลี

นักประวัติศาสตร์ท่านหนึ่ง ชื่อว่า ตารนาถ เห็นว่า พระพุทธศาสนาแบบเถรวาทได้เข้ามาสู่เมืองพม่า ตั้งแต่สมัย พระเจ้าอโศกมหาราช ต่อมาได้มีพระสงฆ์ ฝ่ายมหายานซึ่งเป็นศิษย์ของพระวสุพันธุ ได้นำเอาพระพุทธศาสนา แบบมหายานลัทธิตันตระ เข้าไปเผยแผ่ในครั้งนั้นพม่ามีเมืองพุกามเป็นเมืองหลวง มีชื่อเรียกชาวพม่าว่า “มรัมมะ” ส่วนพวกมอญ หรือ ตะเลง ซึ่งมีเมืองหลวงชื่อ “สะเทิม” (สุธรรมวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๑ พระพุทธศาสนาเจริญ รุ่งเรืองในประเทศพม่า เป็นอย่างมากทั้งแบบเถรวาท และมหายาน ในสมัยพุกามรุ่งเรืองนี้ พระภิกษุจำนวนมาก ได้เดินทางไปศึกษาในลังกาทวีป บางท่านไปศึกษาแล้วรับอุปสมบทใหม่ กลับมาตั้งคณะสงฆ์เถรวาทคณะใหม่ๆ สายลังกา แยกออกไปก็มี เช่น พระจปฐะ ใน พ.ศ.๑๗๒๕ ซึ่งทำให้มีการแข่งขันระหว่างสงฆ์ต่างคณะ ในสมัยนั้น ชาวพุทธ อินเดียได้อพยพลี้ภัยจากพวกมุสลิม และได้นำแบบแผนพุทธเจดีย์จำนวนมากเข้ามาด้วย พระเจ้ากันชิต จึงได้โปรด ให้สร้างพระธาตุชเวดากอง ซึ่งพระเจ้าอโนธามังช่อ สร้างค้างไว้จนสมบูรณ์ พ.ศ.๑๖๓๔ ทรงโปรดให้สร้างอาสน์ทองเจดีย์ ขึ้น จัดเป็นปูชนียสถานที่สวยงามแห่งหนึ่งในพม่า นอกจากนั้น พระองค์ยังได้ส่งคณะทูตไปปฏิสังขรณ์พุทธวิหาร ที่อินเดีย นับเป็นครั้งแรกที่กษัตริย์พม่าจัดการปฏิสังขรณ์ วิหารพุทธคยานี้ พระเจ้ากันชิตสวรรคต เมื่อปี พ.ศ.๑๖๕๕ ในสมัยของพระเจ้านรปทิลิต (ครองราชย์เมื่อ พ.ศ.๑๗๑๖) ได้ส่งสมณทูตไปฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในลังกา เมื่อ พ.ศ.๑๗๓๓ โดยมีพระอุตราชีวะ เป็นประธาน ครั้งนั้นได้มีเด็กชาวมอญคนหนึ่งชื่อ ฉะบฏ บวชเป็นสามเณร ติดตามไปยังลังกา ได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในลังกา และได้อุปสมบทในลัทธิลังกาวงศ์ ต่อมาภายหลัง ได้เดินทาง กลับพม่าพร้อม กับพระภิกษุอีก ๔ รูป คือ พระสิวลี พระราหุล พระตามวินทะ และพระอานนท์ ได้ตั้งนิกายใหม่ใน พม่าคือ นิกายสิงหล (ลัทธิสาวกยานแบบลังกาวงศ์) การเกิดขึ้นของนิกายสิงหล (ลังกาวงศ์) ในประเทศพม่า โดยพระภิกษุคุปะตะ ผู้ได้รับการอุปสมบทจากลังกา แล้วมาเผยแผ่ในพม่า ก่อให้เกิดความขัดแย้ง กล่าวคือ พระภิกษุ นิกายสิงหลไม่ยอมรับว่า พระพม่าได้รับการอุปสมบทอย่างถูกต้อง จึงเกิดการขัดแย้งกันระหว่าง พระนิกายสิงหล กับพระนิกายมะระหมั่งของพม่า เป็นเวลานานถึง ๓ ศตวรรษ และในที่สุด พระสงฆ์นิกายสิงหลก็เป็นฝ่ายชนะ พ.ศ.๑๗๕๓ พระเจ้าชัยลัทธิขึ้นครองราชย์ ทรงให้ช่างไปถ่ายแบบปรางค์ พุทธคยาจากอินเดียกลับมาสร้างวิหารมหาโพธิ ที่เมืองพุกามขึ้น พม่ายังได้นำเอาแบบปรางค์ พุทธคยา มาสร้างที่เมืองเชียงใหม่ ณ ที่วัดมหาโพธาราม (วัดเจ็ดยอด) พ.ศ.๑๘๓๑ อาณาจักรพุกาม เป็นเมืองหลวงของพม่าอยู่ ๒๔๐ ปี ก็เสื่อมลง เมื่อ พ.ศ.๑๘๖๐ ในขณะนั้นก็ได้ มีการสร้างอาณาจักรล้านนา และอาณาจักรสุโขทัยด้วย ทางด้านเมืองมอญ ในรัชสมัยของพระเจ้าธรรมเจดีย์ศรีปฎกธร ทรงครองราชย์ สมบัติเมื่อ พ.ศ.๒๐๐๓ ในขณะนั้นพระสงฆ์ ในเมืองมอญได้แตกแยกเป็น ๖ คณะใหญ่ มีความ หย่อนยานทางข้อปฏิบัติ และขาดความเป็นเอกภาพใน คณะสงฆ์ จึงฟื้นฟูใหม่ด้วยการให้คณาจารย์ จาก ๖ สำนักใหญ่ มาประชุมกันขอร้องให้ไปอุปสมบทใหม่ในลังกา เพื่อให้เกิดความเสมอภาพและเป็น ปีกแผ่นของคณะสงฆ์ คณะสงฆ์ จาก ๖ สำนักก็เห็นชอบด้วย จึงได้เดินทางไปลังกาเพื่ออุปสมบทใหม่ โดยมีพระคณาจารย์ ๒๒ รูป พระอนุจร อีก ๒๒ รูป รวมเป็น ๔๔ รูป เดินทางไปลังกา กษัตริย์ลังกา ทรงอุปถัมภ์ด้วยดี ทรงนิมนต์พระมหาเถระชาวลังกา ๓ รูป คือ พระธรรมกิตติ พระวันรัต และพระมังคละ และสงฆ์อีก ๒๕ รูป ทำการอุปสมบทแก่สงฆ์มอญใหม่ เมื่อกลับสู่เมืองหงสาวดีแล้ว พระเจ้าธรรมเจดีย์ก็ได้ ประกาศราชโองการให้พระสงฆ์ทั่วแผ่นดินสีกกันหมด แล้วบวชใหม่ กับคณะสงฆ์ที่บวชจากลังกา โดยเรียก คณะใหม่ว่าคณะกัลยาณี ในครั้งนั้นได้มีพระบวช ในคณะกัลยาณีถึง ๑๕,๖๖๖ รูป คณะสงฆ์เมืองหงสาวดีก็ กลับมาเป็นปีกแผ่นอีกครั้ง

นอกจากนี้ เหตุการณ์สำคัญทางพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในพม่า คือ การสังคายนา พระไตรปิฎก ครั้งที่ ๕ (ของฝ่ายเถรวาท) ณ เมืองมันตะเล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ ได้มีการจารึกพระไตรปิฎกลงในหินอ่อน ๗๒๙ แผ่น โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้ามินดง และได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ทั้งของศรีลังกา ไทย กัมพูชา และลาว

สามารถสรุปเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถานะการณและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศเมียนมาร์ ได้ดังนี้

๑. ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ หรืออาจก่อนหน้านั้นหลายร้อยปีก็ได้ เป็นที่รู้จักกันดีในพม่าได้จารึกต่างๆ ที่ค้นพบ เขียนเป็นภาษาบาลีด้วยอักษรแบบอินเดียตอนใต้

๒. สมัยที่พระเจ้าอโนธามังช่อ (พ.ศ. ๑๕๘๗-๑๖๒๐) ได้ชำระพระพุทธศาสนาในพม่าเหนือให้บริสุทธิ์ โดยอาศัยคัมภีร์ต่างๆ ที่ได้จากเมืองมอญเป็นหลัก โดยเอาไปเทียบกับ คัมภีร์ที่ได้มาจากลังกา

๓. ท่านอุตตราชีวะกับท่านจปฐะผู้เป็นศิษย์ ซึ่งการศึกษาที่ประเทศลังกา (ประมาณ พ.ศ. ๑๗๔๓) โดยท่านจปฐะ ได้รับการอุปสมบทที่นั่น ไม่ยอมรับพระมอญว่าเป็นพระที่สมบูรณ์ จึงก่อให้เกิดเป็น ๒ นิกายขึ้นในพม่า เหนือนั่นก่อน แล้วต่อมาก็ขยายตัวจนมาถึงพม่าได้

๑. ประมาณ พ.ศ. ๑๗๙๓ ลัทธิลังกาวงศ์ โดยการนำของพระสารีบุตรและคณะ ได้เริ่ม มีอำนาจมาจนถึง พม่าได้และพวกรามัญนิกายก็เริ่มเสื่อมลง

๒. ประมาณ พ.ศ. ๒๐๐๓ พระเจ้าธรรมเจดีย์แห่งกรุงหงสาวดี ได้ทรงประกาศว่า พระองค์ได้ทรงชำระ พระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์ผุดผ่องแล้ว ตามแบบของคณะมหาวิหารในลังกา ซึ่งเป็นนิกาย เดียวที่เก่าแก่ที่สุด

๓. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ ได้ทำกาสังคายนาพระไตรปิฎก ครั้งที่ ๕ (ของฝ่ายเถรวาท) ณ เมืองมันตะเล ได้มีการจารึกพระไตรปิฎกลงในหินอ่อน

๓. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศกัมพูชา

ประเทศกัมพูชา มีชื่อเป็นทางการว่า ราชอาณาจักร (Kingdom of Cambodia) มีประชากรประมาณ ๑๖ ล้าน (พ.ศ. ๒๕๖๐) ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๙๗ มีวัดจำนวน ๓,๐๐๐ วัด (พ.ศ. ๒๕๕๔) มีพระสงฆ์ จำนวน ๓๐,๐๐๐ รูป (พ.ศ. ๒๕๕๔) รัฐธรรมนูญกัมพูชาบัญญัติให้ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติ

ดินแดนประเทศกัมพูชาหรือเขมรนั้น ในอดีตหลายพันปี มาแล้ว เป็นถิ่นฐานของชนชาติมอญ-เขมร อาศัยอยู่ สันนิฐานว่า อพยพมาจากอินเดีย ผ่านเข้ามาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของคาบสมุทรอินโดจีน แล้วกระจาย กันอยู่อย่างกระจัดกระจาย มีอำนาจครอบครองดินแดนคาบสมุทรอินโดจีนทั้งหมดได้ผสมผสานกับคนในท้องถิ่นเดิม และกับคนที่อพยพมาทีหลัง ทั้งในชาติพันธุ์และทางวัฒนธรรมมีความเจริญเพิ่มขึ้นตามลำดับ ต่อมาได้ชาวอินเดีย เข้าติดต่อค้าขาย และได้นำเอาวัฒนธรรมอินเดียมาเผยแผ่ด้วย ทำให้กัมพูชารับเอาวัฒนธรรมอินเดียมาด้วย เมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาสู่สุวรรณภูมิซึ่งก็รวมถึงดินแดนแถบประเทศกัมพูชาด้วย ทำให้ประเทศกัมพูชา ได้รับพระพุทธศาสนาจากอินเดีย และได้รับความเจริญทางด้านจิตใจจนถึงทุกวันนี้ มีผู้สันนิษฐานว่า ศาสนาแรกที่สำคัญ ของชาวกัมพูชา คือ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาต่อมา คือ พระพุทธศาสนา ศาสนาทั้งสองนี้ ได้วางรากฐานลงใน ประเทศนี้ ปัจจุบันได้แผ่อิทธิพลออกไปอย่างกว้างขวาง แม้ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา แต่ศาสนา พราหมณ์ก็ยังมีอิทธิพล ไม่น้อย ตามประวัติศาสตร์ของประเทศกัมพูชา ได้แบ่งเป็นยุคต่างๆ ๔ ยุค ดังนี้

๑. ยุคฟูนัน (Funan, Founan) หรืออาณาจักรพนม หรือยุคก่อนเขมร (พ.ศ.๖๐๐-๑๑๐๐) มีการนับถือทั้งศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนา แต่ในราชสำนักและชนชั้นสูงนับถือศาสนาฮินดูนิกายไศวะ เป็นหลัก ลักษณะของฟูนันมีความคล้ายคลึงกับอินเดียมาก เพราะได้รับแบบแผนการปกครอง ศิลปะการช่าง และวิทยาการต่างๆ จากชาวอินเดียในยุคฟูนันตอนปลายพระมหากษัตริย์ได้หันมานับถือพระพุทธศาสนา

๒. ยุคเจนละ (พ.ศ.๑๑๐๐-๑๓๔๔) ในยุคนี้พระมหากษัตริย์ได้ศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากมีการโปรดให้สร้างวัด หลักฐานจากข้อบันทึกของหลวงจีนฮั้วจิง ที่เดินทางไปอินเดียและผ่าน ทะเลใต้ สมัยนั้นพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก มีวัด ทั่วไปทุกแห่ง มีศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ประชาชนทั่วไปนิยมบวชในพุทธศาสนา แม้พวกเจ้านายก็นิยมบวชเช่นเดียวกัน

๓. ยุคมหานคร (พ.ศ.๑๓๔๕-๑๕๗๕) ได้แก่ ยุคนครวัด นครธม เป็นยุคที่อารยธรรมของขอมเจริญรุ่งเรืองมาก มีศิลปะและสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น ทางศาสนา ปรากฏว่า พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเจริญรุ่งเรือง พร้อมกับศาสนาพราหมณ์ ส่วนพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท คงเป็นที่นับถืออยู่ในหมู่ประชาชนทั่วไป ส่วนชนชั้นสูงหรือ ในราชสำนักนับถือพราหมณ์ ในยุคนี้ได้มีธรรมเนียมถือศาสนาคณะอย่าง ระหว่างพระราชากับปุโรหิต ถ้าพระราชเป็นพุทธ ปุโรหิต เป็นพราหมณ์ หรือถ้าพระราชถือพราหมณ์ ปุโรหิตถือพุทธ ถือเป็นประเพณีที่ยึดถือต่อกันมาหลายร้อยปี ในสมัยของ พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ เริ่มแต่ปี พ.ศ.๒๗๒๔ ทรงมีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดในประวัติศาสตร์เขมร ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา จนเจริญรุ่งเรืองที่สุด ทรงย้ายราชธานีไปที่ใดก็จะสร้างวัดวาอารามด้วย พระองค์ทรงเอาใจใส่ในกิจการ พระพุทธศาสนาทุก ทรงสร้างปราสาทและพุทธรูปจำนวนมากมาย ทรงสถาปนาปราสาทตามพรหมเป็น มหาวิทยาลัยสงฆ์ มีพระมหาเถระเป็นศาสตราจารย์ใหญ่อยู่ถึง ๑๘ องค์ และอาจารย์รองลงมาถึง ๒,๗๔๐ องค์ เป็นผู้สอนพระเจ้า ชัยวรมันที่ ๗ ยังทรงให้ราชกุมารไปศึกษาพระพุทธศาสนาที่ลังกา แล้วทรงผนวช ที่วัดมหาวิหาร ในปลายยุคมหานคร ศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธฝ่ายมหายานเสื่อมถอยลง คงเหลือแต่เถรวาทที่เจริญรุ่งเรือง และได้รับการนับถือจากคนทุกระดับ

๔. ยุคหลังมหานคร (พ.ศ.๑๕๗๕-ปัจจุบัน) ยุคนี้ พระพุทธศาสนาแบบมหายาน และศาสนาพราหมณ์ได้เสื่อมถอยลงไป คงเหลือแต่ พระพุทธศาสนาแบบเถรวาท และกษัตริย์ในยุคนี้นับถือพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทเรื่อยมา พ.ศ.๒๓๘๔ พระเจ้าหริรักษ์รามธิบดีทรงเสวยราชย์ในกรุงอุดร เมื่อย้าย มีพระสงฆ์ ชาวกำพูชาเดินทางมาศึกษายังกรุงเทพฯ กลับไปฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในเขมร พระมหาวิมลธรรม (ทอง) ได้จัดการศึกษาของสงฆ์ไทย ตั้ง “ศาลาบาลีชั้นสูง” ในกรุงพนมเปญ ได้แก่ พุทธวิทยาลัยในปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๓ ได้เปลี่ยนราชอาณาจักรกำพูชาเป็นสาธารณรัฐเขมร นายพล ลอนนอล ได้เป็นประธานาธิบดีคนแรก ทางด้านศาสนาก็ได้ส่งเสริมการทำนุบำรุงจากรัฐเป็นอย่างดี พระสงฆ์เขมรหลายรูป ได้มาศึกษาที่กรุงเทพฯ ได้นำแบบแผนการปกครองคณะสงฆ์ไทยไปใช้ในกำพูชา ดังสมเด็จพระสุคันธธาธิบดี (ปาน) ได้ไปศึกษาที่กรุงเทพฯ แล้วได้นำแบบแผนของคณะธรรมยุตไปใช้ในกำพูชา ทำให้พระสงฆ์ใน กำพูชามี ๒ นิกาย เช่นไทย คือ นิกาย ธรรมยุต และมหานิกาย ทางด้านการศึกษาของสงฆ์ก็ได้นำแบบแผนไปจากประเทศไทย เช่น มีมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ตั้งขึ้น โดยพระเจ้านโรดมสีหนุ เรียกว่า “มหาวิทยาลัย พระพุทธศาสนา พระสีหนุราช” มีการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี และโท ตามลำดับ

ในปัจจุบันพระพุทธศาสนาในประเทศกำพูชามีความเจริญขึ้นมาก แต่แนวทางการปฏิบัติและ การศึกษาเล่าเรียน ยังไม่แผ่ขยายออกไปมากนัก อยู่จำกัดในวงแคบ และไม่ค่อยมีความเป็นเอกภาพในเชิง การปฏิบัติให้เป็น

แนวเดียวกัน สมเด็จพระนักปราชญ์ชาวกำพูชารูปหนึ่งพูดไว้ว่า “พระพุทธศาสนาในประเทศกำพูชาเปรียบเหมือน ต้นโพธิ์ใหญ่ ต้นหนึ่ง ล้มลงถึงพื้นดิน แล้วออกไป ออกราก แตกกิ่ง แตกก้านขึ้นมาใหม่” แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาของพระสงฆ์ก็มีการพัฒนา ขึ้นมาเรื่อยๆ จนถึงบัดนี้ โดยมีการศึกษาพระธรรมวินัยและภาษาบาลีขยายกว้างออกไป ทั่วประเทศในช่วง พ.ศ.๒๕๓๒-๒๕๔๒ มีพระสงฆ์สอบธรรมวินัยชั้นตรี โท เอก ทั้งหมด ๒๘,๗๕๒ รูป โรงเรียน พุทธิกปรถมศึกษา มีห้องเรียน ๒๔๗ ห้อง โรงเรียนพุทธิกมัธยมศึกษา มี ๖ แห่ง มีพระนักศึกษาทั้งหมด ๘๔๘ รูป และมีสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาชื่อว่า “พุทธิกอุดมศึกษาพระสีหนุราช” ตั้งอยู่ในกรุงพนมเปญ

๔. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศลาว

ประเทศลาว มีชื่อเป็นทางการว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Lao Peoples Democratic Republic) มีประชากรประมาณ ๖,๘๓๗,๐๐๐ คน (พ.ศ.๒๕๖๐) ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ พระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๖๗ มีวัด ประมาณ ๕,๐๐๐ วัด มีพระภิกษุ ประมาณ ๒๒,๐๐๐ รูป ปัจจุบันปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ นับว่าเป็นประเทศเดียวในโลกที่ประชาชนส่วนใหญ่พระพุทธศาสนาเถรวาท แต่ใช้การปกครองระบบคอมมิวนิสต์

ประเทศลาวมีมนุษย์เข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานแล้ว แต่ประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนเพิ่งปรากฏขึ้น ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ในนามของอาณาจักรล้านช้างสถาปนาขึ้นโดยพระยาฟ้าจัม เมื่อปีพุทธศักราช ๑๘๙๖ ในส่วนพระพุทธศาสนามีหลักฐานว่า พระพุทธศาสนาเข้าสู่อาณาจักรล้านช้างโดยพระนางแก้ว ยอดฟ้า พระมเหสีของพระยาฟ้าจัม ทรงทูลขอให้พระราชาส่งทูตไปนิมนต์พระสงฆ์เถรวาทจากกำพูชา เข้ามาเผยแผ่ในล้านช้าง ครั้งนั้นพระมหาปาสามาณเจ้าเป็นหัวหน้าคณะเดินทางมาประกาศพระศาสนาตาม คำนิมนต์ของพระยาฟ้าจัม พระมหาปาสามาณเถระและคณะเดินทางออกจากกำพูชาในปี พ.ศ.๑๙๐๒ ได้นำพระพุทธรูปปางห้ามญาติชื่อ พระบาง และพระไตรปิฎกมาถวายแก่พระเจ้าฟ้าจัมด้วย เมื่อคณะสงฆ์เดินทางมาถึงเวียงจันทน์ เจ้าเมืองจันทน์ได้นิมนต์ พักสมโภชน์พระบางอยู่ ๓ คืน ๓ วัน แล้วเดินทางต่อไปยังเวียงคำ ประชาชนได้มาสวมโภชน์พระบางกัน ๓ คืน ๓ วัน เช่นกัน ครั้นจะเดินทางต่อไปกลับปรากฏเหตุอัศจรรย์คือ ไม่สามารถยกพระพุทธรูปไปได้ จึงเสี่ยงทายว่าเทวดาอารักษ์ คงปรารถนาจะให้พระบางอยู่ที่เวียงคำ คณะสงฆ์ จึงเดินทางไปยังเมืองเชียงทองโดยไม่ได้นำพระพุทธรูปไปด้วย ได้เข้าเฝ้าพระเจ้าฟ้าจัมกับพระมเหสี และเผยแผ่พระพุทธศาสนาจนเจริญรุ่งเรือง

ในยุคของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช พระพุทธศาสนามีความเจริญสูงสุด ทรงสร้างวัดสำคัญมากมาย เฉพาะในกำแพงเมืองมีวัดอยู่ประมาณ ๑๒๐ วัด ทรงสร้างวัดพระแก้วขึ้นเพื่อประดิษฐานพระแก้วมรกตซึ่ง อัญเชิญ มาจากเมืองเชียงใหม่ ยุคนี้อาณาจักรไทยก็มีความสัมพันธ์กับลาวอย่างแน่นแฟ้น เพราะได้ร่วมมือกันต่อสู้กับพม่า มีการสร้างเจดีย์พระธาตุศรีสองรักขึ้นในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความเป็นพี่น้องกัน พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชทรงย้ายเมืองหลวงจากเวียงคำมาอยู่ที่เวียงจันทน์ ทรงประดิษฐาน พระแก้วมรกตและพระพุทธ สิंहคังไว้ที่เวียงจันทน์ส่วนพระบางประดิษฐานไว้ที่เมืองเชียงทอง จึงได้ชื่อว่าหลวงพระบางจนถึงบัดนี้ ทรงสร้าง พระธาตุหลวงขึ้น นับเป็นสถาปัตยกรรมชั้นยอดเยี่ยมของลาวในปี พ.ศ.๒๑๐๙ ทรงสร้างพระธาตุอื่นๆ และ พระพุทธรูปอีกมากมาย เช่น พระเจ้าองค์ดั้น ที่เวียงจันทน์ ที่อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย พระเสริม พระสุก พระใสพระอินทร์แปลง พระองค์แสน ทรงสร้างพุทธสถานที่หนองคายหลายแห่ง เช่น วัดพระธาตุ พระธาตุบังพวน วัดศรีเมือง เป็นต้น

กล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของวัฒนธรรมประเพณี ความคิด ความเชื่อของประชาชนลาว ประเพณีทำบุญธาตุหลวง เป็นประเพณีประจำชาติที่เชิดหน้าชูตาของประเทศนอกจากนี้ยังมีศิลปกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนามากมาย พระพุทธศาสนายังมีบทบาทในการสงเคราะห์ ประชาชนในด้านต่างๆ เช่น พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของชุมชนในด้านให้คำปรึกษาสงเคราะห์ปัจจัยสี่แก่ ประชาชน วัดได้เป็นศูนย์กลางการพบปะ ของชาวบ้าน เป็นต้น ในปัจจุบันลาวอยู่ในภาวะสงบ พระพุทธศาสนาก็ได้รับการอุปถัมภ์จากภาครัฐเป็นอย่างดี มีการก่อตั้งสถาบันการศึกษาสงฆ์ขึ้น เช่น วิทยาลัยสงฆ์ประจำกรุงเวียงจันทน์ มีการศึกษาพระปริยัติธรรม มีพระสงฆ์จากประเทศลาวจำนวนมาก มาศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วนำองค์ความรู้ด้านพุทธธรรม ไปอบรมสั่งสอนประชาชนในประเทศให้ตั้งอยู่ศีลธรรม ต่อไป

บรรณานุกรม

จำนง ทองประเสริฐ. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพมหานคร: ดวงแก้ว. ๒๕๕๒.

ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง “พระเจ้าศรีธรรมโคกราช: พระพุทธศาสนา”

ในการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “พระพุทธศาสนา: อาณาจักรศรีวิชัย” โรงแรม ทวินโลดส์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. ๑๒ - ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๘.

ทรงวิทย์ แก้วศรี. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๑๐ พระพุทธศาสนาในอินโดจีน. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา. ๒๕๓๐

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). พระพุทธศาสนาในเอเชีย. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, ๒๕๔๐.

พระราชธรรมนิเทศ.(ระแบบ จิตญาโณ). ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร. มหามกุฏราช วิทยาลัย.๒๕๓๖

วรฉัตร เจริญผล. พุทธศาสนาและการเมืองลาวภายใต้ระบอบ คอมมิวนิสต์ ๑๙๗๕- ๑๙๙๘.สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๘.

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช. ม.ป.ท., ม.ป.ป

สมบุญ นุญฤทธิ์. รศ. ถังกวางค์ในสยามและสยามในศรีลังกา, รายงานการวิจัย: มจร วิทยาเขต นครศรีธรรมราช, วารสารมหาจุฬาลงกรณ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒, ๒๕๖๐.

เสถียร โพธิ์นันทะ. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะ เล่ม ๒ กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราช วิทยาลัย. ๒๕๓๕.

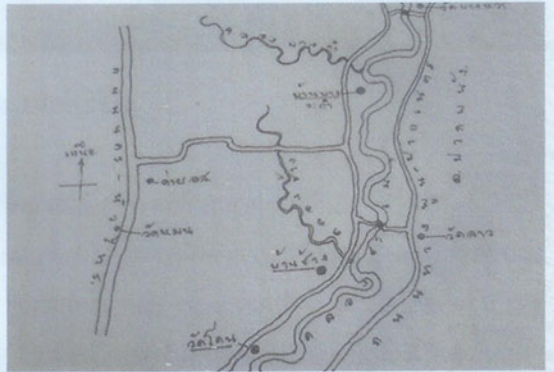

ผจญ มีจิตต์

บ้านช้าง (Ban Chang) เป็นชื่อชุมชนตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๗ ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านตะวันออกเฉียงใต้ติดกับอำเภอบางแพซึ่งมีคลองชะเมาคั่นระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอบางแพ เรือนนี้มีอาณาเขตด้านเหนือติดตำบลศาลาไม้ชัย ตำบลท่าไร่ ตะวันออกติดตำบลบางจาก และตำบลชะเมา บางแพ ด้านใต้ติดตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ส่วนทางตะวันตกนั้น ติดตำบลช้างซ้าย ะพรหม เนื้อที่ประมาณ ๑๒๗ ตารางกิโลเมตร เศษ มี ๑๙ หมู่บ้าน ชุมชนบ้านช้าง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๗ ดินทางเข้าถึงได้สองเส้นทางคือ สายแรกไปตามถนนนครฯ -หัวไทร ก่อนถึงค่ายอาสารักษาดินแดนที่ ๑๐ ด้านซ้ายมีป้ายบอกทางไป บ้านช้างประมาณ ๘ กิโลเมตร จะผ่านชุมชนบ้านบางระกำ ชุมชนบ้านช้าง บ้านวัดโดน สายที่สองเข้าทางซอยท่าเรือ ๑๐๙ ที่ตลาดชะเมา จะถึงชุมชนบ้านวัดโดน ชุมชนบ้านช้าง บ้านบางระกำตามลำดับ ดังแผนผังภาพประกอบ ทั้งสามชุมชนมีประชากรประมาณ ๗๐-๘๐ หลังคาเรือน

อดีตพื้นที่ตำบลท่าเรือนี้เป็นปรกทิวผืนเดียวกันกับป่าพรุใหญ่ที่เชื่อมต่อมาจาก ชะอวด เขียวใหญ่ ร่อนพิบูลย์

พระพรหม ถานสกา และพระหมศีรี เต็มไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิด ราษฎรตั้งบ้านเรือนเป็นหย่อมๆ ตามเครือข่ายน้ำหรือสายสกุล อาชีพหลักทำไร่ หาของป่าล่าสัตว์ ในช่วงแรกๆ เปลี่ยนป่าให้เป็นไร่ นา ปลูกข้าว ข้าวโพดพืชผักต่างๆ ช่วงที่สองใช้ไฟเผาต่อไม้ ใช้วัว ควายเหยียบ แล้วขุดด้วยจอบเสียม ขยายพื้นที่นา ช่วงต่อมาใช้วัวควายไถ ทำนาดำ เก็บข้าวที่ลอรวงด้วยแกะ ผูกมัดด้วยขังข้าวเป็นเลียง ส่วนใหญ่ทำบริโภคเพื่อยังชีพในครัวเรือน

(แผนผังหมู่ที่ ๗ ชุมชนวัดโคก บ้านช้างและบ้านบางระกำ)

การทำไร่ในชุมชนหมู่บ้านใช้แรงงาน วัว ควายเป็นหลักในการไถ หว่าน คลาด แต่ถ้าพื้นที่รก มีต้นกักตั้นปรีสูงและแน่นหนามากๆ จะใช้ฝูงควายเหยียบย่ำให้เป็นโคลน เรียกว่า “เหยียบนา” หลังจากนั้นใช้ “ไผ่ฉูด” (ไม้กระทุ้งดินให้เป็นหลุม) แล้วนำต้นกล้าปักดำลงในหลุม ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีใดๆ ผลผลิตดีมาก เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็ใช้ “กะ” เก็บที่ละรวง ประมาณ ๔๐-๕๐ รวง มัดด้วยขี้ข้าวเป็น “เลียง” ตอนขนเลียงข้าวขึ้นไปเก็บในยุ้งฉางใช้ “หนวน” ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเทียมวัว ควาย ชักลากจากทุ่งนาไปยังฉาง หรือใช้แรงงานคนขนเช่น ผู้ชายหาบครวละ ๓๐-๔๐ เลียง ผู้หญิงใส่กระสอบ ๘-๑๐ เลียง ขนบนศีรษะ การขนเลียงข้าวขึ้นยุ้งฉางปกติจะกระทำในตอนเที่ยง ขณะกลับไปบ้านเพื่อกินอาหารกลางวัน และตอนเย็น แต่บางรายที่นาอยู่ไกลบ้านมากๆ ก็จะทำกับข้าวใส่หม้อเหี่ยวหิวไปกินในทุ่งนา โดยทำขนา หรือเพิงพักชั่วคราวกันแดดกันฝนเวลากินข้าวเที่ยง และพักผ่อนก่อนจะลงไปเก็บเกี่ยวในภาคบ่ายอีก การคำนวณจำนวนข้าวว่าแต่ละปีได้เท่าไรนั้นจะนับกันเป็นเลียง เช่นปีนี้ได้ ๔-๕ พัน (เลียง) หรือได้ ๗-๘ พัน (เลียง) เป็นต้น ในช่วงนี้การทำนาผลิตข้าวเพื่อบริโภคกันเป็นส่วนใหญ่ แต่บางครอบครัวก็แบ่งขายเพื่อสร้างฐานะบ้าง เพื่อสร้างบารมี สร้างโรงสี (ขนาดเล็ก) และผันตนเป็นนายทุนปล่อยเงินกู้ในท้องถิ่น ที่สุดท้ายเป็นผู้นำในพื้นที่ไปก็มี

(ใช้วัวไถนา และแกะเก็บข้าว)

การนำข้าวเปลือกไปขายมักใช้ลานพื้นดินนวดด้วยแรงวัว ควาย หรือนวดด้วยเท้า ฉะนั้นหลังจากงานนวด สกปรกนวดเดือน ๕ ไปแล้ว ชาวนาที่มีความประสงค์จะขายข้าวจำนวนมากๆ เช่นเป็น บัณฑิตเกวียน (มาตราตวงไทย ๑ บัณฑิต = ๕๐ ถัง, ๑ เกวียน = ๑๐๐ ถัง) หรือมากกว่านั้นจำเป็นต้องจ้างแรงงานคนนวด การจ้างนวดข้าวจึงเกิดขึ้นใน หมู่ชน สตรีในหมู่บ้านจะมีงานทำคือ “นวดข้าวจ้าง” ค่าแรงงานใช้บับตวงเป็นถังนับเป็นค่าจ้าง ข้าวที่นวดแล้ว จะใส่กระสอบป่าน (สอบยุหนี่) สอบละประมาณ ๑๐ ปีบ หรือ ๑๐๐ กิโลกรัม บรรทุกเรือไปขาย ที่บางจาก หรือชะเมา

เพราะทั้งสองมีโรงสีรับซื้อข้าว แต่ชาวบ้านบางรายบรรทุกเรือขนาดใหญ่แจวไปขายที่ปากพนัง โดยล่องไปตามคลองชะเมา คลองบางจาก และคลองขุดชุม ออกแม่น้ำปากพนังไปขายที่โรงสีไฟ เพราะจะได้ราคาดีกว่า แล้วซื้อสิ่งของที่จำเป็น ในการดำเนินชีวิตกลับมา การเดินทางไปและกลับในเส้นทางนี้ใช้เวลาประมาณ ๒ วัน ๑ คืนเป็นอย่างน้อย

ด้านสังคมในชุมชนหมู่ที่ ๗ นี้มีความรัก ความผูกพัน รู้จักเสียสละเอื้ออาทรแก่กันทั้งเรื่องส่วนบุคคล และส่วนรวม จึงเกิดประเพณี “ออกปาก” และ “ลักวาน” ขึ้นในพื้นที่ (ลัก = ลอบทำ, วาน = ขอให้ช่วยทำ) หมายความว่าคนใด คนหนึ่งในชุมชนระดมแรงงานผู้คนไปช่วยเหลือในการ หว่าน ไถ เก็บข้าว หรือ หาบข้าวเลี้ยงขึ้น ยุงให้อีกครอบครัวหนึ่ง โดยไม่ได้บอกกล่าวแก่ผู้ที่จะไปช่วยเหลือให้ทราบล่วงหน้า ส่วน “ออกปาก” หมายความว่า ครอบครัวหรือผู้คนที่เดือดร้อนในเรื่องดังกล่าว ไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านให้มาช่วย นอกจากเรื่องทำนา เพราะปลูกแล้ว รวมไปถึงการ ยกเสาบาน ยกเรือน หรือเคลื่อนย้ายบ้านที่แรงงานในครอบครัวตนเองไม่สามารถทำได้ เป็นต้น

ช่วงนี้การคมนาคมในหมู่บ้านยังลำบาก ฤดูแล้งเดินด้วยเท้าตามทางเลี้ยๆ และตามคันนาในท้องทุ่งเพื่อไป มหาสู่ ในยามเจ็บบ่วย เยี่ยมญาติพี่น้องหรืองานบุญในวัด ตั้งแต่หมู่บ้านวัดโดนทางทิศใต้ขึ้นไปทางเหนือ ผ่านชุมชน บ้านช้างและสู่ชุมชนบ้านบางระกำ ระยะทางประมาณ ๙-๑๐ กิโลเมตร แต่เมื่อถึงฤดูฝนในเดือน ๑๑-๑๒ น้ำท่วม เต็มท้องทุ่ง ต้องใช้เรือแทบทุกบ้าน บางวันจะมีเรือบรรทุกสินค้าประเภทเครื่องครัว เช่น หอม กะเทียม เกลือ กะปิ น้ำปลา น้ำตาล ผัก ผือก มัน ใต้ น้ำมันก๊าด ทั้งพายทั้งถ่อไปตามพื้นน้ำที่เต็มปรี่มท้องทุ่ง เพื่อจำหน่ายโดยส่งสัญญาณ เป่าเขาควย ที่ชาวบ้านเรียกว่า “อูด” มาให้บริการถึงหัวบันไดบ้าน การซื้อขายใช้ได้ทั้งระบบเงินสด ข้าวเปลือก และเชื่อ (เครดิต)

นอกจากนั้นยังมีลำคลองชะเมาเป็นเส้นทางเรือสายหลักที่ติดต่อกับตลาดบางจาก ตลาดชะเมาและชุมชน ภายนอกได้ทุกฤดูกาล เช่น เมืองนครฯ ปากพนัง และบ้านโคกครามที่สามารถขึ้นรถไฟไปยังหาดใหญ่ ทุ่งสง หลักช้าง จันดี ฉวาง นาสารและบ้านส้องได้ ในพื้นที่หมู่ที่ ๗ ยังมีลำบางอีก ๒ สาย ที่ชาวบ้านเรียกว่า “คลองช้าง” และ “คลองบางระกำ” (ดังแผนผังภาพ) ซึ่งเป็นสาขาลองชะเมาสามารถใช้เรือบรรทุกข้าวเลี้ยงขึ้นยุงฉางในฤดู เก็บเกี่ยว และบรรทุกต้นกล้าไปปักดำในทุ่งนาเมื่อฤดูทำนา ส่วนคลองบางระกำนอกจากใช้บรรทุกข้าวเลี้ยงและต้นกล้าแล้วยังสามารถใช้ในการคมนาคมทางเรือได้ตลอดปี เพราะลำบางกว้างน้ำลึกและมีบ้านเรือนราษฎรตั้งอาศัยอยู่ ตลอดฝั่งคลอง

(การใช้เรือพายเรือแจวในการคมนาคม)

ประมาณ พ.ศ.๒๔๙๒ มีรถยนต์เข้ามารับส่งผู้โดยสารและสินค้าที่ผลิตในหมู่บ้าน แล่นระหว่างตลาดหัวสะพานบางจาก กับตลาดหัวสะพานชะเมา ซึ่งมีระยะทางไปตามคดโค้งลำคลองบางจากและคลองชะเมาประมาณ ๑๔-๑๖ กิโลเมตร ใช้เวลา ๒ ชั่วโมงกว่า อัตราค่าโดยสาร ๒ บาท ข้าวของสินค้าจ่ายตามน้ำหนักประมาณห้าสิบสตางค์ โดยมีจุดศูนย์กลางจอดพักระหว่างทางคือ ชุมชนบ้านวัดลาว หรือวัดมัทธมิมเขตชลาราม ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๒ ตำบลชะเมา อำเภอปากพนัง ด้านฝั่งคลองตะวันออก เยื้องกับชุมชนบ้านช้างล่างสายน้ำลงไปประมาณ ๑ กิโลเมตร ดังนั้นการคมนาคมในชุมชนวัดโดน บ้านช้างและบ้านบางระกำก็สะดวกขึ้น ส่วนชื่อรถยนต์และเจ้าของชาวบ้านผูกเป็นกลอนเพื่อจำง่าย เช่น “ไตรมิตร สาวจิต ครูเบ้ง วิชัยสิน สาวนินบัวแข็ง และเจริญ สาวจางบัวหมวก” เป็นต้น

ในปี พ.ศ.๒๕๐๒ การทำนาปลูกข้าวในหมู่ที่ ๗ ตำบลท่าเรือและบริเวณใกล้เคียงเปลี่ยนแปลงไป โดยชาวนานำพันธุ์ข้าว กข.๑ จากการสนับสนุนของกรมการข้าว เข้ามาเพาะปลูกแทนพันธุ์ข้าวพื้นเมืองเดิม เช่น ข้าวปิ่นแก้ว และข้าวขาวใหญ่ ซึ่งชาวนานิยมปลูกมาแต่โบราณ ทำให้ผลิตผลต่อไร่สูงขึ้นแต่ต้องใช้ปุ๋ยและสารเคมีในการปราบศัตรูพืช เริ่มนำระบบชลประทานเข้ามาใช้ในการทำนาสามารถปลูกข้าวได้ปีละ ๒ ครั้ง ผลผลิตข้าวเพิ่มมากขึ้น จนเกิดมีพ่อค้าชาวไทยเชื้อสายจีนสร้างโรงสีข้าวขนาดเล็ก รับซื้อข้าวในหมู่บ้าน และสีข้าวสารบรรจุกระสอบบรรจุทุกเรือไปจำหน่ายที่ปากพนัง แล้วซื้อสินค้าบริโภคอุปโภค ประเภทเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ในครัวเรือนและเครื่องมือในการเกษตร ตลอดถึงปุ๋ยยาเคมีมาจำหน่ายในบ้านของตนซึ่งเปิดเป็นร้านค้าในหมู่บ้าน ครั้นต่อมาอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตข้าวเปลี่ยนให้เป็นข้าวสารเพื่อบริโภคในครัวเรือนมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น ครกสีข้าว ครกตำข้าว สากตำข้าว ตลอดถึงกระดังมัดข้าวก็เริ่มหมดความสำคัญลงไป

ส่วนประเพณีวัฒนธรรมในเรื่องผลผลิตในชุมชนชาวบ้านแห่งนี้ส่วนหนึ่งมักจะกันไว้สำหรับทำบุญทำกุศล แต่พระภิกษุสามเณรในวัดใกล้เคียง นับเป็นคตินิยมตามวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องบาปบุญที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ นอกจากนั้นยังมีร่องรอยติดต่อไปมาหาสู่กับชุมชนภายนอกอื่นๆ นั่นคือนิยามเป็น “เพื่อนเกลอ” หรือ “หัวเกลอ” ทั้งชาย หญิงในวัยเดียวกัน ทั้งเกลอนา หมายถึงเพื่อนที่เป็นชวานาด้วยกัน เกลอเล หมายถึงเพื่อนชาวประมงในปากพนัง หัวไทร ระโนด สงขลา และเกลอเหนือ หรือเกลอเขา หมายถึงเพื่อนชาวสวน ในร่อนพิบูลย์ ลานสกา พรหมคีรี และฉวาง เป็นต้น เพื่อนเกลอเหล่านี้จะช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยในยามเดือดร้อน หรือแลกเปลี่ยนผลิตผลแก่กัน เช่น “เกลือปลา นาข้าวและผลไม้” เป็นต้น นอกจากนั้นเมื่อหมดฤดูทำนา หวาน โด ชาวนอกหรือชาวนารวมทั้งชุมชนบ้านวัดโดน บ้านช้างและบ้านบางระกำจะนำว่าว ควายไปฝาก หัวเกลอ หรือญาติชาวเหนือเพื่อห็น้ำท่วมในเดือน ๑๑-๑๒ และเมื่อฤดูผลไม้ เงาะ มังคุด ลำไยทุเรียน ชาวเหนือจะบรรทุกเรือล่องมาตามคลองขุนพัง

คลองเสาธง คลองโคกคราม และคลองชะเมานำมาแลกกับข้าวเสียงที่บ้านหัวเกลอหรือบ้านญาติพี่น้อง รวมทั้งมารับข้าว (เสียง) เป็นค่าดูแล้วย ควายด้วย เป็นต้น หลักฐานอีกอย่างหนึ่งที่สามารถยืนยันในเรื่องเหล่านี้ได้คือ บทเพลงร้องเรือ หรือเพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่นจะขอยกตัวอย่าง เช่น

“ไปเหนือเหอ	ไปเชื้อเรือล็กลำ
โสหรับไม้กำ	ช่างทำเรือเข
โสเหล้าล็กจอก	ไปบอกหัวเมืองที่ชายเล
ช่างทำเรือเข	เขเล่นกลางเลหลวง เหอ...”

(เชื้อ คือ ชื้อ, โสหรับ คือการเสริมแคมเรือให้สูงขึ้น, เข คือ ชี)

“ไปเหนือเหอ	ไปเชื้อเรือไม้เคียน
ทุกข้าวสามเกวียน	เหยียบแคมไม้ไหว
พี่พี่น้องน้อง	นั่งคองเสาใบ

เหยียบแคมไม้ไหว ใจน้องเหมือนเวแปล เหอ...” (คอง คือประคอง)

ปี ๒๔๙๓-๙๗ เกิดวิกฤตภัยแล้ง และปี ๒๕๐๕ เกิดวิกฤตวาตภัยอย่างรุนแรงในเขตเมืองนครฯ ทั้งสองเหตุการณ์ส่งผลกระทบต่ออาชีพชาวชุมชนบ้านวัดโดน บ้านช้าง และบ้านบางระกำ นั่นคือชาวกลานาล่ม บ้านเรือนเสียหายเป็นเหตุให้ผู้คนอพยพออกจากพื้นที่ไปหาที่ทำกินใหม่ เช่น อำเภอกำแพงแสนจังหวัดสุราษฎร์ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ทำให้จำนวนครัวเรือนในชุมชนทั้งสามลดลง

ปี พ.ศ.๒๕๐๔ รัฐบาลประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้เป็นครั้งแรก ทำให้ระบบผลิตผลทำนาข้าวในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปด้วย จากการทำเพื่อบริโภคกลายเป็นผลิตเพื่อจำหน่ายเข้ามาแทน และในปี พ.ศ.๒๕๐๘ เริ่มมีรถไถนาเดินตามนำมาใช้แทนแรงงานวัว ควายในการทำนา นำข้าวพันธุ์ กข.๗ แบบทำนาหว่าน น้ำตมในการเพาะปลูก การคมนาคมในลำคลองมีเรือเครื่องหางยาวแล่นรับผู้โดยสารระหว่างตลาดบางจากกับตลาดชะเมาแทนเรือบด เหตุเพราะกรมชลประทานที่ ๑๑ มีโครงการทำเขื่อนกักกั้นน้ำคลองบางจากที่คดน้ำเวียน ตำบลบางจาก ส่งผลต่อระบบนิเวศในลำคลองทั้งสองเปลี่ยนไปจากน้ำไหล กลายเป็นน้ำนิ่ง ลำคลองตื้นเขินพืชผักตามริมน้ำเจริญเติบโต ทำให้เส้นทางสัญจรแคบลงในเวลาต่อมาอย่างเห็นได้ชัด

(เรือเครื่องหางยาว แล่นแทนเรือบด)

ในปี พ.ศ.๒๕๑๖ รัฐบาลใช้ระบบเงินผันพัฒนาชุมชนบท โดยจ้างผู้คนในหมู่บ้าน ในตำบลขุดถนนเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านและ ระหว่างตำบลหลายสาย เช่น

ถนนสายบ้านหมน - บ้านช้าง (ซึ่งแยกจากถนนนครฯ - หัวไทร ตรงบ้านหมน) ผ่านบ้านบางระกำ บ้านช้าง วัดโดน ยาวประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ถนนสายบ้านหนองหนอน - บ้านช้าง (แยกจากถนนนครฯ - หัวไทร ตรงบ้านจันทน์) จากหมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองหนอน ตำบลท่าเรือ ผ่าน บ้านบางไผ่ บ้านหวดสูง บ้านบางยายพุด บ้านบางหว้า (ฝั่งคลองทางตำบลท่าเรือ) ต่อกับถนนสายแรก และต่อกับบ้านวัดโดน ถึงบ้านชะเมาที่บริเวณโรงสีไฟเรืองฮะ หรือ

โรงเรียนเกษตรชาติศึกษาปัจจุบัน หากนับถนนสายนี้ จากบ้านบางระกำ บ้านช้างและบ้านวัดโดนด้วยแล้วถนนยาวประมาณ ๒๐ กิโลเมตร

ส่วนฝั่งคลองด้านตะวันออกในเขตตำบลชะเมา อำเภopakพนัง ก็ตัดถนนจากบ้านบางจาก (แยกจากถนน นคร-ปากพนัง ที่บริเวณบ้านปากเนตร) ผ่านบ้านปากเนตร บ้านหวดสูง บ้านบางยายพุด บ้านบางหว้า บ้านบางมะพร้าว บ้านวัดลาว บ้านเกาะแก่ และบ้านโอชีนาก(บางมูลนาถ) เชื่อมต่อกับถนนนคร-หัวไทร ที่บ้านทางพูน อำเภอดงใหญ่พระเกียรติ ความยาวประมาณ ๒๑ กิโลเมตร ถนนทั้งสองสายนี้มีสะพานเชื่อมต่อกันสองที่ คือ บริเวณ หน้าวัดบางหว้า หรือวัดชมพูปริศฐ์ และที่หน้าวัดลาว หรือวัดมัชฌิมเขตชลาราม อีกที่หนึ่ง (ดังแผนผังภาพ) ถนนและสะพานเหล่านี้เพิ่มความสะดวกสบายในการคมนาคม ทั้งเดินเท้า ทั้งรถจักรยานยนต์และรถยนต์ไปมาหาสู่ ให้แก่ราษฎรระหว่างตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง กับตำบลชะเมา อำเภอปากพนังสะดวกยิ่งขึ้น เมื่อรัฐบาลพัฒนา เป็นถนนคอนกรีต และถนนลาดยางในเวลาต่อมา ทำให้การคมนาคมในลำคลองโดยเรือเครื่องหางยาวก็หมดยุคไปอีก ปลอ่ยให้คลองบางจากและคลองชะเมาในอดีตที่คลาคล่ำไปด้วยเรือแจว เรือพาย เรือยนต์และเรือเครื่องหางยาว ที่เคยมีผู้คนพลุกพล่านบรรทุกทุกสิ่งของผลผลิตในหมู่บ้าน และสินค้าขึ้นล่องไปยังตลาดหัวสะพานบางจากและหัวสะพาน ชะเมา กลายเป็นภาพอดีตแห่งความทรงจำไปในที่สุด ปัจจุบันคลองทั้งสองสายเต็มไปด้วยผักตบชวาและพืชน้ำ ที่ไม่สามารถใช้สัญจรได้

(สภาพคลองบางจากปัจจุบัน)

(สภาพคลองชะเมาปัจจุบัน)

แต่ความเป็นอยู่ของชาวบ้านยังอยู่ในสภาพเดิมๆ โดยเฉพาะเรื่องอนามัยการกินอยู่ ผู้คนยังใช้น้ำในลำคลอง น้ำในลำบางเป็นน้ำดื่ม น้ำใช้ ปลุกบ้านไม้ตุงสูงเพื่อหนีน้ำในฤดูน้ำหลาก และใช้เป็นคอกสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย สุกร เป็ด ไก่ ตลอดจนเก็บสิ่งของใช้อื่นๆ เช่น แอ ถังดิน เครื่องมือเครื่องใช้ในการจับปลา ยังนอนตากยุง ใช้ตะเกียง และได้จุดให้แสงสว่างในยามค่ำคืน ยังไม่มีส้วมที่ถูกสุขลักษณะ

ส่วนอาชีพหลักคือทำไร่นา ปลุกผัก เช่น กถั่ว ยอ มะพร้าว พริก มะเขือ เลี้ยงเป็ด ไก่และสุกร เพื่อเป็นอาหารบ้างและจำหน่ายบ้าง หาปลาในท้องทุ่งและลำคลองเพื่อบริโภคในครัวเรือนบ้าง

(บ้านเรือนราษฎรปลูกใต้ถุนสูงเพื่อหนีน้ำท่วม)

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ รัฐบาลอนุมัติให้เปิดที่ทำการอนามัยบ้านช้าง ในปี ๒๕๓๗ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ได้จัดงบประมาณปักเสาและเดินสายไฟไปตามถนนในหมู่บ้านทั้งสองสายคือ บ้านหม่น-บ้านช้าง บ้านหนองหนอง-บ้านชะเมา และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ รับผิดชอบจัดทำโครงการประปาหมู่บ้านขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ทำให้ความเป็นอยู่ของราษฎรในหมู่ที่ ๗ คือบ้านวัดโดน บ้านช้างและบ้านบางระกำดีขึ้นตามลำดับ

(รพ.สต.บ้านช้าง)

ด้านการศึกษาในหมู่บ้าน มีโรงเรียนวัดโดนธาราม เปิดสอน ป.๑ - ป.๖ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๗ ตำบลท่าเรือ โรงเรียนวัดลาว (วัดมัชฌิมเขตขรราราม) เปิดสอน ป.๑ - ป.๖ (แต่ปัจจุบันปิดทำการไปแล้วด้วยเหตุไม่มีนักเรียน) ตั้งอยู่ในฝั่งคลองหมู่ที่ ๒ ตำบลชะเมา และโรงเรียนวัดบางหว้า (วัดชมพูประดิษฐ์) ป.๑ - ม.๓ ตั้งอยู่ในฝั่งคลอง หมู่ที่ ๑ ตำบลชะเมา อำเภอบางแพนง สถานศึกษาทั้งสามนี้ได้ผลิตให้ความรู้ ให้อาชีพแก่เยาวชนในบ้านวัดโดน บ้านช้าง และบ้านบางระกำครั้งอดีตนับจำนวนไม่น้อย ต่างก็มีโอกาสไปศึกษาต่อในตัวจังหวัดนครฯ จังหวัดอื่นๆ ตลอดถึงกรุงเทพมหานคร ก็มาก ได้สร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับท้องถิ่น สังคมประเทศชาติมากมาย เช่น ตระกูล วิชัยดิษฐ์ วิวัฒน์ อนุมาศ และตระกูล ยอดสุรางค์ เป็นต้น ตระกูลวิชัยดิษฐ์นั้น เมื่อประมาณร้อยกว่าปีมาแล้วได้อพยพ จากบ้านพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านจันทุน เป็นตระกูลที่เอาใจใส่ในการส่งเสริมบุตรหลานให้ ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก จึงเป็นตระกูลที่ตื่นตัวมองโลกกว้างเห็นการณ์ไกล ที่สุดได้เป็นผู้นำ เป็นกำนันตำบลท่าเรือ เครือญาติและอื่นๆ ต่างได้รับตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่หลายหมู่บ้าน แต่เนื่องจากบุตรหลานของตระกูลนี้ เมื่อจบการศึกษา เข้ารับราชการแล้วมักจะไปปฏิบัติหน้าที่ในต่างถิ่น ต่างจังหวัดจึงไม่ได้สร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนในหมู่บ้าน ตำบลท่าเรือ มากนัก ประกอบกับปู่ ตา บิดา ลุง น้าอา ที่เป็นผู้นำ เป็นกำนัน ผู้ใหญ่ก็แก่ชราภาพไป เป็นเหตุให้มีการพลัดเปลี่ยนผู้นำในตำบลไปยังตระกูลอื่นๆ ในเวลาต่อมา

ปัจจุบันสภาพชุมชนหมู่ที่ ๗ ตำบลท่าเรือ เปลี่ยนแปลงไปมาก เกิดสวนปาล์มน้ำมันเข้ามาแทนนาข้าว ถึงร้อยละแปดสิบของพื้นที่ มีลานรับซื้อปาล์มเกิดขึ้นในหมู่บ้าน การทำนาใช้เครื่องจักรในการไถ หว่าน ดำ และเก็บเกี่ยวแทนแรงงาน คนและวัว ควาย สัตว์เหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่แปลกใหม่สำหรับเยาวชนปัจจุบัน เครื่องมือ “กะ” เก็บข้าว “หนวน” ขึ้นข้าว คันไถ หัวหมู หางยาม และแอก ประเพณี “ออกปาก ลักวาน” การนวดข้าวจ้างของสตรี หลังงานสงกรานต์เดือน ๕ ก็สูญไป การปลูกบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเป็นสมัยใหม่ คือก่ออิฐถือปูนยกพื้นเสมอดิน แบบในเมือง แทนการยกสูงเพื่อหนีน้ำตามบรรพบุรุษไม่มีให้เห็นอีกแล้ว ภายในบ้านมีเครื่องทำความสะดวกสบาย ครบครัน เช่นเครื่องไฟฟ้า โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น เครื่องซักผ้า และเตาแก๊สสำหรับปรุงอาหาร เกิดร้านค้าของชำ ในหมู่บ้านจำหน่ายอาหารสำเร็จรูป ข้าวสารอาหารแห้งสารพัดชนิด มีตู้แช่ขนาดใหญ่ไว้บริการ มีปั้มน้ำมัน แบบหลอดแก้วบริการให้กับยานพาหนะที่เดินทางผ่านถนนในหมู่บ้าน

ในอดีต คุณปู่ คุณตา คุณน้า และคุณอา เข้าๆ จะนั่งจับกลุ่มรับประทานใบกระท่อมหนวนกับน้ำฝน เรียกว่า “นั่งหนวนท่อม” สูบยาเส้น หรือยาใบจาก เพื่อพูดคุยเรื่องราวต่างๆ ก่อนจะแยกย้ายลงไปทำไร่ ทำนา แต่ยุคปัจจุบัน ผู้คนจะนั่งจับกลุ่มตามร้านค้าในหมู่บ้านเพื่อตีม้าชา กาแฟ สูบบุหรี่ซอง ก่อนจะแยกย้ายไปทำงานของแต่ละคน

วันเปิดเรียนทุกเช้าจะมีรถในตัวเมืองเข้ามาในหมู่บ้านเพื่อบริการรับส่งนักเรียนไปเรียนในตัวเมือง จึงเป็นสาเหตุ ให้สถานศึกษาในหมู่บ้านต้องปิดตัวลงเพราะไม่มีเด็ก เช่น โรงเรียนวัดลาว (วัดมัชฌิมเขตขรราราม) และในโรงเรียนอื่นๆ ข้อมูลเด็กกำลังลดลงอย่างน่าเป็นห่วง

ขณะนี้สภาพในหมู่บ้าน หมู่สาวหนีไปทำงานต่างถิ่น เยาวชนที่ได้รับการศึกษาสูงต่างหนีไปอยู่ในระบบราชการ หรือวิสาหกิจ ผู้ด้อยโอกาสทางศึกษาต่างทิ้งไร่ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทิ้งให้คนเฒ่าแก่เฝ้าท้องทุ่งอยู่ จนกว่าจะล้มตายจากไป ชาวนาที่พอจะมีสิทธิ์ในการกู้ยืมทุนจากธนาคารก็มักจะทิ้งอาชีพเดิมของบรรพบุรุษแปรสภาพ ท้องนาเป็นสวนปาล์ม เป็นฟาร์มเลี้ยงสัตว์ แต่พวกเขาก็ไม่สามารถหนีไปจากวงจรการเหน็ดเหนื่อยและความยากจนได้ ที่สุดท้ายที่ไร่ร้างหนืออพยพไปหาที่ทำกินใหม่ ขณะเดียวกันในชุมชนได้เกิด “วัฒนธรรมบริโภคนิยม” ที่มาพร้อมกับถนน

และไฟฟ้าได้กระตุ้นให้ผู้คนในวัดโดน บ้านช้างและบางระกำ ที่เคยมีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย กลายเป็นผู้ฟุ้งเฟ้อ เช่น จากการเดินทางด้วยเท้าไปมาหาสู่กัน เปลี่ยนเป็นรถจักรยานยนต์ รถกระบะ เคยปลูกบ้านเรือนเป็นกระต๊อบกลางทุ่งนา กลายเป็นคฤหาสน์หลังใหญ่ใกล้ถนน ภายในบ้านเต็มไปด้วยอุปกรณ์ไฟฟ้าทันสมัย สิ่งเหล่านี้ได้มาด้วยระบบเงินผ่อน เกือบทั้งสิ้น ผู้คนจึงต้องทุ่มเทเวลาและทำงานหนักเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น ผลที่ตามมาคือไม่ค่อยมีเวลาไปมาหาสู่ ไม่ค่อยมีเวลาพบปะพูดคุยหรือเสวนากันเหมือนอย่างแต่ก่อน ชนิดที่เรียกว่าต่างคนต่างอยู่แบบสังคมในเมือง การเห็นแก่ตัวเริ่มมีมากขึ้น ที่คือสภาพของชุมชนบ้านวัดโดนบ้านช้าง และบ้านบางระกำ ในยุคปัจจุบัน ดังที่สาธยาย มานี้ก็เพื่อเกริ่นปูพื้นฐานของสังคมชุมชนบ้านช้างและใกล้เคียง ตั้งแต่ครั้งโบราณถึงปัจจุบัน ก่อนจะตามรอยอดีต “บ้านช้าง” ตามหัวเรื่องที่เขียนซึ่งจะกล่าวต่อไป

สารัตถะ หรือไฮไลต์ (Highlight) ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนอยากจะทำตามรอยอดีต “บ้านช้าง” ตามหัวเรื่องที่น่าสนใจนั้น ก็เพราะชื่อบ้านนามท้องถิ่นที่เรียกขานกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณว่า “บ้านช้าง” และ “คลองช้าง” ซึ่งชื่อทั้งสองอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันและมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ต่อกันดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจน่าสนใจจึงได้ติดตามสืบค้นมาเสนอเป็นสาระความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local History) ในชุมชนเล็กๆ อีกแห่งหนึ่ง

ช้างนั้นเป็นสัตว์ป่าขนาดใหญ่ที่สุด มีความสำคัญยิ่งต่อประวัติศาสตร์ชาติไทยตั้งแต่โบราณ เป็นสัตว์ที่เรา เคยใช้แรงงาน เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ เป็นสัตว์คู่พระบารมีของกษัตริย์ จนกระทั่งนำไปเป็นเครื่องแสดงเกียรติยศ บำเหน็จความดีความชอบให้แก่ขุนนางและข้าราชการเรียกว่า เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือกถึง ๘ ชั้น และช้างนั้นเป็นยุทธพาหนะสำคัญของกองทัพสยามมาตั้งแต่โบราณ พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นจอมทัพและทรงเป็น ประมุขของอาณาจักรจึงต้องทรงรอบรู้ในวิชา “คชกรรม” ทั้งการบังคับช้าง การใช้อาวุธบนหลังช้าง รวมถึงต้องทรงรู้ วิธีจะคล้องช้างป่ามาฝึกให้เชื่องเพื่อใช้ราชการ ศึกสงคราม และเป็นคชธาร (ช้างทรง, ช้างพระที่นั่ง) พาหนะ ส่วนพระองค์ เช่น ช้างเผือก “จุฬาลงกูร” ช้างทรงของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ช้างเผือก “ศรีราช” ช้างทรงของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช หรือ “พลายเพชร” ช้างทรงของเจ้าพระยาบดินทร (หนู) เป็นต้น

หลักฐานยืนยันว่าเมืองนครศรีธรรมราช มีการจับช้างป่าโดยอาศัยภูมิปัญญาหมอเต่ามาตั้งแต่สมัยอยุธยา ดังเอกสารในกัลปนาถะลังการามกล่าวว่า ใน พ.ศ.๒๒๑๑ (สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช) นายทองอ้าย ชาวเมืองนครฯ อาชีพจับโขลงช้างป่าครั้งหนึ่งจับช้างได้บริเวณเขามหาชัยรูปร่างต้องตามตำราชลักษณ์ คือช้างพลาย เป็นโคมุท ช้างพังเป็นนักษาครบ จึงนำความแจ้งแก่เจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช เจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราชจึงแต่งตั้ง ให้ขุนโยธาพิทย นายทองอ้ายและไพร่พลอีก ๔๒ คน เดินทางนำช้างทั้งสองไปถวายแก่พระเจ้าอยู่หัวที่อยุธยา พระองค์พระราชทานข้าวของเงินทองแก่คณะมากมาย หลังจากนั้นนายทองอ้ายกลับถึงเมืองนครฯ แล้วได้นำทรัพย์สินไป บูรณะวัดท่าช้าง และวัดเสมาเมืองต่อมา

สำหรับเมืองนครศรีธรรมราชนั้น อดีตเคยมีกองทัพช้างที่ยิ่งใหญ่และเกรียงไกร ส่งผลให้เมืองนครฯ มีพลั้ง และอำนาจมายาวนาน มีราชประเพณีพระราชทานช้างเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องประดับยศข้าราชการ สืบต่อมาจนถึง สมัยต้นรัตนโกสินทร์ ในเรื่องทำเนียบข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช ครั้งรัชกาลที่ ๒ จุลศักราช ๑๑๗๓ หรือ พ.ศ.๒๓๕๔ กล่าวถึงยศหรือบรรดาศักดิ์ ราชทินนาม ตำแหน่งและศักดินาข้าราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับช้างโดยตรงไว้ เช่น กรมช้างขวา กรมช้างกลาง และกรมช้างซ้าย

(ช้างออกศึก) (ช้างใช้งาน)

กรมช้างขวาซึ่งตั้งอยู่ในตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพันเพ็ง นายที่ช้างขวา ถือศักดินา ๒๐๐

กรมช้างกลางตั้งอยู่ในตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วย หลวงพิไชยนาเคนทร์ กรมช้างกลาง ศักดินา ๑๒๐๐ ถือตรารูปคนขี่ช้าง มีขุนภักดีฤๅษธรรมาศ ศักดินา ๖๐๐ เป็นปลัดกรม และมีขุนศักดินา ๓๐๐ อีก ๖ ตำแหน่ง ได้แก่ ๑. ขุนไชยฤๅษธรรมาศ ๒. ขุนทราเคนทร์ ๓. ขุนอินทศลักษณ์ ๔. ขุนศักดิ์คชบาล ๕. ขุนทิพคชฤๅษี และ ๖. ขุนเทพคชฤๅษี และยังมีหม่อช้างถือศักดินา ๒๐๐ อีก ๘ ตำแหน่ง ได้แก่ ๑. ขุนอินทศกรรม ๒. ขุนพรหมคชกรรม ๓. ขุนศักดิ์คชพล ๔. ขุนเทพคชพล ๕. ขุนศรีคชพล ๖. หมื่นทิพคชพล ๗. หมื่นราชคชพล และ ๘. หมื่นจวบารัญ เป็นที่น่าสังเกตว่าบรรดาศักดิ์เหล่านี้ ล้วนแต่บ่งบอกถึงภาระหน้าที่เกี่ยวกับช้างทั้งสิ้น

กรมช้างซ้ายตั้งอยู่ที่บ้านท่าช้าง ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหมื่นชัยภักดีศรีคชไกร นายที่ช้างซ้าย ถือศักดินา ๘๐๐ ถือตรารูปช้าง มีหมื่นคชภักดี รองที่ช้างซ้าย ถือศักดินา ๔๐๐ หมื่นไชยรักษา สมุห์บัญชี ถือศักดินา ๓๐๐

นอกจากนี้ยังมี ขุนไชยบาร์มี พนักงานตั้งโชลงทวารและตั้งคอกช้าง ทอดเชือกช้างปักหลักช้าง ตั้งค่าย ถือศักดินา ๒๐๐

หน้าที่หลักของกรมช้างขวา และกรมช้างกลางคือหาโขลงช้างป่าในแต่ละปี จับช้างและฝึกหัดช้างป่าที่จับมาได้ให้เข้าใจคำสั่งและใช้งานได้แล้ว จึงจัดส่งมายังเมืองนครศรีธรรมราช ที่กรมช้างซ้าย เจ้าพนักงานกรมช้างซ้าย ก็จะคัดแยกช้างออกเป็นประเภทคือ ช้างสำหรับใช้ในราชการและศึกสงคราม ช้างสำหรับใช้งาน และช้างสำหรับส่งจำหน่ายเป็นสินค้าออก ช้างประเภทหลังนี้จะนำลงบรรทุกเรือที่บ้านท่าช้างล่องไปตามคลองวังวู คลองท่าเรือ ออกปากอ่าวนครศรีฯ ส่งไปยังเมืองหลวง หรือต่างประเทศ ดังนั้น กรมช้างซ้ายเปรียบเสมือนกองทัพอช้าง และศูนย์ส่งช้างเป็นสินค้าออกของเมืองนครศรีฯ มาตั้งแต่อดีต ในปี พ.ศ.๒๔๒๗ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานุพิตนภานุวงศ์ฯ เสด็จมาตรวจราชการและรายงานว่า “จำนวนช้างในภาคใต้มีมาก สำหรับเมืองนครศรีฯ มีช้างเป็นของหลวงสำหรับเมืองอยู่ประมาณ ๑๐๐ เศษ เป็นช้างงามๆ ก็มาก นอกกำแพงบ้านเจ้าเมืองมีตระรางคนโทษ และโรงรถโรงม้าโรงช้างตลอดไป มีวัดโรงช้างด้วย” เป็นต้น

จำนวนโขลงช้างในภาคใต้โดยเฉพาะมณฑลนครศรีธรรมราชนั้น มีจำนวนมากมาย มีการจับการคล้องในปีหนึ่งๆ จำนวนมาก ทั้งของภาครัฐ ทั้งส่วนของเจ้าเมืองต่างๆ ทั้งของเอกชนผู้มีอำนาจอิทธิพลเพื่อเป็นสินค้า เพื่อใช้งานในอุตสาหกรรมทำไม้ ทำโรงเลื่อยทำรายได้ให้แก่บุคคลเหล่านั้นมากมาย จนกระทั่งเกิดกรณีพิพาทระหว่างเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช กับพระยาสุพรรณยวินิจข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช ที่มีอำนาจในการจัดพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ บุคลากรในการจัดการกับช้างป่าและป่าไม้ ดังปรากฏในรายงานกราบบังคมทูลลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๔๐ ของพระยาสุพรรณยวินิจว่า “ข้าพเจ้าเห็นว่าช้างป่าในเขตนี้มีอยู่เป็นอันมาก... ควรให้จับช้างสำหรับใช้ในราชการเท่านั้น เพราะช้างเหล่านี้เป็นช้างแผ่นดิน หาได้เป็นของผู้ใดไม่” หลังจากนั้นรัฐได้ออกข้อบังคับการจับช้างเถื่อน ร.ศ.๑๑๘ (พ.ศ.๒๔๔๒) พระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ.๒๔๔๓ และพระราชบัญญัติติดตามช้าง พ.ศ.๒๔๕๑ เป็นต้น

ในการจับช้างป่านั้นเป็นเรื่องใหญ่และเสี่ยงอันตรายยิ่ง จึงต้องใช้คนจำนวนมากมีการสร้างคอกจับเรียกว่า “เพนียด” มีหมอเผ่า หมอช้างเป็นผู้กำกับดำเนินการตามตำราคชกรรม ทั้งไสยศาสตร์ เวทย์มนต์ดักทั้งสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง วิธีจับช้างป่าในภาคใต้้นมักใช้แบบ “วังช้าง” คือจับช้างทั้งโขลงในคราวเดียวกัน มีคณะพวกค้นหาติดตามและต้อนช้างประมาณ ๕ - ๗ คน มีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในป่า ไม่หลงทิศทาง มักทำกันระหว่างเดือน ๔ - ๗ เพราะเป็นฤดูแล้ง เมื่อต้อนโขลงช้างให้เข้าคอกแล้ว ใช้ช้างบ้านเลือกคล้องเอาเฉพาะตัวที่ต้องการ ส่วนตัวไม่ได้ขนาด เช่น ช้างพังที่มีลูกติด หรือแก่ชราก็ปล่อยให้เข้าป่าไป

การฝึกช้างป่าเป็นงานที่ไม่ง่ายนักเช่นกัน เพราะช้างเคยอยู่อย่างอิสระ เมื่อคนมาบังคับก็อาละวาดเกิดอารมณ์ฉุนเฉียว จึงต้องใช้เชือกบาศผูกข้อเท้าทั้งสี่ และเชือกล่ามที่คอแล้วนำไปมัดกับต้นไม้ใหญ่ ตลอดเวลาที่ฝึก ครูฝึกต้องราดน้ำให้ชุ่มอยู่เสมอเพื่อให้ช้างอารมณ์เย็นลง เมื่อหายทุรนทุรายแล้วก็ฝึกต่อไป โดยเอาช้างบ้านมาเทียบให้น้ำให้หญ้า ลูบๆ คลำๆ จนช้างเริ่มเชื่องช้าจึงเริ่มหัดให้ใช้เท้าตามบังคับ ออกคำสั่งให้เดิน กินหญ้า ลงอาบน้ำใช้เวลาประมาณ ๓ เดือน สามารถขึ้นขี่หลังได้ ขึ้นต่อไปก็ฝึกให้หมอบ ลูก งอขาหน้าเอางวงจับเชิงใส่ปลอก ฝึกหักกิ่งไม้ ขวางทางเดิน ใช้เวลาอีก ๓ เดือน ขึ้นสุดท้ายคือการฝึกให้ใช้งานต่างๆ เช่น ลากไม้ ลากซุง งานอื่นๆ ตลอดถึงการใช้ในราชการบ้านเมืองเป็นต้น

(การใช้แรงงานช้าง)

สำหรับชื่อ “บ้านช้าง” ซึ่งได้เกริ่นมาแล้ว ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๗ ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง มีอาณาเขตติดต่อกันกับ “บ้านท่าช้าง” ตำบลช้างซ้าย(อดีตกรมช้างซ้ายเมืองนครฯ) ระยะทางห่างกันเพียง ๑๐ กิโลเมตร และมีเนินทรายยกตัวของน้ำทะเลเมื่อหลายพันปีก่อน ขวางกั้นเท่านั้น คือแนวถนนนครฯ - หัวไทร นับว่าไม่ไกลกันนัก ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ทั้งสองชุมชนนี้น่าจะมีประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกันอย่างแน่นอน เพราะต่างก็มีคำว่า “ช้าง” ที่เกี่ยวโยงมากับเมืองนครศรีธรรมราชในอดีตด้วยกัน และชื่อบ้านนามเมืองในภาคใต้และนครฯ นั้นมักจะเรียกตามสิ่งที่เคยเกี่ยวข้องกับช้าง เช่นที่อยู่ของโหลงช้าง สถานที่จับช้าง ที่ฝึกช้างป่าให้เป็นช้างบ้านเพื่อใช้งาน หรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวกับช้างเป็นต้น แม้ปัจจุบันสภาพความเป็นจริงจะเสื่อมหายไปแล้วก็ตาม แต่ชื่อนามนั้นยังเป็นสิ่งบ่งบอกถึงประวัติในอดีตที่มีคุณค่าต่อท้องถิ่นและคติชนวิทยา เหล่านี้จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนอยากศึกษาค้นคว้าสืบหาข้อมูลจากท้องถิ่นดังกล่าว แม้ว่า “บ้านช้าง” ยังขาดหลักฐาน เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วรรณกรรม คติชาวบ้าน ที่เป็นสิ่งบ่งบอกประวัติที่มา แต่ก็ยังมีตำนานเล่าขานที่เป็น “มุขปาฐะ” เล่าสืบต่อกัน นับว่ายังโชคดี ที่สามารถสืบค้นเล่าบรรยายให้เห็นสภาพโลกเก่าของชุมชนบ้านช้างในอดีตได้บ้าง อย่างไรก็ตามในฐานะผู้เขียนถือกำเนิด เกิดในท้องถิ่นนี้ และมีชีวิตเติบโตได้ศึกษาเล่าเรียนมาในเบื้องต้น ก็อาจได้เห็น ได้รับรู้และเข้าใจในชุมชนท้องถิ่นนี้มาพอสมควร นอกจากนั้นก็ได้ศึกษาค้นคว้าจากคำบอกเล่าของบรรพชนอาวุโสในอดีต เช่น

(สภาพคลองช้าง ในปัจจุบัน)

คุณครูจัน ผุดวัฒน์ ปราชญ์ชาวบ้าน อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดมัชฌิมเขตชลาราม คุณลุงฉาย ปรางนาดี อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ บ้านบางระกำ ผู้ใหญ่ชาว พาสีกรรณ อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๗ บ้านช้าง และผู้ใหญ่ลับ ชัยบาล อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ บ้านช้าง คนต่อมา บรรพชนเหล่านี้ต่างก็สิ้นชีพไปหมดแล้ว เหลือไว้แต่เพียงคำบอกเล่าเท่านั้นและต่อมาผู้เขียนได้ใช้เวลาสัมภาษณ์ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ในเวลาต่อมาอีก เช่น นายเงิน วรรณเพชร อายุ ๘๐ ปี บ้านเลขที่ ๑๑๙ หมู่ที่ ๗ บ้านช้าง ตำบลท่าเรือ นางเคล้า เรืองสูง อายุ ๙๐ ปี บ้านเลขที่ ๑๓๑/๓ หมู่ที่ ๗ บ้านช้าง ตำบลท่าเรือ และนางเคลือบ บุญชัย อายุ ๘๕ ปี บ้านเลขที่ ๓๑๙ หมู่ที่ ๗ บ้านช้างตำบลท่าเรือ ผู้อาวุโสในอดีตซึ่งเสียชีวิตไปหมดแล้ว และผู้อาวุโสในหมู่บ้านปัจจุบันทั้งสองกลุ่ม ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติที่มาของ “บ้านช้าง” ไปในทำนองเดียวกันว่า

(ผู้เขียนไปตระเวนสัมภาษณ์ ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน)

“บ้านช้าง” นั้นอดีตเป็นพื้นที่ป่าเลี้ยงช้างของเจ้าเมืองนครฯ มาตั้งแต่สมัยโบราณ บริเวณตรงนั้นต่อมาจึงได้ชื่อว่า บ้านช้าง มีอาณาเขตพอยประเณินสนนิฐานได้ว่าด้านเหนือตั้งแต่ คลองจันทน์ไปทางทิศใต้จดคลองชะเมา ด้านตะวันออกมีคลองชะเมา - คลองบางจาก เป็นลำน้ำกว้างลึกเปรียบเสมือนคอกกันป้องกันมิให้โขลงช้างออกนอกเขตพื้นที่ ส่วนด้านตะวันตกมีสันทรายเป็นทางเดิน เป็นแนวเขตคือถนน นครฯ-บ้านชะเมาปัจจุบัน หากคำนวณเนื้อที่ประมาณ ๑๒๐ ตารางกิโลเมตร หรือเกือบทั่วทั้งตำบลท่าเรือปัจจุบัน บรรพชนผู้ล่วงลับไปแล้วกล่าวไว้ว่า ผู้กำกับดูแลโขลงช้างของเจ้าเมืองนครฯ นั้นมีตำแหน่งถึง “ขุน” ได้ตั้งบ้านเรือนบริเวณบนโคกสูงน้ำท่วมไม่ถึง บริเวณตรงนั้นต่อมาเรียกว่า “บ้านช้าง” ปัจจุบันมีผู้คนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ประมาณ ๗ - ๘ ครัวเรือน สืบถามถึงนามสกุล เช่น ยอดสุรางค์ ปรางนาดี ศิริมาศ และวรรณเพชร

จากคำบอกเล่าเหล่านั้นความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง เพราะนครศรีธรรมราช เป็นเมืองช้าง มีช้างที่ใช้ในราชการ ยามปกติ และยามสงคราม ตลอดถึงส่งเป็นสินค้าออกมาตั้งแต่สมัยโบราณมากมาย และมีสถานที่จับช้าง เช่น กรมช้างขวา กรมช้างกลาง และกรมช้างซ้ายที่ได้กล่าวมาแล้ว ทั้งกรมช้างขวา กรมช้างกลาง มีหน้าที่จับหาช้างป่า และฝึกหัดการใช้งานจนใช้การได้แล้วก็จัดส่งมาส่งที่กรมช้างซ้าย ปัจจุบันคือ ตำบลช้างซ้าย อำเภอเมืองนครฯ ซึ่งตั้งอยู่คนละฟากถนน นครฯ - หัวไทร ระยะห่างกันเพียง ๑๐ กิโลเมตร กับ บ้านช้าง หมู่ที่ ๗ ตำบลท่าเรือ

อำเภอเมืองนครฯ และไม่ไกลจากบ้านท่าเรือ ซึ่งเป็นท่าน้ำสำหรับนำช้างบรรทุกเรือส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ในอดีตอีกด้วย

และสันนิฐานต่อมาว่าเนื่องจากบริเวณพื้นที่ กรมช้างซ้ายเดิม คับแคบแออัดจำกัด ด้วยพื้นที่และป่า สำหรับเป็นอาหารช้าง จึงได้ขยายออกไปหาที่แห่งใหม่ ซึ่งไม่ไกลในการควบคุมดูแล และลำเลียงขนส่งลงเรือ เป็นสินค้าออก ดังนั้นบริเวณบ้านช้างซึ่งตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๗ ไม่ไกลจาก กรมช้างซ้ายและ มีพื้นที่ป่าสำหรับให้ช้าง ใช้เป็นที่อยู่อาศัยที่กิน ตลอดถึงน้ำท่าสะดวกสบาย เพราะมีลำบางและ ลำคลองถึง ๓ สาย สำหรับให้ช้างใช้อาบ ต่มีกินตลอดฤดู ต่อมาบริเวณนั้นจึงได้ชื่อว่า “บ้านช้าง” นั่นคือ “สถานที่เลี้ยงช้างของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ในอดีต” จึงเป็นประวัติที่มาของ “บ้านช้าง” ดังกล่าว.

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนาคร “โลกของกลุ่มทะเลสาบ” นาคร, ๒๕๔๑.
- พิเชฐ แสงทอง “ตำนานและเรื่องเล่าปริศนาท้องถิ่นใต้” ยิปซี กรุป, ๒๕๕๙.
- สารูป ฤทธิ์ชู และคณะ “ตามรอยช้างแลใต้” สกว. ๒๕๔๓.

บทหนึ่งตะลุง

ฤทธิ์แก่นแรงกตัญญู

หนังประเสริฐเผ่า อ้ายลูกเปี้ย

ปรีชาท่าน บางที่ท่านอาจจะมียาดีรักษาแม่ นะครับ แม่ “นางพลับ เอ้ยขึ้นอย่างหมดหวังในชีวิต

“พนม ปล่อยให้แม่รับกรรมไปเถอะลูก พระท่านว่า ทุกคนมีกรรมเป็นของตน แม่คงเคยทำบาปทำกรรมไว้เมื่อชาติก่อน เกิดมาชาตินี้จึงต้องชดใช้เขา “สามียังพยายามปลอบภรรยาด้วยความสงสาร

“ไม่แน่นะ พลับ คนเราตราบไต่ยังมีชีวิตอยู่ เราต้องอยู่อย่างมีความหวังสิ พลับ ให้ลูกไปเถอะ เราไม่ได้เสียหายอะไรนี่พลับ ไปเถอะพนม อาจเป็นโชคดียี้ได้ ลูก”

“ครับพ่อ ผมจะไปวันนี้เลยพ่อ ผมไปก่อนครับแม่ ๓-๔ วัน ผมจะกลับมาครับ แม่..แม่ทำใจให้สบายเถอะครับนะแม่นะ (หลบรูปนายพนม)

บทกลอน

เผ้านั่งปลอบภรรยาว่าอย่าท้อ
อริยะสงมองค์นี้อาจรักษาได้
ทุกคนมีปัญหาเราต้องกล้าสู้
พุทธองค์ทรงสอนให้ใช้ปัญญา

ยังมีหม่อมมียาอาจจะรักษาหาย
ยังไม่ตายอย่ายอมแพ้แก่ชะตา
ใช่จะรอดูอำนาจวาสนา
พนมชายรีบมุ่งหน้าไปหาพระที่อาราม

“ยาที่จะรักษาก็พอมียาอยู่ที่นี่มนุษย์ไม่สามารถลงไปเอาขึ้นมาได้ ยานั่นก็น้ำอมฤตของท้าวเนกาแห่งเมืองบาดาล” นายพนม เอ่ยถามอย่างดีใจ

“หลวงพ่อกับ ถ้าผมจะลงไปขอน้ำอมฤตของท่านท้าวเนกาผมจะลงไปได้อย่างไรครับ มีทางลงไปเมืองบาดาลไหมครับ หลวงพ่อ”

“การที่เจ้าจะลงไปเมืองบาดาลก็เหมือนเอาชีวิตไปทิ้งในมหาสมุทร มันอันตรายรอบตัว สัตว์ร้ายได้สมุทรร้ายยิ่งกว่าสัตว์ร้ายในโลกมนุษย์ยิ่งนัก เจ้าจะเสี่ยงลงไปได้หรือละพนม” พนมตอบอย่างมั่นใจ

“หลวงพ่อกับ ชีวิตของผมเป็นของพ่อกับแม่ครับ....ถ้าผมต้องตายเพื่อช่วยแม่ผมก็ยอมเสี่ยง ครับหลวงพ่อได้โปรดชี้ทางให้ผมด้วยครับ”

“เออละ... เมื่อเจ้าตั้งใจแน่วแน่ที่จะทดแทนพระคุณบุพการีหลวงพ่อก็อนุเคราะห์ให้ไหนๆ ใครอยู่ข้างนอกเข้ามานี่ซิ

ออกรูป โกจ้ง

“โถลี จีง ลือลือไล่หล บอกล้อ”

“นายจ้ง ไปบอกท่านเทพนรินทร์ และพระเนร มานี่ซิ”

“ล่าย ๆๆ (หลบรูป โกจ้ง)

ออกรูป ๑. พระเทพนรินทร์ ๒. เนรเปีย ๓. หลวงไข่

“นมัสการ ท่านอาจารย์ มีอะไรจะใช้กระผมครับ”

“จงเจริญในธรรมพระตถาคต หมู่คนนี่ชื่อพนม เขาต้องการจะไปลงเมืองบาดาลเพื่อไปขอน้ำอมฤตจากท่านท้าวเนกา เพื่อเอามารักษาตาของแม่เขา ที่ถูกนางจงอางไฟพิษใส่จนตาบอด ไม่มียารักษาโรค นอกจากน้ำอมฤตของท้าวเนกา เท่านั้น ที่นี้การที่จะลงไปเมืองบาดาลจะต้องทำพิธีนั่งปรกโดยพระภิกษุจะต้องไปตั้งปริัมพิธีที่ริมฝั่งมหาสมุทร อาจารย์อยากจะให้ท่านและหลวงไข่ช่วยเขา

“กระผมยินดีครับอาจารย์ ท่านอาจารย์” นายพนม ก้มลงกราบ พระเทพนรินทร์ หลวงไข่

“นมัสการพระคุณเจ้า เป็นพระคุณแก่กระผมยิ่งนัก ครับ” หลวงไข่พูดกับเนรเปีย

“ที่เขาพูดว่าเมืองบาดาลๆ ยังหนูเนร” โกจ้งถามหลวงไข่

“หมิติ อะหลวงไข่ โมงบ้านดาล อ้าวได้ยินว่าละคร กะโมงบ้านดาล” หลวงไข่พูดอย่างรำคาญ

“เฮ..อย่ายุ่งกับเขาเล่าละจิ้น ไหมบ้านดาล เขาว่าเมืองบาดาล เมืองพญานาคอยู่ใต้ทะเลหนู บ้านดาลแค่คอน นั้นบ้านดาลบ้านแขกเหมือนเราจิ้น”

“เอาแขกโหม่มาบวชเป็นหลวงพ่อก่อน หลวงไข่” หลวงไข่อธิบาย

“แต่แรกเราเป็นแขก แต่ตอนนี้เป็นพุทธแล้ว มอญ” โกจ้ง อธิบาย

“แต่ก่อน อะหลวงไข่อีเป็นแขก อีจับเมียโยนหน้าต่างคอกหักตาย อีหนีมาบวชเป็นพระพุท อะเนรเปีย” เนรเปียหันหน้ามองหลวงไข่ถามขึ้น

“เอ้า ! หลวงไข่ หนีคดีแล้วมาบวชปรี๊ดเลย” หลวงไข่อธิบาย

“แต่แรกนั้นหนีคดี แต่ตอนนี้คดีตายแล้ว พร้อบวชไม่ได้เลา” โกจ้ง ถามหลวงไข่

“หมิติ อะหลวงไข่ คดีตาย” เนรเปียตอบหลวงไข่

“คดีตาย กะคดีหมดอายุ แหละโก หมัดอายุกะตายแหล่” หลวงไข่ชมเนรเปีย

“ออ มอญ กะฉลาดเหมือนกันเว้อ” หลวงพ่อ เอ็ดขิ่น

“เฮ ๆ ๆ ไป ออกไปข้างนอกกันก่อน ไป ไป อิได้แหลงเรื่องการเรื่องงาน มานั่งหากัน ไม่ได้แหลงไหน”

หลวงไข่พูดเบาๆ กับพวก

“หมาเลานั้น เนร คั่นหา”

“บวชทั้งที ไม่ได้ร่ำ ไม่ได้เรียนหนังสือกันมั่ง ฮี !..... หลวงไข่ บวชมาก็พรรษาแล้วละ”

“นี่ย่าง...พรรษาที่ ๕ แล้วนิอาจารย์”

“ห้าพรรษา ได้เรียนไหมมั่งละ...หลวงไข่”

“อะคันพระธรรมเจดีย์คัมภีร์..นั่นพอได้มั่งแหละ....เราไม่ใช่บวชมาเป็นมารศาสนาที่”

“หมิติ....อะหลวงไข่...มารศาสนา”

“ในพระคัมภีร์พระไตรปิฎกเขาว่า มารศาสนามี ๖ จำพวกๆ พวกหลักลอย พวกคอยงาน พวกล้างขาร่วง พวกบ่วงหลุด พวกอุตริ พวกนี้เขาเรียกว่า พวกมารศาสนา ...รู้ไว้ตะน้อง” หลวงพ่อชม

“ออ หลวงไข่ก็เรียนได้นี่ ไหนๆ ลองอธิบายมารศาสนา ๖ จำพวกมีไหมมั่ง อธิบายให้พี่น้องประชาชนได้ เข้าใจดี...ว่าหลักลอย หมายความว่าพร้อ” หลวงไข่กระแอมก่อนจะตอบคำถาม

“หลักลอย คือ คนที่ทำกับหลัก หนอลำพู อาจารย์ พอหล่นน้ำกะลอย แหะครับ”

“แล้วที่คอยงานละ..หลวงโซ่”

“คอยงาน คนโบราณ เวลาตาย เขามักจะปิดศพ พระกะต้องคอย อีไปสวดหรือเลา คันเขาไม่จัดงานศพที่พวกสังฆาร่วง.....

“ฮา !พอ ๆ ๆ บวชมา สี่ ห้า พรรษา ไม่ได้ไหวพืด...กรรมของสัตว์โลกแท้ๆ”

“ที่จริง พรรษาที่ ๔ ตั้งเป็นรองเจ้าอาวาสได้แล้วนิ...เณรเปีย”

“อะ..รอคอยงานศพไปก่อตะ เจ้ากรรมเจ้าวม”

“เอาแหละ คันต้องคอยงานกะ.....ฮา อัดมากะไปกันแล้ว ฮะ ทุกคนฟังอาจารย์ให้ดี การไปตั้งปรีมริมหาดเพื่อสวดพระพุทธรูป ทุกคนต้องระวัง กฎข้อที่หนึ่ง ห้ามไม่ให้คนบินผ่านปรีมพิธิ ข้อที่สอง ต้องกอไฟให้แสงสว่างตลอดเวลา ข้อที่สาม ต้องบริการมโองการธรรมสารใหญ่และโองการพุทจักร ตลอดเวลาจนกว่าเจ้าพนมจะขึ้นมานบนฝั่ง กฎข้อที่สี่ นายจิงจงขีดทรายให้เป็นรูปมณฑล ทำให้สัตว์ทุกชนิดเข้าไปในมณฑล” หลวงโซ่บ่นพึมพำ

“แล้วถ้าหลานพนมลงไปสามวันสามคืน แล้วเราจะกินไหรละเณร ใส่ไม่เป็นน้ำเหลือง ฮี ! โกจิงพูดขึ้นมาบ้าง

“เลี้ยว ๆๆ ตอเลี้ยวเดินไปในป่า อ้าวหาหัวเปียก หัวมันไปเอง อะหลวงโซ่”

“นายจิง เณรเปีย คอยระวังหลวงโซ่ให้เป็นพระพี่เลี้ยง ท่านเทพนรินทร์” นายเปีย เอ่ยขึ้นบ้าง

“ที่จริงหลวงโซ่เป็นพระพี่เลี้ยงเราน่าดีเป็นเณร น้องเลี้ยง นะโก” หลวงพ่อ สั่งโกจิง อย่างกำขับ

“นายจิง ไปถึงหาไม้มากอไฟ เพื่อไล่นกที่จะบินผ่าน ปรีม พร้อมกับตึงลูกแก้วออกจากย่ามส่งให้นายพนมแล้วสั่งกำขับ”

“เจ้าพนม เมื่อดำน้ำลงไปให้อมลูกแก้วนี้ไว้ อย่าให้หลุดจากปาก

บทกลอน

พระเถระเอ่ยวาจาสั่งพนม
ห้าชีวิตรับพรก่อนจากลา
ทั้งพระเณรตัดปามายาขาด
จัดปรีมทำพิธีจุดคบไฟ
นายพนมก้มกราบแม่ธรณี
ขอให้ลูกปลอดภัยได้บาดาล

ให้เจ้าสมความหวังดังปรารถนา
จึงนำหน้าเดินออกนอกศาลา
ทุกคนไม่ประมาทตามเงื่อนไข
ทั้งหลวงโซ่โกจิงเชื่ออาจารย์
ตั้งสติสงบจิตอธิษฐาน
ตั้งนิทานตอนพนมตำราจมลงธारा

ออกรูป ๑. ยักษ์เพลิงกาฬ ๒. ยักษ์หัสกรรณ ๓. วรรณวิสา (ลูกสาว)
๔. นายเป็ด ๕. นางลำไย

บทบรรยาย

ที่นี่เป็นดินแดนของชาวยักษ์ เรียกว่าเมืองโรมจักร มียักษ์เพลิงกาฬเป็นผู้ปกครอง ยักษ์เพลิงกาฬเป็นพ่อหม้าย มีลูกเป็นยักษ์หนึ่งตนกับลูกสาวเป็นมนุษย์ ลูกตัวผู้ชื่อยักษ์หัสกรรณ ลูกสาวชื่อวรรณวิสา ยักษ์เพลิงกาฬจึงไปจับมนุษย์ มาสองคนคือนายเป็ดกับนางลำไย สองพ่อเมีย มาเป็นคนรับใช้ลูกสาว รุ่งอรุณวันใหม่ยักษ์เพลิงกาฬเรียกทั้งสองให้ มาเข้าเฝ้าเขามีเรื่องอะไรสนทนากัน ติดตาม “ฤทธิแผ่นดินแรงกตัญญู” ต่อไปครับ ท่านที่เคารพ

บทกลอน

ออ ขอสาทกยกนิทาน....เฮ้ย.....

ขอสาทกยกนิทานสิงคารยักษ์
เป็นดินแดนกุ่มก้นที่ก้นดาน
เมืองรุ่งเรืองเฟื่องฟูแสนหรรษา
เมืองแข็งแกร่งกำแพงล้อมรอบกรุงไกร
มีปราสาทสามหลังตั้งตระหง่าน
ปวงประชาเป็นชาวมารทั้งธานี
ถืออาวุธประจำทำหน้าที่
บัญชาการลดหลั่นตามชั้นยศ
เจ้าธานีมีชื่อเสียงลือชานาน
อยู่แดนไกลมีชื่อเสียงไปจบ
เป็นพ่อหม้ายเมียตายมหาสาป
มีลูกหญิงเป็นสิ่งที่แปลกนัก

โรมจักรธานีมีมาตรฐาน
เชื้อสายมารโดยแท้ไม่แพ้ใคร
เดชเดชาใครก็รู้ว่ากูใหญ่
ไม่มีใครหาญกล้ามาราวี
เทียมมิมานของเจ้าท้าวโกสี
ทหารมียูเวรยามไปตามกฎ
คอยระวังภัยรือรือรอบหมด
ชื่อปรากฏก้องดังทั้งสามภพ
นามเพลิงกาฬเก่งกล้าโลกสยบ
เรื่องการรบเก่งกล้าชื่อประจักษ์
แต่ยังมีลูกสองสืบยศศักดิ์
พ่อแม่ยักษ์ลูกเกิดมาเป็นมนุษย์

ถ้าไม่ใช่เมียเจ้าเมืองเรื่องน่าคิด
แต่ก็รักธิดาที่เป็นมนุษย์

ออ พอรุ่งเช้ามารเฒ่า...

พอรุ่งเช้ามารเฒ่าเรียกลูกสอง
เพื่อปรึกษาปัญหาของนารี

เกิดลูกผิดเชื้อมาราบ้าที่สุด
ทุกข์ที่สุดเรื่องสมบัติของสตรี

มายังท้องพระโรงราชกรุงศรี
เพราะไม่มีครูสอนมารร้อนใจ

บทเจรจา

“กูนี้ก็จะเรียกมาปรึกษาเรื่องให้กูหาเมียที่แท้ห้วงลูกสาวนี่เอง” ยักษ์ผู้เป็นพ่อถามลูก

“เรื่องของมึงบอกกูมา มึงชอบสาวยักษ์ที่ไหน กูจัดการให้” ลูกตัวผู้ถอนหายใจ

“ทำไมกูไม่เกิดมาเป็นมนุษย์บ้างวะ จะได้หาสาวๆ ชาวมนุษย์มาเป็นชายนาง กูบอกมึงจริงๆ นี่พ่อ
สาวยักษ์กูไม่พิสวาสเลย วะ แต่ละตัวหน้าเหมือนขนมปังขึ้นรา กูรับประทานไม่ลงวะพ่อ” ผู้เป็นพ่อถาม

“มึงไม่ชอบสาวยักษ์ แล้วมึงจะเอาหมาที่ไหนเป็นชายนาง วะ ไ้ห้สักรรณ”

“หมามันก็เอากู พ่อ เห็นกูมันชี้радทุกตัว ชายนางที่กูต้อง นี่ ๆ ๆ ต้องแบบนี้พ่อ”

“ไ้ห้สักรรณ...ไ้ลูกสัตว์ มึงคิดจะเอาน้องเป็นเมียอะไระ ะยา” ยักษ์ลูกสาวพูดสวนออกมาอย่างเสียอารมณ์

“พ่อ ถึงกูจะเป็นยักษ์ ก็ไม่เลวเหมือนหมาหรือก ที่จะเอาน้องสาวทำเมีย กูหมายถึงว่า ต้องสวยเหมือน
น้องวรรณวิสา มึงอย่าคิดแบบหมาๆ ชี

“ก็แล้วไป วรรณวิสา ลูกพ่อ พ่อจะไปหาสาวยังเมืองมนุษย์มาสอนมารยาทวางให้ลูก ลูกจะว่าอย่างไรละ”
ยักษลูก พูดขึ้นอย่างนึกแปลกใจ

“วันนี้ พ่อกูมาแปลกแฮะ ทุกครั้งมีแต่ออกคำสั่ง วันนี้เรียกมาปรึกษาสงสัยโรมจักรจะถล่มวะ” ผู้เป็นพ่อ
ตวาดอย่างโมโห

“ไ้ลูกปากหมา มึงฟังน้องมึงพูดบ้างซิ ฟังแล้วระรื่นหู ฟังมึงพูดที่ไร กูมีน้ำโหทุกที”

“อ่าว ก็มึงสอนกูเองไม่ใช่หรือ พ่อ ว่ายักษ์ต้องพูดจาวางอำนาจ ช่มไว้ก่อน”

“กูเป็นพ่อมึงนี่ ไ้ลูกกริยา มึงจะพูดพ่อมึงอะไระ”

“ก็มันติดเป็นสันดานแล้ว ทำไ้ได้เล่า แต่ก็จริง วะ ขอประทานอภัยโทษครับ ท่านพ่อเกล้ากระหม่อม
สมควรตายๆ “ น้องสาว แหวใส่พี่

“พี่ห้สักรรณนี่ ทำไมชอบขี้โมโห พ่อฉันนะ น่ารำคาญ พ่อคะ พ่อจะไปหามนุษย์มาวางไม่ทำอีก ค่ะ คิดว่า
มันจะพอช่วยได้แต่แล้วไม่เอาไหน”

“หมีฟังตะ น้องโย นี่ถ้าอยู่โพรงแขง คันแหลงพันนี้ได้เสียเลานั่นเออ ผา”

“อย่าปากเสียตะ พี่เปิด เดียวอิถูกขบหัวนั้น เราเกิดมามีกรรม ทนไปตะ อย่างน้อยกะดีหว่าเที่ยวงมหอยขม
พี่เปิดเหอ พอขึ้นจากหนอง เฌียวเหมือนเหยี่ยวเฌียวลูกไก่ ทั้งชีทั้งเฌียวออกเหม็ดไม่เหลือ” นายเปิดบ่นเบาๆ

“เรากะไ้หดไปสามเดือน ยังดีที่ได้น้องโยช่วยยี้ด” นางลำไยพูดเบาๆ

“เฮ...อย่าพาเข้าห้องเล่าตะ”

“ออ ผู้ชายเรา อยู่ที่สุขใจเท่ากับอยู่ในห้องกับเฌียวละ...น้อง” ยักษ์ห้สักรรณ หันมาไล่นายเปิด

นานาทัศนะในเรื่องเทวดา

วรรณดี สรรพจิต

เทพเจ้ารา-ฮอรัคตี หนึ่งในร่างของสุริยเทพรา

ก่อนที่จะเล่าเรื่องเทวดาในนานาทัศนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทัศนะของชาวพุทธนั้น
ใคร่กล่าวถึงประวัติเทวดาก่อน

ประวัติ

เรื่องเทวดามีประวัติกล่าวว่า มีมานานก่อนพุทธกาลประมาณ ๕,๐๐๐ ปี
มีเกิดขึ้น ๒ แห่งที่สำคัญ คือ

๑. **ที่อียิปต์** มีชื่อตามสถานที่ต่าง ๆ กัน เช่นสุริยเทพ พวกอียิปต์เรียกว่า “รา” หรือ “โฮรีซัส” นอกจากนี้ยังมีเทวดาประจำแม่น้ำไนล์ เทวดาประจำภูเขา ประจำฝูงแกะ ฯลฯ เป็นต้น

อียิปต์โบราณแบ่งเป็น ๒ พวก คือพวกเหนือกับพวกใต้ ทั้งสองพวกนี้รบกันบ่อยครั้ง ถ้าทางเหนือชนะก็ทำลายเทวดาของพวกทางใต้ แล้วบังคับให้นับถือเทวดาของพวกทางเหนือแต่ถ้าวันใดพวกทางใต้รบชนะพวกทางเหนือ ก็บังคับให้นับถือเทวดาของพวกทางใต้เช่นกัน เทวดาของชาวอียิปต์โบราณไม่ค่อยได้อยู่เป็นสุขมากนัก เพราะขึ้นอยู่อำนาจของมนุษย์เสียมากกว่าแม้จะได้ชื่อว่าเทวดาที่มนุษย์จะต้องเชื่อถือศรัทธาสวดอ้อนวอนก็ตาม ก็ยังถือว่าเป็นเทวดาที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งสิ้น

ล่วงกาลผ่านมา กระทั่งพวกอิสลามเข้ารุกรานอียิปต์ และรบชนะ ฆ่าฟันชนชาวอียิปต์ และทำลายเทวดาทั้งหลายของชาวอียิปต์ แล้วบังคับให้นับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ “อัลเลาะห์” พวกอียิปต์ก็จำเป็นต้องนับถือเทวดา ซึ่งถือเป็นพระเจ้าองค์เดียวของพวกอิสลามจนกระทั่งบัดนี้ โดยมีหลักว่า ต้องศรัทธาในเทวดาหรือพระเจ้าองค์นี้เสียก่อน แล้วละชั่วมาทำความดี

การศรัทธาในพระเจ้าของศาสนาอิสลาม ก็หมายถึงให้เชื่อในอำนาจของพระเจ้า อยู่ในอาณัติการบงการของพระเจ้า เพราะฉะนั้นเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าชั่วหรือดี ในหมู่คนที่นับถือศาสนาอิสลามถือว่าเป็นพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า รวมตลอดถึงการเป็นอยู่ การดำรงชีวิตหรือการตายไปของคนๆ หนึ่ง ไม่ใช่เป็นเรื่องของกฎหมายที่จะเข้าไปจัดการได้ แต่เป็นเรื่องของพระเจ้า เป็นกฎทางศาสนาที่จะต้องเข้าไปจัดการ พระเจ้าในกลุ่มอิสลามไม่มีตัวตน จึงไม่มีการสร้างรูปเคารพใดๆ

๒. **ที่เอเชียกลาง** สมัยโบราณก่อนพุทธกาลประมาณ ๕,๐๐๐ ปี ชาวอารยันที่นับถือเทวดา มีการบูชาดวงสรวงวิญญาณบรรพบุรุษ จึงได้เกิดเทวดามากมายหลายจำพวก มี ดิน น้ำ ไฟ ลม มีชื่อต่างๆ กัน เช่น พระเพลิง พระพิรุณ พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์ พระเสาร์ เป็นต้น

ที่อินเดีย ต่อมาเมื่อประมาณ ๑,๐๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล ชาวอารยันจากเอเชียกลางได้อพยพพลัดไกลเข้าสู่อินเดีย สมัยนั้นเรียก “ชมพูทวีป” ได้นำเอาลัทธิความเชื่อถือเดิมเข้ามาด้วย นั่นคือการนับถือบูชาเทวดาทั้งหลาย แล้วแต่ใครจะนับถืออะไรก็บูชาสิ่งนั้นเป็นเทวดา เช่น นับถือพระอาทิตย์ ก็บูชาดวงสรวงพระอาทิตย์สืบต่อๆ กันมา แม้ปัจจุบันลัทธิการบูชาพระอาทิตย์ยังมีการปฏิบัติในประเทศไทย มาในรูปโยคะ เรียกว่าท่า “สุริยเทพวันทา”

ถิ่นใดมีคนมากขึ้น ย่อมมีการกระทบกระทั่งกันเป็นธรรมดา เมื่อคนมากขึ้น เทวดาก็มีมากพวก มากเหล่า เมื่อคนรบกัน ทะเลาะกัน เทวดาในอินเดียยุคนี้ก็ทะเลาะกันด้วย เพราะถือตนเป็นใหญ่ บางองค์ถือตนว่ามีฤทธิ์มีอำนาจเหนือกว่าเทวดาองค์อื่น ด้วยเหตุนี้

เมื่อประมาณ ๖๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล พวกพราหมณ์จึงได้แต่งตั้งให้เทวดาองค์หนึ่งเป็นใหญ่กว่าเทวดาทั้งปวง คือเป็นหัวหน้า เป็นพระราชของเทวดาทั้งหลาย นั่นคือ พระอินทร์ ซึ่งแปลว่า ผู้เป็นใหญ่ เดียวนี้ในประเทศอินเดีย ถ้าใครได้เป็นใหญ่เป็นโตเขาเรียกว่า “อินดรา”

พระอินทร์

เมื่อพวกพราหมณ์ได้แต่งตั้งพระอินทร์ให้เป็นใหญ่เหนือเทวดาทั้งปวงแล้ว ได้พิจารณาเห็นว่า พระอินทร์จะมีอำนาจไม่ได้เลยถ้าไม่มีทรัพย์สินสมบัติอะไร ดังนั้นจึงได้กำหนดให้พระอินทร์มีทรัพย์สินสมบัติดังต่อไปนี้

๑. อยู่ในปราสาทที่สวยงาม
๒. สร้างอุทยานให้อีกสี่แห่ง
๓. แต่งตั้งพระมเหสีให้ ๔ องค์
๔. ให้มีขารองอีก ๙๒ องค์
๕. ให้มีนางฟ้าเป็นสนมอีก ๒๔ ล้านองค์
๖. ให้มีช้างสามเศียรเป็นพาหนะ

โดยสรุปมาถึงตอนนี้ จะเห็นได้ว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างเทวดา ทำให้เกิดเทวดา เพราะฉะนั้นอุปนิสัยใจคอของมนุษย์จึงเป็นบ่อเกิดอุปนิสัยใจคอของเทวดาด้วย เพราะมนุษย์มีกามราคะมากจึงกำหนดให้พระอินทร์มีกามราคะมากด้วย

พระอินทร์

พระอินทร์ ผู้เป็นหัวหน้าเทวดาทั้งหลายสมัยนั้น จึงเป็นเทวดาที่มีความสุขอันเหลือ แต่แม้ว่าพระอินทร์จะได้เสวยความสุขเห็นปานนี้แล้ว ยังลอบไปแอบดูพระอิศวากับพระนาง อุมาหลับนอนในห้องวิมาน พระอิศวรรู้เข้าก็สาปให้มีโยนิงกรอบกายพระอินทร์ ๑,๐๐๐ ดวง เหมือนขึ้นผีดาบ คนทั้งหลายจึงเรียกพระอินทร์ขณะนั้นว่า “ท้าวโยนิงเนตร” พระอินทร์ได้รับความอับอายมาก คนทั้งหลายเรียกชื่อเปลี่ยนจากโยนิงเนตรมาเป็นชื่อ “ท้าวสหัสสนัยน์” คือท้าวพันตา ดูไม่น่าเกลียดมากนัก คนวาดรูปพระอินทร์ในแบบท้าวพันตา จึงเขียนรูปตาไว้รอบกายแต่แท้ที่จริงแล้วเดิมเป็นรูป “โยนิง” ตามที่พระอิศวรสาปไว้ ความจริงแล้วบนสวรรค์ทั้งหลาย มิได้มีแต่เฉพาะพวกเทวดาฝ่ายเดียว พวกพราหมณ์ยังได้กำหนดให้มีเหล่าอสูรด้วย เช่นทศกัณฐ์ ในเรื่องรามเกียรติ์ เป็นต้น

คราวหนึ่งมีการกวนน้ำทิพย์กันระหว่างพวกเทวดากับพวกอสูร ฝ่ายเทวดามีพระอินทร์เป็นหัวหน้า เอาน้ำในมหาสมุทรเป็นที่กวน เอาเขาพระสุเมรเป็นหลักวางตรงกลาง มหาสมุทรเอาพญานาคมาต่อ ๆ กันทำเป็นเชือกพันภูเขา ให้ฝ่ายอสูรถือข้างหนึ่ง ฝ่ายเทวดาถือข้างหนึ่งผลัดกันดึงผลัดกันปล่อย ให้ภูเขาพระสุเมรหมุนไปมาลงมหาสมุทร จนเกิดน้ำอวมฤต น้ำอมฤต หรือน้ำทิพย์นี้ ใครได้กินแล้วไม่ตาย มีฤทธิ์อาานุภาพมาก พอจนเสร็จ พวกเทวดาแอบเอาไปกินหมดฝ่ายเดียว พวกอสูรก็โกรธ จึงมีการรบกัน พวกเทวดาซึ่งมีพระอินทร์เป็นฝ่ายแพ้ สงครามคราวนั้นเรียกว่า “เทวาสुरสงคราม”

“ท้าวสหัสนัยน์”

พระอินทร์

พระพรหม

มาถึงตอนนี้พระอินทร์ก็เสื่อมอำนาจลง เพราะแพ้สงครามบ่อยๆ พวกพราหมณ์ทั้งหลายเห็นว่า พระอินทร์ไม่มีฤทธิ์เพียงพอ คงจะมีเทวดาองค์ใดองค์หนึ่งที่เหนือพระอินทร์ขึ้นไปอีกจึงปลดอันดับพระอินทร์ลงมา แต่งตั้งเทวดาองค์ใหม่ขึ้นแทนเรียกว่า “พระพรหม” พระอินทร์แม้จะตกอันดับไปในประเทศอินเดียตั้งแต่ ๓๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล แต่ก็กลับไปมีอิทธิพลในดินแดนต่างๆ ที่ชาวอินเดียเดินทางไปถึง เช่นที่ประเทศไทย คนไทยยังเลื่อมใสกราบไหว้พระอินทร์ เวลาจะทำการมุงหลังคาโบสถ์ ก็สร้างเป็นตัวพระอินทร์ชักรอกถือกระบือขึ้นไปมุงหลังคาโบสถ์ โดยหารู้ไม่ว่าพระอินทร์นั้นถูกเขาลอดออกจากอันดับพระราชาไปแล้ว เพราะรบแพ้อสูร แคมลับตนแอบดูเขาร่วมสังวาสกัน ยิ่งไปกว่านั้น พระอินทร์ยังถูกเชิญให้มาร่วมชุมนุมกันฟังธรรมของพระพุทธเจ้าร่วมกับเทวดาเหล่าอื่นทุก ๆ คราวที่พระภิกษุทำการสาธยายพุทธมนต์ ที่เราเรียกกันว่า “สวดสัคเค”.....นั่นแหละ

พระพรหม

พวกพราหมณ์ได้กำหนดให้เกิดพระพรหมเมื่อประมาณ ๓๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล โดยสร้างเป็นนิยายขึ้นมาว่า แต่เดิมนั้นโลกไม่มี มีแต่สภาวะอันหนึ่งทรงกลมเหมือนรูปไข่ พระพรหมไปเกิดในธรรมชาตินั้น แล้วบันดาลให้ทรงกลมแตกออกเป็น ๒ ซีก ซีกหนึ่งเป็นเทวโลก เป็นที่อยู่ของพระพรหม อีกซีกหนึ่งเป็นที่อยู่ของมนุษย์ พระพรหมได้สร้างสรรพสิ่งรวมถึงการสร้างมนุษย์ ๔ เหล่า อันได้แก่ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทรขึ้น เดิมพระพรหมเป็นอลิงค์ ไม่ใช่เพศหญิง และก็ไม่ใช่เพศชาย พวกพราหมณ์พากันสวด อ้อนวอนบวงสรวง เพื่อให้ได้สิ่งที่เขาต้องการ สวดเท่าไร ก็ไม่เห็นพระพรหมโปรดสักที พระพรหมไม่เคยเห็นใจเลย ดังนั้นจึงกำหนดให้พระพรหมเป็นเพศชาย เพื่อให้ทรงอำนาจยิ่งขึ้น แล้วยกมาด้วยชื่อว่า “พระสุรัสวดี” โดยหวังว่าพระพรหมจะได้ประสาทพรให้ ตามที่ต้องการ แต่สวดอ้อนวอนเท่าใด พระพรหมก็เฉยจึงทำให้คลายความเลื่อมใส ในพระพรหม

พระอิศวร, พระนารายณ์

เมื่อพราหมณ์สวดอ้อนวอนบูชาพระพรหมไม่ได้ผล ก็นำเอาเทพ ๒ องค์ที่มีชื่อ ในคัมภีร์พระเวท มายกย่องให้มีอำนาจแทนพระพรหม

องค์หนึ่งชื่อ “รุทร” ยกย่องให้ขึ้นเป็นพระอิศวร เรียกว่า “คิเว” เทพองค์นี้มีอำนาจมาก ใครก็ตามที่นับถือเทพคิเว เขาจะเรียกว่าพวก “โคเวนิกาย” ลัทธิโคเวนิกาย ได้แผ่ขยายไปนาๆ ประเทศ โดยเฉพาะสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นที่ตั้งประเทศไทย เขมร ลาว มาเลย์เซีย อินโดนีเซียเดียนี่ ในสมัยโบราณที่บริเวณดังกล่าวล้วนนับถือพระคิเว ซึ่งยังมีโบราณสถานให้ดูมากมาย ที่ไค่นับถือศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์ลัทธิโคเวนิกาย ที่นั่นจะมี ศิวลึงค์ตั้งโดให้เคารพบูชากัน ที่จริงคิเวลึงค์ก็คือไข่พระคิเวนั่นเอง เมืองนครศรีธรรมราช แต่เดิมเอาไข่ของพระอิศวรมาเป็นชื่อเรียกกันว่า “ตามพรลึงค์” ซึ่งแปลว่า “ไข่ทองแดง” เทวสถานของลัทธิโคเวนิกายในประเทศไทยมีแทบทุกแห่ง โดยเฉพาะที่นครศรีธรรมราช ลพบุรี บุรีรัมย์และจังหวัดอื่นๆ ในอีสาน ส่วนในเขมรนั้น เดิมเป็นประเทศขอมที่นับถือศาสนา พราหมณ์ก่อนพุทธศาสนา จึงมีเทวสถานโคเวนิกายแทบทุกแห่งในอินเดียที่เห็นชัดเจนนี้ คือที่พุทธคยา กว่าชาวพุทธจะได้พุทธคยามาครอบครอง ก็ต้องต่อสู้กับพวกฮินดูลัทธิโคเวนิกายกันหลายปี กระทั่งรัฐบาลอินเดียสมัยเนห์รูเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ช่วยให้ชาวพุทธ ได้ดูแลพุทธคยาเอง แต่กรรมสิทธิ์ส่วนใหญ่รอบๆ พุทธคยายังอยู่ในความครอบครอง ของพวกฮินดูลัทธิโคเวนิกาย ซึ่งมีอิทธิพลอยู่มาก

พระคินนาราช จากหอพระอิศวร เมืองนครศรีธรรมราช

พระวิษณุสวามหวกทรงกระบอ ก พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

เทวดาอีกองค์หนึ่งในคัมภีร์พระเวทของฮินดู คือ “พระวิษณุ” พวกพราหมณ์ยกย่องให้มีอำนาจมากกว่าเดิม ภายหลังได้นามว่า “พระนารายณ์” คนเหล่านี้ที่นับถือพระนารายณ์มากกว่าเทพองค์อื่น เขาเรียกว่าพวก “ไวษณพนิกาย” พระนารายณ์ของพวกพราหมณ์นี้มีบทบาทมาก ทำให้พระพุทธรูปที่เป็นเนื้อแท้ต้องมัวหมอง เพราะพวกพราหมณ์กำหนดให้พระ นารายณ์อวตาร คือเกิดเป็นปางอื่นได้ โดยเฉพาะปางที่ ๙ ซึ่งกำหนดในคัมภีร์มัตสยาปุราณ ว่าเป็น “พุทธาวตาร” คือปางที่พระนารายณ์อวตารเป็นพระพุทธรูป เป็นความเจ้าเล่ห์ของพวกพราหมณ์ ให้พวกฮินดูนับถือพระพุทธรูปในฐานะเป็นเทวดา เป็นพระเจ้า ซึ่งสามารถผนวกเอาพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์โดยง่าย

ในคัมภีร์มัตสยา ปุราณ กำหนดว่า พระนารายณ์อวตารลงมาในโลกมนุษย์เพื่อปราบยุคเข็ญต่างๆ ตามลำดับ ๑๐ ปาง คือ

ปางที่ ๑ อวตารเป็นปลา

ปางที่ ๒ อวตารเป็นเต่า

ปางที่ ๓ อวตารเป็นหมี

ปางที่ ๔ อวตารเป็นนรสิงห์ ครึ่งคน- ครึ่งสัตว์

ปางที่ ๕ อวตารเป็นพราหมณ์เตี้ย

ปางที่ ๖ อวตารเป็นพราหมณ์ถือขวาน

ปางที่ ๗ อวตารเป็นพระราม

ปางที่ ๘ อวตารเป็นพระกฤษณะ

ปางที่ ๙ อวตารเป็นพระพุทธรูป

ปางที่ ๑๐ อวตารเป็นคนที่ฆ่าชาว

การอวตารของพระนารายณ์ถึง ๑๐ ปางนี้มีอิทธิพลต่อจิตใจชาวฮินดูอย่างมาก โดยเฉพาะปางที่ ๙ ที่เรียกว่า “พุทธาวตาร” นั้น พวกพราหมณ์เขียนไว้ในคัมภีร์ภากวัน ปุราณะว่า เป็นเทพเจ้าที่ลงมาหลอกมารให้หลงผิด พวกที่นับถือพุทธทั้งหลายกลายเป็นพวกมาร ก็เท่ากับยุ้งไม่ให้คนมาเข้าเป็นสาวกของพระพุทธรูป เพราะถ้าเป็นสาวกของพระพุทธรูปแล้วจะกลายเป็นพวกมารในสายตาของชาวฮินดู ชาวฮินดูที่ยังนับถือฮินดูจึงไหว้พระพุทธรูปในฐานะเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งเท่านั้น

ภายหลังที่ฮินดูได้มีเทวดามีมหิทธิฤทธิ์ มีเดชานุภาพ คือพระอิศวร และพระนารายณ์เพิ่มมาอีก ๒ องค์ รวมทั้งที่มีอยู่เดิม ๑ องค์ คือพระพรหม จึงเรียกเทวดาทั้งสามองค์นี้รวมกันว่า “ตรีมูรติ” นั่นคือหมายถึงพระพรหม พระอิศวร และพระนารายณ์มาถึงตอนนี้อย่างไรแล้ว เพราะพระอินทร์ตกกระป๋องไปตั้งแต่รบพญักษ์ แม้แต่ในชื่อของเทวดาผู้มีมหิทธิฤทธิ์ทั้งสาม พระพรหมได้ชื่อว่าเป็นเทวดาที่ถูกจัดไว้ในอันดับล่างสุดทั้งๆ ที่เกิดก่อน เดียวนี้ชาวฮินดูจัดพระอิศวรอยู่ในฐานะสูงสุด รองลงมาก็เป็นพระนารายณ์ ส่วนพระพรหมตกอันดับที่สาม

มาถึงตรงนี้จึงเห็นได้ชัดเจนว่า เหล่าเทวดาทั้งหลายในศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ใช่พระเจ้าสร้างมนุษย์ คนนิยมอะไรเขาก็ยึดอันนั้น นับถือสิ่งนั้น ในอินเดียเดี่ยวนี้อันเดียวแต่โบสถ์ของพระอิศวรทั้งนั้น ไม่มีโบสถ์ของพระพรหม พระพรหมถูกขับ มาอยู่เมืองไทย โดยเฉพาะที่หน้าโรงแรมต่างๆ ในกรุงเทพฯนิยมเชิญพระพรหมมาอยู่ให้คน กราบไหว้ อ้อนวอน บวงสรวงบูชากัน แม้ชาวเขมร ลาวก็ยังอุตส่าห์มาสวดอ้อนวอน พระพรหมที่หน้าโรงแรมแถวสี่แยกราชประสงค์

จริงๆ แล้ว เทวดาที่ชื่อพระพรหมของพราหมณ์นั้นเป็นมิจฉาภิกฺขุ เรื่องนี้มีมาใน พระไตรปิฎก สังยุตตนิกาย เกี่ยวกับเทวดาสังยุต ซึ่งมีเรื่องเล่าว่า สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้า ทรงทราบว่ ลักกะพราหมณ์มีความเห็นว่า “ฐานะของพรหมเท่านั้นที่เป็นของเที่ยง ไม่มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ผู้ที่เข้าถึงพรหม หรือเข้าไปเป็นสหายพรหมเท่านั้นที่สามารถเข้าร่วม อยู่กับพรหม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพรหมได้ และอยู่ไปอย่างนั้นตลอดไป ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นของแท้แน่นอน แต่ถ้าเข้าไม่ถึงพรหม เป็นสหายพรหมไม่ได้ ก็ยังเวียนว่ายตายเกิดตลอดไป ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นอรหันต์หรือไม่

พระพุทธเจ้าได้ทรงทราบความเห็นของลักกะพราหมณ์นั้นแล้ว ก็ได้เสด็จไปโปรด ให้คลายจากภิกฺขุอื่นเป็นมิจฉานั้นเสียว่า พระพรหมในพระพุทธศาสนาไม่ได้อยู่บนสวรรค์วิมาน อะไร แต่เป็นคุณธรรม ๔ ประการ อันได้แก่ เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา เมื่อมีในผู้ใด ผู้นั้นได้ชื่อว่าพรหม คือเป็นผู้มีพรหมวิหารสี่ เป็นผู้เข้าถึงพรหม และอยู่กับพรหม เป็นสหาย ของพรหมได้ตลอดกาลตราบเท่าที่ยังมีพรหมวิหารสี่ บิดามารดาถือว่าเป็นพระพรหมของบุตร เพราะมีพรหมวิหารสี่ติดอยู่เป็นประจำ ไม่เคยขาดตกบกพร่อง

เทวดาในทัศนะของชาวพุทธ

ชาวพุทธในประเทศไทยอาจแบ่งเป็น ๓ พวก

พวกที่ ๑ เป็นชาวพุทธที่ไม่รู้เรื่องพุทธ

พวกที่ ๒ คือพวกที่รู้เรื่องพุทธเพียงครี้งๆ กลางๆ

พวกที่ ๓ เป็นชาวพุทธที่รู้เรื่องพุทธศาสนาอย่างแจ่มแจ้ง และปฏิบัติตามพุทธ แท้ด้วย

๑. ชาวพุทธพวกแรก ส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธตามทะเบียนบ้าน พ่อแม่นับถือ ศาสนาพุทธลูกก็ถือว่าเป็นชาวพุทธไปโดยปริยาย แม้โตขึ้นมาแล้วไม่เคยเรียนรู้เรื่อง พุทธศาสนาเลย ไม่เคยได้บวชได้เรียน ไม่ค่อยได้เข้าวัด ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา เมื่อโตขึ้น ไม่ว่าพุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดูเมื่อเรียนรู้ก็รับเข้ามาหมด แต่ก็ยังปฏิบัติญาณตน เป็นชาวพุทธ

ในชีวิตของชาวพุทธพวกนี้เต็มไปด้วย เทวดา ผีสิง นางไม้ ฯลฯ มีความเชื่อ ร้อยเปอร์เซ็นต์เต็มว่า เทวดาอยู่บนสวรรค์ มีฤทธาานุภาพที่จะบันดาลชีวิตมนุษย์ให้ เป็นไปตามโชคชะตาราศี

โดยเหตุที่มีได้เรียนรู้เรื่องพุทธศาสนา เมื่อรับรู้อะไรมาก็ยึดติดในสิ่งนั้น ชีวิตจึงขึ้นอยู่กับเทวดา ขึ้นอยู่กับพระเจ้า กับโชคชะตาราศี ไม่ได้ทำตนให้เป็นที่พักพิงของตนเอง

๒. ชาวพุทธที่รู้เรื่องพุทธเพียงครั้งๆ กลางๆ พวกนี้มีความรู้หลากหลาย ทั้งไสยศาสตร์ เวทย์มนตร์ คาถา เทวดา ตลอดจนผีसांगนางไม้ เอามาปนกับความรู้ในพระพุทธศาสนา จนแยกไม่ออก วินิจฉัยไม่ได้ว่าอะไรเป็นพุทธ อะไรเป็นพราหมณ์ อะไรเป็นเทวดา อะไรเป็นผี ยิ่งเป็นผู้คงแก่เรียน ได้เป็นผู้รู้เรื่องพระพุทธศาสนากายตันตระ ก็ยิ่งห่างไกลความเป็นพุทธสุดๆ มากขึ้น เพราะลัทธิตันตระยานเป็นลัทธิธรรมปฏิบัติ พวกพราหมณ์ต้องการทำลายพุทธศาสนา จึงได้กำหนดพิธีกรรมต่างๆ ว่าเป็นของพระพุทธเจ้าสอน จริงๆ แล้วไม่ใช่ เช่น

๑. ให้บูชาสวดอ้อนวอนพระวิษณุว่าเป็นพระพุทธเจ้า
๒. ทำรูปพระพุทธเจ้าอย่างเครื่องทรงเทวดา ปัจจุบันเราจะเห็นพระพุทธรูปบางองค์ ทรงเครื่องอย่างเทวดาก็มี
๓. กำหนดให้บูชาคิ่วลิ่งค์
๔. กำหนดให้บูชาเครื่องรางของขลัง เช่น ตะกรุด
๕. ให้มีการสวดอ้อนวอนเทวดา ตลอดถึงผีसांगนางไม้
๖. ให้พระมีเมียได้ ปัจจุบันพระในธิเบตนิยายหมวกแดงมีเมีย เพราะถูกสอนมาว่า การเสกขามเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่สวรรค์นิพพานได้

ลัทธิธรรมปฏิรูปดังกล่าวนี้ได้เผยแพร่ขยายออกสู่นานาประเทศ แม้ในประเทศไทย ก็ยังรับเอาลัทธินี้มาประพฤติปฏิบัติ เช่น พระรูปหนึ่งจากวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราทำปลัดขิกเผยแพร่จนมีชื่อเสียง มีคนนับถือกันมาก โดยเฉพาะพวกผู้หญิงบางคนจะพกปลัดขิกที่พระรูปนี้ทำไว้ที่สะเอวเป็นประจำ ไปไหนมาไหนก็พกติดตัว ถือว่าเป็นเครื่องรางของขลัง บันดาลโชคกลางให้แก่ผู้พกติดตัว

ปลัดขิกนั้นก็คือ คิ่วลิ่งค์ในศาสนาฮินดูนิยายไสวซึ่งนับถือพระอิศวร ความที่พระรูปนี้ทำปลัดขิกออกเผยแพร่ ชาวฮินดูนิยายนี้ถือว่าเป็นผู้ช่วยเผยแพร่ศาสนาให้ จึงให้มหาวิทยาลัยฮินดูในอินเดียมอบปริญญาเอกแก่พระรูปนี้ในเวลาต่อมา แม้ว่าพระดังกล่าวนี้ได้มรณโณานแล้ว แต่ปลัดขิกที่ทำขึ้นเผยแพร่ยังอยู่ยังคงกะพั้นมาจนถึงทุกวันนี้ บางคนพกพาจนหัวคิ่วลิ่งค์ลื่นเลื่อนแวววาว

ที่กล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเทวดา ซึ่งผู้รู้พุทธศาสนาครั้งๆ กลางๆ นำมาปฏิบัติบูชา โดยเฉพาะคนๆ นั้นเป็นพระภิกษุ เป็นเจ้าอาวาสเสียด้วย จึงเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการสืบอายุพุทธศาสนาแท้ๆ

๓. พวกชาวพุทธแท้ที่รู้เรื่องพระพุทธศาสนาอย่างทะลุปรุโปร่ง ได้แก่ชาวพุทธที่เป็นพระหมั่นจิวร หรือฆราวาสที่มุ่งกางเกงหรือผ้าถุงซึ่งได้เรียนรู้ทำความเข้าใจในแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ทั้งที่เป็นปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ เป็นอริยบุคคลที่ป็นเสขบุคคล

และอเสขบุคคล ตั้งแต่ขั้นต้นโศดาบัน จนถึงขั้นอรหัตก็มิ เป็นคนธรรมดาทั่วไปที่ไม่ได้บรรลุ
มรรคผลนิพพานอะไรก็มี แต่ได้เรียนรู้พระพุทธศาสนาเข้าใจแจ่มแจ้ง หรือเป็นพระผู้ปฏิบัติ
ปฏิบัติชอบอย่างเช่นหลวงพ่อกุศลทาส สอนโมกข์ไซยา ได้ชื่อว่าเป็นผู้เข้าถึงพุทธแท้ ถึงกับได้
ตั้งปณิธานให้ชาวพุทธถือปฏิบัติ ไว้สามข้อ หนึ่งในสามนั้นคือ ผู้เป็นชาวพุทธจะต้องเรียนรู้
ให้เข้าใจเรื่องพุทธอย่างแจ่มแจ้ง

ท่านที่เข้าถึงพุทธ รู้เรื่องพุทธดีเหล่านี้ มองเห็นเทวดาเป็นนิมิตหนึ่งซึ่งต่างไป
จากพวกแรกและพวกที่สองอย่างสิ้นเชิงในหลายเรื่องดังนี้

๓.๑ เกี่ยวกับสวรรค์ ซึ่งมีเรื่องเล่าว่าในพรรษาที่ ๘ พระพุทธเจ้าได้เสด็จไป
โปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ของพระอินทร์นั้น ที่แท้ก็ยอดเขาหิมาลัย ซึ่งในปัจจุบัน
เท่าที่สำรวจได้ มียอดที่สูงที่สุดในโลกคือยอดเอเวอเรส สูงกว่า ๒๙,๐๐๐ ฟุต ก็ในประเทศ
อินเดียไม่ว่าสมัยนี้หรือสมัยไหน บางปีอากาศร้อนจัดมาก แต่บนยอดเขาสูงๆ บนเทือกเขา
หิมาลัยมีอากาศเย็นสดชื่นตลอดปี แม้รัฐบาลอินเดียสมัยอังกฤษปกครองยังเคยยกคณะขึ้น
ไปทำงานที่เมืองซิมลาบนภูเขานี้

ชาวฮินดูในอินเดีย แม้กระทั่งปัจจุบันซึ่งนับถือเทวดา ยังมองเห็นว่ายอดเขา
เอเวอเรสต์คือยอดเขาไกรลาส เป็นสวรรค์ของเหล่าเทวดา แม้ข้อเท็จจริงว่าพระพุทธเจ้า
เคยหลบร้อนขึ้นไปจำพรรษาบนภูเขาอื่นๆ ซึ่งรัฐบาลปกครองอินเดียได้ปฏิบัติในชั้นหลังๆ
แต่คนที่นับถือเทวดา และเชื่อว่าสวรรค์อันเป็นตัวตนมีอยู่ เชื่อว่าพระพุทธเจ้าได้ไปโปรดพุทธ
มารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์อยู่แน่นอน แท้จริงในคติของพุทธศาสนาผู้รู้เรื่องพุทธดีก็เข้าใจ
แจ่มแจ้งว่า “สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ”

๓.๒ คำว่า “ไปสวรรค์” ตามที่มีเรื่องเล่าว่า พระพุทธมารดาเมื่อประสูติ
พระโอรสได้ ๗ วันแล้วก็ไปสู่สวรรค์ ซึ่งพูดกันในบาลีชั้นสูงสมัยนั้นเรียกว่า “สกังคตา”
แปลว่าไปแล้วซึ่งสวรรค์แม้พระพุทธเจ้าก็ตรัสรับรองกะพระอานนท์ว่า “หลังจากคลอดเรา
ได้ ๗ วันก็เสด็จทิวงคตา คือเสด็จไปแล้วสู่สวรรค์ คำนี้แม้ปัจจุบันเราก็เอามาใช้เมื่อ
พระมหากษัตริย์สิ้นพระชนม์ว่า “สวรรคต” คือไปแล้วซึ่งสวรรค์ เป็นคำเดียวกับคำว่า
“สกังคตา” หรือ “ทิวงคตา” นั่นเอง

๓.๓ เรื่องพระพรหม ก็เช่นเดียวกัน มีเรื่องกล่าวในพระสูตรว่า มีชาย ๒ คน
ทะเลาะกันเรื่องเทวดา คนหนึ่งมีอาจารย์ชื่อ “โปกละสาติ” ก็เชื่อมั่นว่าทางที่จะไปหาพระเจ้า
นั้นต้องเป็นทางที่อาจารย์โปกละสาติว่าไว้ ส่วนอีกคนหนึ่งมีอาจารย์ชื่อ “จาลากย” ก็เชื่อ
ว่าทางที่แนวโน้ไปสู่พระผู้เป็นเจ้านั้นต้องเป็นทางที่อาจารย์ของตนกล่าวไว้ ทั้งสองทะเลาะ
กันด้วยเรื่องทางที่เข้าถึงเทวดาที่แตกต่างกัน ถึงขั้นที่จะลงมือลงไม้กันแล้วแต่โชค
ที่ได้พบพระพุทธเจ้า แต่กว่าจะทำให้ชายทั้งสองซึ่งเป็นพราหมณ์เข้าใจเรื่องเทวดา เรื่องพรหม
อย่างแท้จริง พระองค์ต้องยกข้ออุปมาอุปมัยอย่างยืดยาว เพื่อให้ชายทั้งสองละทิฐิเดิม
ละความเห็นเดิมในเรื่องพรหม เรื่องเทวดาให้มาเห็นความเห็นเสียใหม่ให้ถูกต้อง โดยสรุป
พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“เรานี่แหละเป็นผู้รู้ทางที่ไปยังพรหม เข้าถึงพรหม และรู้จักกรรมที่ทำให้คนเป็นพรหมด้วย”

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสคำนี้ ทำให้ชายทั้งสองหูฟังทันที อยากรู้ขึ้นมาทันทีว่ามีวิธีอย่างไรจึงจะเข้าถึงพรหมได้ และมีข้อปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นพระพรหมได้ จึงขอให้พระพุทธเจ้าบอกทางและบอกวิธี

พระพุทธเจ้านั้นถ้าเราพิจารณาวิธีสอนคนของท่านแล้ว จะพบว่าท่านเป็นนักจิตวิทยาชั้นยอด ท่านจะปล่อยให้คนอยากฟัง มีความอยากอย่างแรงกล้าเสียก่อน แล้วจึงจะกล่าวสอน เป็นการเพิ่มศรัทธาปสาทะให้แก่ผู้นั้นเสียก่อน อย่างชายสองคนนี้เป็นพราหมณ์ ชีวติดยอยู่ในพระเจ้าในเทวดามาตั้งแต่เกิด จู่ๆ จะให้เขาเข้าใจและศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้นมันยาก แม้เขาสนใจอยากฟังอย่างแรงกล้า แต่ถ้าไม่ยกอุปมาอุปไมยบอกไปเขาก็ไม่เชื่อ เสียเวลาเปล่า เพราะฉะนั้นก่อนบอกทางที่จะเข้าถึงพรหมและวิธีที่จะทำให้เป็นพรหม ท่านยกข้ออุปมาเหมือนคนจะข้ามน้ำ วังมาสุดแรง แต่พอถึงชายฝั่งกลับล้มตัวลงแล้วตะโกนว่าฝั่งโน้นจงมารับข้าไป อย่างนี้ไม่มีวันที่จะได้ข้ามฝั่ง ฉันทิ การเอาแต่สวด อ้อนวอนว่า “โอม นมัสเต ภควา นมัสตุ” แต่จิตยังโลกิติอยู่ในทรัพย์สิน ติดอยู่ในลูกเมีย ก็ไม่มีวันเข้าถึงพรหม ส่วนชายอีกคนหนึ่งกระโดดตมลงในแม่น้ำหวังจะข้ามฝั่ง แต่มีโซ่ล่าม เขาไว้ก็ยอมข้ามฝั่งไม่ได้ ฉันทิ เปรียบดังพราหมณ์ที่มีห้วง คือห้วงลูก ห่วงเมีย ห่วงทรัพย์สิน ๓ ห่วงนี้ผูกติด เป็นนิเวรณ ๕ ประการ คลุมตัวเองให้จมอยู่ในกองทุกข์ ไม่มีวันพบพระเจ้า การสวดอ้อนวอนตามคัมภีร์พระเวท เป็นการหลงอยู่ในดงขี้ฉู้

เมื่อยกข้ออุปมาอุปไมยให้พราหมณ์ทั้งสองฟังพอเป็นที่เข้าใจเบื้องต้นแล้ว พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่า คนที่จะเป็นพรหมได้นั้นต้องเป็นคนไม่โกรธ มีชีวิตโดดเดี่ยว ไม่สะสมสมบัติอะไร ไม่มีลูก ไม่มีเมีย ไม่มีความอิจฉาริษยา ไม่อาฆาตมาดร้ายแก่ใคร แต่พราหมณ์นั้นยังอยู่บ้าน ครองเรือน มีลูก มีเมีย มีสมบัติยอมเข้าไม่ถึงพรหม แตกต่างจากพรหมโดยสิ้นเชิง

ถึงตอนนี้พราหมณ์ทั้งสองเริ่มเข้าใจในเหตุและผล จึงตั้งใจฟังด้วยศรัทธา พระพุทธเจ้าได้โอกาส จึงตรัสเทศนาต่อไปว่า

“ภิกษุในธรรมวินัยนี้มีศรัทธาเลื่อมใสจึงได้ออกบวช เมื่อบวชเข้ามาแล้วก็สำรวมในศีลปาฏิโมกข์ มีความสำรวมในอินทรีย์ มีสติสัมปชัญญะ มีสันโดษ หลังกลับมาจากบิณฑบาตแล้วก็อยู่ในที่เสียบสงัด แล้วทำจิตให้ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด เป็นผู้มึใจกว้างเต็มไปด้วยพรหมวิหารสี่ ภิกษุอย่างนี้แหละที่เข้าถึงพรหม และเป็นพรหม แม้มารดาบิดาก็เป็นพรหมของลูกได้ เป็นเทวดาก่อนเทวดาอื่นทั้งหมด ในบ้านเรือนใดมีพ่อแม่อยู่ในบ้านเรือนนั้นก็ชื่อว่ามิใช่พระพรหมอยู่ด้วย”

มาถึงตอนนี้พราหมณ์ทั้งสองคนก็เข้าใจเรื่องพรหม วิธีการเข้าถึงพรหม และอยู่ร่วมกับพรหมอย่างแจ่มแจ้ง ก็ตั้งปัญหาถามต่อไปว่า

“ท่านเคยเห็นเทวดาไหม รู้จักเทวดาไหม รู้จักกรรมที่ทำให้คนเป็นเทวดาไหม?”

พระพุทธเจ้าทรงตอบว่า รู้ทั้งหมดที่ถามมา แล้วแจกแจงให้พราหมณ์ฟังว่า

“ผู้ที่สมบุรณ์ด้วยหิริ-โอตตปเป มีความละอายต่อการทำชั่วแม้เพียงเล็กน้อย แล้วถึงพร้อมด้วยกุศลธรรม เป็นคนสงบระงับอยู่ในโลกนี้ คนเช่นนี้แหละเป็นเทวดา เป็นพระ”

พ่อแม่ลูกครอบครัวใดมีหิริ-โอตตปเป คนในครอบครัวนั้นก็เป็นเทวดา เมียที่ดี ก็เป็นนางเทพี สามีที่ดีก็เป็นเทเวะ ลูกของเขาก็เป็นเทพบุตร คนเหล่านี้แม้อยู่ในกระต๊อบ ก็ยังเป็นวิมานได้ โลกมนุษย์ที่อยู่อาศัยก็เป็นเทวโลก ขอแต่เพียงทุกคนมีหิริ-โอตตปเป เท่านั้นเอง

ยิ่งไปกว่านั้น คนที่มีธรรมะยิ่งไปกว่านี้ ก็สามารถยกชั้นขึ้นเป็นพระอินทร์ได้ ถ้าคนๆ นั้นมีธรรม ๗ ประการคือ

๑. เลี้ยงพ่อแม่ของตัวเอง
๒. เคารพยำเกรงผู้ใหญ่ในตระกูล
๓. พุดจาปราศรัยด้วยถ้อยคำไพเราะ
๔. ไม่พุดจาถ้อยคำที่ทำให้แตกพวักพอง
๕. ไม่มีความตระหนี่
๖. พุดจริง ทำจริง มีสัจจะ
๗. ครอบงำความโกรธได้

คนที่มีธรรม ๗ ประการดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นพระอินทร์ในพุทธศาสนา เพราะพระอินทร์ คนอินเดียแม้ทุกวันนี้จะเรียกผู้หลักผู้ใหญ่ว่า “อินดรา” ความเป็นมาของคำว่า “พระอินทร์” ในพุทธศาสนาสืบเนื่องมาจากเจ้าเมืองไพศาลีทูลถามพระพุทธเจ้าว่า พระองค์รู้จักพระอินทร์ไหม เคยเห็นพระอินทร์ไหม? พระพุทธเจ้าทรงตรัสตอบว่า ยิ่งไปกว่ารู้จัก และยิ่งไปกว่าเห็น แล้วก็ตรัสธรรม ๗ ประการที่ทำให้คนเป็นพระอินทร์ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นแล

ประเภทของเทวดา

ในพระพุทธศาสนามีเทวดาอยู่ ๓ ประเภท คือ

๑. สมมุติเทพ คือคนที่มีอำนาจวาสนา มีบารมีสูง นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ พระราชินี ตลอดถึงพระบรมวงศานุวงศ์ เจ้าชาย เจ้าฟ้าหญิง อย่างนี้เรียกว่าสมมุติเทพ

พ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ ซึ่งเป็นชาวอำเภอช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช ท่านพุดเมื่อคราวเข้าวังสวนจิตรลดาว่าท่านเป็นพระปา ในวันเข้าเฝ้าในหลวง ท่านเล่าให้ฟังว่า ในหลวงออกมากกราบ แล้วขอให้ท่านลูบพระเศียรเพื่อเป็นมงคลเพราะท่านเป็นเกจิอาจารย์ แต่พ่อท่านคล้ายมาคิดว่า ท่านเป็นถึงพระเจ้าแผ่นดิน เป็นสมมุติเทพจะไปลูบพระเศียร ท่านได้อย่างไร พ่อท่านคล้ายจึงเพียงเอาน้ำพระพุทธมนต์ประลงบนฝ่าพระหัตถ์ แล้วให้ลูบพระเศียรด้วยพระองค์เอง นี่ก็เป็นเรื่องที่พ่อท่านคล้ายรู้จักเทวดาอย่างดี

พ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์

๒. อุบัติเทพ เป็นเทวดาโดยความรู้สึกทางจิตใจ เช่นว่าเรามีความสบายอกสบายใจไม่ทุกข์ร้อน มีชีวิตสงบเย็น ถึงจะไม่ใช่เป็นคนร่ำรวยมีอำนาจวาสนา แต่ก็มีสันโดษและมีความสุขใจ มีอยู่มีกิน พอดี พอเพียงตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง โดยถือเอาจิตใจเป็นเรื่องสำคัญ ใครๆ ก็เป็นอุบัติเหตุได้ เรียกว่า “โอปปาติกะ” คนที่สุขใจก็เหมือนอยู่ในสวรรค์ คนมีทุกข์ใจก็เหมือนอยู่ในนรก ตามที่กล่าวกันเสมอว่า “สวรรค์ในอกนรกในใจ” นั่นแหละ

๓. วิสุทธิเทพ เช่นพระอรหันต์ที่ละกิเลสได้หมดจด เป็นเทวดายอดเยี่ยม เพราะฉะนั้นชาวพุทธจึงควรนิยมเทวดาประเภทนี้ว่าเป็นเทวดาอันสูงสุดยิ่งกว่าเทวดาองค์อื่นๆ เป็นพระพรหมสูงสุดยิ่งกว่าพระพรหมองค์อื่นๆ

โดยสรุป เทวดาในทัศนะของชาวพุทธ หมายถึงคนมีศีลธรรม มีความประพฤติดี ตั้งตัวไว้ให้เป็นที่น่าเคารพของผู้อื่น มีความสุขตามแบบชาวพุทธ คนนั้นก็ดีกว่าเทวดา ดีกว่าพระอินทร์ ดีกว่าพระพรหมตามแบบพราหมณ์ ดีกว่าพระเจ้าที่บันดาลให้ทั้งทุกข์และสุข เพราะเทวดาแบบวิสุทธิเทพมีแต่บันดาลความสุขเท่านั้น

วันขึ้นที่เมืองลิกอร์

กรีทาพล กรรชนะกาญจน์

อบจ.นครศรีธรรมราชร่วมขบวนแห่ผ้าพระภฏพระราชทาน
ผ้าพระภฏหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เนื่องในงานมามบูชา แห่ผ้าขึ้นธาตุ ประจำปี ๒๕๖๑

วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๕.๐๐ น. ที่บริเวณถนนราชดำเนิน หน้าศาลาประดู่หก สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช นายชำนาญ เียดแก้ว รองปลัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด รักษาการแทนปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมด้วยนายมนูญ ศิริธรรม รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช หัวหน้าส่วน หัวหน้าฝ่าย ข้าราชการ ลูกจ้างประจำและพนักงานจ้างอบจ.นครศรีธรรมราช ร่วมขบวนแห่ผ้าพระภฏพระราชทาน ผ้าพระภฏหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เนื่องในสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ในงานมามบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุประจำปี ๒๕๖๑ โดยมีนายจำเริญ ทิพญพงศ์ธาดา ผู้ว่าราชการ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธานในพิธีอัญเชิญและปล่อยริ้ว พร้อมด้วยหัวหน้า ส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มหาวิทยาลัย โรงเรียน นักเรียน นักศึกษา ประชาชนและอำเภอต่างๆ ๒๓ อำเภอเข้าร่วม การจัดงานมามบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ประจำปี ๒๕๖๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนทั้งในและต่างประเทศ ได้ร่วมทำบุญและกิจกรรมทางวัฒนธรรมในวันมาฆบูชาโดยน้อมนำโอวาทปาฏิโมกข์ไปสู่ การปฏิบัติ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานประเพณีมาฆบูชาแห่งผ้าขึ้นธาตุอันเป็นเอกลักษณ์ ของชาวนครศรีธรรมราช และสนับสนุนการเสนอพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช สู่มรดกโลก

อีกทั้งเพื่อส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมโดยเน้นการรักษา และสร้างผ้าพระบฏให้เป็นเครื่องพุทธานุชาของพุทธศาสนิกชนโลก และขบวนเกียรตินิยมแห่ผ้า พระบฏพระราชทาน จำนวน ๕ ผืน ประกอบด้วย ผ้าพระบฏพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระ ปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชเดช บรมนาถบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เมื่อครั้งดำรง พระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

ช่างสิบหมู่กรมศิลปากร พร้อมขึ้นถอดกลีบบัวทองคำพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช

ตั้งแต่วันที่ ๑๓ มีนาคม เป็นต้นไป พร้อมบูรณะให้เสร็จสิ้นภายใน เดือนกันยายน ๒๕๖๑ ด้านผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังชุด รปภ.วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๑ นายจำเริญ ทิพญพงศ์ธาดา ผู้ว่าราชการ จังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวภายหลังเป็นประธานการประชุมเตรียมการรักษาความปลอดภัย ในการบูรณะกลีบบัวทองคำ พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช ที่ศาลา ๑๐๐ ปี วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชว่า เพื่อให้การบูรณะกลีบบัวทองคำ พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ จึงได้มีประกาศ จังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการรักษาความปลอดภัย การบูรณะ กลีบบัวทองคำพระบรมธาตุนครศรีธรรมราชขึ้น โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตามแนวทางพระราชรัฐ และคณะกรรมการฝ่ายอำนวยการรักษา ความปลอดภัย ซึ่งมีจำนวน ๘ ชุด ประกอบด้วยมณฑลทหารบกที่ ๔๑ ตำรวจภูธรจังหวัด ตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๒ ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานศิลปากรที่ ๑๒

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มอบผ้าห่มกันหนาวพระราชทาน ให้แก่นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มอบผ้าห่มกันหนาวพระราชทาน ให้แก่นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวันที่ ๒ เพื่อบรรเทาความหนาว และเป็นขวัญกำลังใจให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์

วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ นายจำเริญ ทิพญพงศ์ธาดา ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ประธานกรรมการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ประจำจังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นประธานในพิธีมอบผ้าห่มกันหนาวพระราชทาน มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ให้แก่นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช วันที่ ๒ จุดแรกที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๘ ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา โดยมี นายณรงค์ เบญจศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๘ รายงานประวัติ ความเป็นมาของโรงเรียน มีนายอำเภوتاศาลา ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๔ คณะกรรมการและคณะกรรมการที่ปรึกษามูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ประจำจังหวัด ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าส่วนราชการ และสมาชิกเหล่ากาชาดอำเภوتاศาลา ร่วมประกอบพิธีมอบผ้าห่มกันหนาวพระราชทานให้นักเรียน จำนวน ๓๒๔ ผืน เพื่อบรรเทา

ความหนาว และเป็นขวัญกำลังใจให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สำหรับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๘ มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ๑ ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ มีนักเรียนจำนวน ๑,๐๐๐ คน เป็นนักเรียนนับถือศาสนาอิสลาม ๙๕% และนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ ๕% มีครู และบุคลากรทางการศึกษา ๔๘ คน ทางโรงเรียนได้บริหารจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานตามโครงการพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้แก่นักเรียน เช่น กิจกรรมสหกรณ์ออมทรัพย์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมเลี้ยงปลาน้ำจืดในบ่อคอนกรีต ปลุกผักสวนครัวเพื่ออาหารกลางวัน ขยายพันธุ์พืช กิจกรรมปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ เลี้ยงไก่ไข่เพื่ออาหารกลางวัน เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดี

จากนั้น เวลา ๑๐.๓๐ น. เดินทางไปมอบผ้าห่มกันหนาวพระราชทานแก่นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๗ ตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จำนวน ๔๓ ผืน โดยมี นายวีรสิทธิ์ แดงวิไล ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๗ รายงานข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนและผลการดำเนินงานกิจการของโรงเรียน ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓ เดิมชื่อ “โรงเรียนวัดสระพัง” ได้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๓ ในคืนวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๕ เกิดวาตภัยได้รับความเสียหาย ในปี พ.ศ.๒๕๐๖ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเงินผ่านมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ก่อสร้างอาคารเรียน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อเป็น “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๗” และได้รับการช่วยเหลือ สงเคราะห์จากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ส่วนในช่วงปลาย เวลา ๑๓.๓๐ น. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช เดินทางไปมอบผ้าห่มกันหนาวพระราชทานแก่นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๖ ตำบลกะปาง อำเภอฟุ่่งสง จำนวน ๑๖๘ ผืน

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โดยฝ่ายทางมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในเรื่องการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ มอบทุนพระราชทานการศึกษาสงเคราะห์ ให้กับเด็กนักเรียน นักศึกษาที่ครอบครัวประสบสาธารณภัย และบิดาหรือมารดา ผู้ปกครองเสียชีวิต มอบอุปกรณ์การเรียนสนับสนุนด้านการเรียนการศึกษอย่างต่อเนื่องตลอดมา สำหรับปี ๒๕๖๑ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดสรรผ้าห่มกันหนาวพระราชทานเพื่อมอบแก่นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทั่วประเทศ ๕๘ แห่ง ในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๗ แห่ง ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร โดยผ่านมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์อย่างหาที่สุดมิได้ และขอให้นักเรียนทุกคน มีความภาคภูมิใจที่เราเป็นนักเรียนในโรงเรียนของพระราชฯ ขอให้ประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน มีความเสียสละ อดทน ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และเมื่อจบการศึกษาจะได้ประกอบอาชีพสุจริต สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้ในอนาคต และเป็นคนดีของสังคมตลอดไป

อบจ.นครศรีธรรมราชจัดพิธีถวายราชสดุดีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันท้องถิ่นไทย
ประจำปี ๒๕๖๑

วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๓๐ น. ที่ศาลาประชาคมโรงละคร องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช นายวิรัตน์ รักษ์พันธ์ รองผู้ว่าราชการ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธานในพิธี วางพานพุ่มดอกไม้หน้าพระบรมฉายาลักษณ์ และกล่าวถวายราชสดุดี ในพิธีถวายราชสดุดีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันท้องถิ่นไทย ประจำปี ๒๕๖๑ พร้อมด้วยนายชำนาญ เขียดแก้ว รองปลัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด รักษาราชการแทนปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช นายมนูญ ศิริธรรม รองปลัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าฝ่าย ข้าราชการ ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าร่วมอย่าง พร้อมเพรียง

พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะตำบลท่าฉลอมเป็น “สุขาภิบาลท่าฉลอม” ในวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๔๔๘ (ร.ศ.๑๒๔) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อันนำไปสู่การวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย

คณะรัฐมนตรี จึงมีมติในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ ประกาศให้วันที่ ๑๘ มีนาคม ของทุกปี เป็นวันท้องถิ่นไทย โดยจังหวัดสมุทรสาคร จะมีการจัดงานประเพณี ๑๘ มีนาคม สุขาภิบาลท่าฉลอม เป็นประจำทุกปี พร้อมๆ กับหลายจังหวัด โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.๑๑๖ ขึ้น โดยผู้บริหารสุขาภิบาลกรุงเทพ ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่อยู่ในบังคับบัญชาของเสนาบดีกระทรวงนครบาล ตามที่ทรงทอดพระเนตรมาจากการเสด็จประพาสต่างประเทศ หลังจากนั้น ๘ ปี คือในวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ.๒๔๔๘ (ร.ศ.๑๒๔) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการให้ยกฐานะตำบลท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร เป็น “สุขาภิบาล” เรียกว่า “สุขาภิบาลท่าฉลอม” ซึ่งถือว่าเป็นสุขาภิบาล “หัวเมือง” แห่งแรกของไทย ซึ่งในปัจจุบันคือ “เทศบาลนครสมุทรสาคร” ในปัจจุบัน

นายมนูญ ศิริธรรม รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด รักษาการแทน ปลัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดนครศรีธรรมราช ปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
เป็นประธานในพิธีมอบวุฒิบัตร เกียรติบัตร แก่นักเรียน

วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๓๐ น. นายมนูญ ศิริธรรม รองปลัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัด รักษาการแทน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
ปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธานในพิธีมอบวุฒิบัตร
เกียรติบัตร แก่นักเรียนที่ผ่านการศึกษาหลักสูตรเตรียมความพร้อมในระดับก่อนวัยเรียน
และปัจฉิมนิเทศแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ พร้อมด้วย
นายวรวิทย์ หมีเผื่อง ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้กำกับสถานีตำรวจ
ภูธรจุฬาภรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู ผู้ปกครอง นักเรียนและแขกผู้มีเกียรติ เข้าร่วม
กิจกรรมอย่างพร้อมเพรียง

โรคพิษสุนัขบ้า

คุณน้ำพุ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ยังอยู่ในการควบคุม และมีการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด ส่วนข้อมูลล่าสุดพบมีการระบาดของโรคแล้ว ๗ จุด ในพื้นที่ ๕ อำเภอจาก ๒๓ อำเภอของจังหวัด คือพื้นที่อำเภอทุ่งสง จำนวน ๒ จุด อำเภอชะอวด ๒ จุด และอำเภอทุ่งใหญ่ จุฬารักษ์ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอละ ๑ จุด โดยเจ้าหน้าที่ได้เข้าทำการควบคุมพื้นที่ อย่างเต็มที่โดยเฉพาะในพื้นที่รัศมี ๕ กิโลเมตร จากพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของโรค พร้อมทั้งได้เข้าทำการสืบสวนโรค อย่างละเอียดเพื่อป้องกันและควบคุมโรคสร้างความปลอดภัยสูงสุดแก่ประชาชนและสัตว์เลี้ยง

“โรคพิษสุนัขบ้า” Rabies หรือ Hydrophobia หรือ โรคกลัวน้ำ หรือภาษาอีสานเรียกว่า โรคหมาว้อ เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ซึ่งสาเหตุหลักเกิดจากการถูกกัด หรือข่วนโดยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่นสุนัข แมว หนู เป็นต้น ที่เป็นโรคนี้มีสาเหตุจากเชื้อไวรัส (Rabies Virus) ซึ่งออกมากับน้ำลายของสัตว์ป่วยที่เป็นโรคนี้เป็นระยะๆ ในประเทศไทยมีสุนัขเป็นต้นนำโรคหลัก ร้อยละ ๙๕ ของผู้เสียชีวิตมีสาเหตุมาจากสุนัข รองลงมาเป็นแมว สัตว์เลี้ยง ลูกด้วยนมทุกชนิดเป็นโรคนี้ได้ สุนัขที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า ขับเชื้อออกมากับน้ำลายก่อนที่สุนัขจะมีอาการของโรค ๑-๗ วัน และมีขณะมีอาการจนกระทั่งสุนัขตาย ระยะเวลาตั้งแต่ไวรัสขับออกมากับน้ำลายจนถึงสุนัขตายรวมแล้ว ไม่เกิน ๑๐ วัน

โรคพิษสุนัขบ้า หรือโรคกลัวน้ำ

เป็นโรคติดต่อร้ายแรง

จากสัตว์สู่คน

- เกิดจากเชื้อไวรัสเรบีส (rabies)
- พบได้ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมหลายชนิด พบมากที่สุดใน สุนัข
- จากการถูกกัด ข่วน สัมผัสน้ำลายหรือสารคัดหลั่งจากสัตว์

อาการของผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้า

- เบื่ออาหาร
- มีไข้ เจ็บคอ
- อ่อนเพลีย
- คันที่แผล
- กลัวแสง กลัวน้ำ
- ปวดท้องน้อย
- กล้ามเนื้อขากระตุก
- แน่นหน้าอก
- ชัก เกร็ง
- อันพาต หมดสติ
- เสียชีวิตในที่สุด

- ล้างแผลด้วยน้ำ ให้ลึกถึงกันแผล และฟอกด้วยสบู่หลาย ๆ ครั้ง

- เช็ดแผลด้วยน้ำยามาเชื้อ

- รับไปโรงพยาบาลเพื่อให้แพทย์ ประเมินการให้วัคซีนและอิมมูโนโกลบูลิน

- อาจให้วัคซีนป้องกันบาดทะยักและให้ยาปฏิชีวนะ

- กักขังสัตว์ที่กัด สังเกตอาการอย่างน้อย 10 วัน หากไม่มีอาการผิดปกติแสดงว่าไม่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า

ปัจจุบันไม่สามารถรักษาโรคนี้ให้หายขาดได้

ทำได้เพียงการรักษาแบบประคับประคอง มีโอกาสเสียชีวิตเกือบทุกราย

LINE Ramathibodi

ศ. พญ.ศศิโสภณ เกียรติบุรณกุล ภาควิชาอายุรศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
<https://med.mahidol.ac.th/infographics>

อาการของโรคในสุนัขและแมว

มี ๒ แบบ แบ่งอาการเป็น ๒ ระยะ

๑. ระยะแรกสุนัข แมวจะมีนิสัยเปลี่ยนไปจากเดิม

๒. ระยะที่ ๒ เป็นระยะที่เริ่มต้นจะอาการกระวนกระวาย ตื่นเต้น ดุร้าย โส่กัดคนและสัตว์อื่น ที่ขวางหน้า แม้กระทั่งกรงหรือโซ่ที่ล่ามไว้ กลืนอาหารและน้ำผิดปกติ ลักษณะการเคี้ยวอาหารผิดปกติ

๓. ระยะอัมพาตจะมีน้ำลายไหล ขากรไทรห้อย บางตัวทำท่าเหมือนอะไรติดคอ เสี่ยงเห่าหอนผิดปกติ เป็นอัมพาตล้มตาย

๔. ระยะเวลาแสดงอาการไม่เกิน ๑๐ วัน สุนัขบ้าแบบดุร้ายและแสดงระยะที่ ๒ ยาวนาน สุนัขบ้าแบบซึ้งจะแสดงอาการระยะที่ ๒ สั้นมาก ทำให้สังเกตยากต้องระวังและนึกถึงโรคนี้ในกรณีที่สุนัขแสดงอาการโรคพิษสุนัขบ้าแบบซึ้งได้ด้วย

คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เข้าร่วมโครงการ “รณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า” ภายใต้โครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า ประจำปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่หมู่ ๑ - ๑๐ ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดนครศรีธรรมราช

การรักษา

ปัจจุบันยังไม่มีทางรักษาหาย แต่สามารถป้องกันได้ ผู้ป่วยมีชีวิตอยู่ได้นานไม่เกิน ๑ สัปดาห์ และเสียชีวิตเนื่องจากอัมพาตของกล้ามเนื้อและระบบทางเดินหายใจ การรักษาจึงทำได้เพียงการดูแล ประคับประคอง และรักษาตามอาการเท่าที่ทำได้เท่านั้น วิธีการดูแลผู้ป่วยทำได้ดังนี้

๑. แยกผู้ป่วยให้ปราศจากสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่นห้องที่สงบ ปราศจากเสียงรบกวนแต่ไม่จำเป็นต้องปิดไฟ
๒. ให้สารอาหารแบบน้ำเข้าทางเส้นเลือด เนื่องจากผู้ป่วยมักจะกินอาหารไม่ได้
๓. ผู้ให้การดูแล ควรใส่เสื้อปิดจมูกเพื่อป้องกันการติดต่อเชื้อจากผู้ป่วย

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

ทำอย่างไรเมื่อ.... ถูกสุนัขกัด ข่วน

ล้างแผล

ด้วยน้ำสะอาด และสบู่เบาๆหลายๆครั้ง

ใส่ยา

เช็ดแผลให้แห้งแล้วใส่ยาฆ่าเชื้อ

ขังสัตว์

เพื่อสังเกตอาการ 10 - 15 วัน

หาหมอ

เพื่อรักษาและฉีดวัคซีนตามกำหนด

DDC
กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

สำนักงานสื่อสารความเสี่ยง
Bureau of Risk Communication
and Health Behavior Development

สายด่วน
กรมควบคุมโรค
1422

การป้องกัน

การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่สำคัญที่สุด คือการสร้างภูมิคุ้มกันในสุนัขซึ่งเป็นสัตว์นำโรคหลัก คือ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคในสุนัขและระวังอย่าให้ถูกสุนัขหรือแมวกัด เพราะการติดส่วนใหญ่จะมาจากน้ำลายสัตว์ที่เป็นโรค อยู่แล้ว รวมทั้งการควบคุมจำนวนสุนัข ซึ่งการป้องกันโรคสามารถทำได้ดังนี้

๑. คนเลี้ยงสุนัขควรนำสุนัขทุกตัวไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นวิธีการป้องกันโรคที่ดีที่สุด ถ้าสุนัขในพื้นที่ได้รับการฉีดวัคซีน อย่างน้อยร้อยละ ๗๕ จึงจะป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ได้

๒. ให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ได้เฉพาะอย่างยิ่ง บิดา มารดา หรือผู้ปกครองอย่าปล่อยให้เด็กเล็ก อยู่กับสุนัขตามลำพังและสอนเด็กให้รู้จักระมัดระวัง เมื่ออยู่ใกล้สุนัข อย่ารังแก อย่าทักทาย อย่าทำให้สุนัขตกใจ สำหรับผู้เลี้ยงสุนัขต้องมีความรับผิดชอบ ไม่ให้สุนัขไปกัดคนและไม่ก่อความเดือดร้อน หรืออันตรายแก่ผู้อื่น

๓. ควบคุมจำนวนสุนัขไม่ให้เพิ่ม ผู้เลี้ยงสุนัขควรนำสุนัขไปรับการคุมกำเนิดหรือสุนัขไปทำหมัน และไม่นำสุนัขบ้ากัดหรือข่วน ต้องรีบล้างแผลใส่ยาไปหาหมอโดยเร็ว สุนัขที่กัดคนหรือสัตว์อื่นแล้วตายลงภายใน ๑๐๑ วันต้องส่งหัวไปตรวจที่ห้องปฏิบัติหรือติดต่อปศุสัตว์ในพื้นที่

ที่มา : กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.โรคพิษสุนัขบ้า. รู้ก่อนรู้ทันป้องกันได้ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๖.

ยาหอมเทพจิตร

ตำรับยาหอมบำรุงดวงจิต

อรุณรัตน์ ทองคำ

การใช้ชีวิตของคนเราทุกวันนี้ คนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงาน แต่ละวันอยู่ที่ทำงานอย่างน้อย ๑ ใน ๓ ของเวลาที่มีอยู่ คือ อย่างน้อยวันละ ๘ ชั่วโมงต่อวัน บวกกับภาวะปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับชีวิตมากขึ้น ทำให้มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ทำให้พฤติกรรมการนอนพักผ่อนก็เปลี่ยนไป อาจจะนอนน้อยลงหรือนอนผิดเวลา ก็จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพเป็นอันมาก ต้องเผชิญต่อความเสี่ยงต่อโรคที่จะตามมา หลายคนเริ่มมีอาการขาดสมดุลของร่างกาย เช่น เป็นหวัดบ่อย อ่อนเพลีย นอนไม่หลับ เครียด อารมณ์สับสน วุ่นวาย ทำงานไม่ได้ทั้งที่อยากทำ อ่านหนังสือไม่ได้ ขาดสมาธิในการจัดการปัญหา เป็นต้น อาการเหล่านี้เมื่อเกิดในระยะแรกเริ่ม อาจรู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องปกติไม่ถึงขั้นที่ต้องใช้ยารักษา แต่หากทิ้งไว้ไม่สามารถปรับพฤติกรรม หรือแก้ไขต้นเหตุเหล่านี้โดยวิธีหนึ่ง ก็จะทำให้ร่างกายของเราเจ็บป่วยและเป็นโรคได้ในที่สุด

พิกัดเกสรทั้ง ๕

ดอกไม้บำรุงหัวใจ เกสรทั้ง ๕ (ตัวยา ๕ อย่าง) ในเครื่องยาสมุนไพรรไทย ซึ่งประกอบด้วย ดอกมะลิ ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี และเกสรดอกบัวหลวง

การใช้ยาหอมแก้ปัญหาเบื้องต้น มีפקติดติดตัวกันไว้ก็ตื่นคะ เป็นหนทางหนึ่งที่จะป้องกันปัญหาไม่ให้ลุกลาม เป็นการดูแลสุขภาพตั้งแต่สมัยปู่ย่าที่ได้ผลชะงัดนัก จากตำรับยาในการแพทย์แผนไทยที่ระบุในบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๖ คือ “ยาหอมเทพจิตร” โดยมีข้อบ่งใช้ คือ แก้กมกกองละเอียด ได้แก่ อาการหน้ามืด ตาลาย สวิงสวาย (อาการที่รู้สึกใจหวิววิงเวียน คลื่นไส้ ตาพร่าจะเป็นลม) ใจสั่น และบำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น ซึ่งคำว่า “บำรุงดวงจิต” นี้หมายถึง ดวงจิตหรือหัวใจหรือดวงใจ คือ ความรู้สึกนึกคิด ความรัก ความโกรธ ความชอบ หรือพูดง่าย ๆ ก็คืออารมณ์ ยาหอมจึงมีสรรพคุณช่วยในการปรับเปลี่ยนอารมณ์ และความรู้สึกให้เข้มขึ้นนั่นเอง

ยาหอมเทพจิตร เป็นยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณที่ใช้บำรุงหัวใจ แก้กมกวิงเวียน มักมีส่วนประกอบของสมุนไพรมักกลิ่นหอมเพื่อให้ร่างกายอยู่ในภาวะสมดุล สมุนไพรมีรสร้อนช่วยเพื่อการทำงานของธาตุลม สมุนไพรรับธาตุช่วยแก้ปัญหาลือดลม เรามาดูส่วนประกอบของยาหอมเทพจิตรกันก่อนนะคะ

วิธีทำ	บดเป็นผงผสมน้ำดอกไม้เทศ ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม
สรรพคุณ	แก้ลม บำรุงหัวใจ
ขนาดรับประทาน	ครั้งละ ๕- ๗ เม็ด ไม่เกินวันละ ๓ ครั้ง
ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้ในเด็กทารก

ข้อควรระวัง

- ระวังการใช้ยาเกินขนาดในผู้ป่วยโรคตับ ไตและทางเดินปัสสาวะ
- ระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้เกสรดอกไม้

การใช้ยาหอมให้ได้ผลดี แม้จะเป็นชนิดเม็ดควรนำมาละลายน้ำกระสายหรือน้ำอุ่นรับประทานขณะกำลังอุ่น เพราะการออกฤทธิ์ของน้ำมันหอมระเหยที่มีในยาหอม จะช่วยให้ออกฤทธิ์เร็วขึ้นและออกฤทธิ์ผ่านประสาทรับกลิ่นและดูดซึมผ่านกระเพาะอาหาร

ในสูตรตำรับของยาหอมเทพจิตรจะมีส่วนอัตราส่วนของดอกมะลิอยู่มากที่สุด ดังนั้นวันนี้จะนำข้อมูลและสรรพคุณต่างๆ ของดอกมะลิมาให้ได้ทราบกันค่ะ

มะลิ มีชื่อพื้นบ้านว่า มะลิลา มะลิซ้อน มะลิหลวง และมะลิ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า (Jasmine) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Jasminum sambac* Ait. และ *Jasminum adenophyllum* จัดอยู่ในวงศ์ OLEACEAE

มะลิจัดเป็นพรรณไม้พุ่มยืนต้นขนาดกลาง แตกกิ่งก้านสาขากว้างๆ มีลำต้นสูงประมาณ ๕ ฟุต ใบเป็นใบเดี่ยวแตกออกเป็นคู่ไปตามก้านต้น ลักษณะใบป้อมมน ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบไม่มีจัก ผิวใบเรียบมีสีเขียวเข้มเป็นมัน ใบยาว ๒-๓ นิ้ว มีดอกเป็นดอกเดี่ยว ออกเป็นช่อตามปลายยอดหรือปลายกิ่งประมาณ ๓-๕ ดอกแล้วแต่ชนิดและพันธุ์ ดอกมะลิมีสีขาว และมีกลิ่นหอม มีทั้งดอกตูมและดอกช่อน ออกดอกตลอดปี

“มะลิ” มีคุณค่าทางโภชนาการคือ ประกอบด้วยน้ำมันหอมระเหยหลายชนิด กรดฟอร์มิก (formic acid) สารเซมเบิน (sambain) และแซมบาโคติโนไซด์ (sambacotinoside)

สรรพคุณ ของดอกมะลิ ใช้แต่งกลิ่น เข้ายาหอม แก้อาการหอบหืด ลดน้ำมูก แก้บิด ปวดท้อง ใช้ทาบริเวณที่ปวดศีรษะ ทาฝีหนอง ทาแผลเรื้อรัง ใช้ดอกมะลิสดหรือแห้ง ๑.๕-๓ กรัม หรือใบสด ๓-๖ กรัม หรือรากสด ๑-๑.๕ กรัม ต้มกับน้ำ ๑ ถ้วยกาแฟ ใช้ดื่มเพื่อรักษาอาการดังกล่าว

นำดอกมะลิสดไปลอยน้ำดื่ม จะมีสรรพคุณช่วยในการบำรุงหัวใจหรือจะใช้ดอกมะลิแห้ง ๑.๕-๓.๐ กรัม ต้มหรือชงกับชาจีนที่เรียกว่า จัสมินที (Jasmine Tea) แล้วดื่มร้อนๆ หรือขณะยังอุ่นอยู่ จะช่วยให้ชุ่มคอแก้กระหายน้ำได้เป็นอย่างดี

ดอกมะลิ แก้วเวียง บำรุงหัวใจ

นกต่อ... นกล่อ... นกป่า...

ถูกจองจำปลอกขาไว้ล่าล่อ
ชั้นคูเรียกต้องทำตามคำพราน
ตัวมันเองหมดสิทธิ์อิสระ
จึงชนบททองจ่าอย่างลำพอง
ไอ้เจ้านกเขาป่าคร่ำกระสัน
เจ้าจิกตี เจ้านกล่อให้พอใจ
มิได้คิดใคร่ครวญกระบวนยุทธ
เสียงนกต่อเร่งเร้าเข้าในทรวง
เรื่องนกต่อยังใช้กันทุกวันนี้
ต้องใคร่ครวญคิดดูรู้เงื่อนไข
ใช้สติปัญญาหาเหตุผล
อย่าคิดเอาง่ายง่ายได้ของใคร

นางนกต่อเขากำหนดบทเรียกขาน
เพื่อจัดการนกป่าวัยคะนอง
โอกาสผลจากกรงคดงหม่นหมอง
นั่งเรียกร้องนกป่าสะเทือนไพร
ได้ยินเสียงชนนางนกต่อก็อหวั่นไหว
ไม่เห็นภัย เจ้านกต่อที่ล่อลวง
ในที่สุด “ครุน” คล้องคอ ก็นำหวง
หลงผิดบ่วงเสน่ห์หาเพราะคารม
ปรับวิธีนำใช้ให้เหมาะสม
ในสังคมเห็นแก่ได้ไร้จริงใจ
อย่าหลงกลหวานล่อมพร้อมเงื่อนไข
จะพ้นภัยจากนกต่อที่ล่อลวง

สงวน กลิ่นหอม

หมายเหตุ

แรงบันดาลใจจากคนต่อนกเขา ข้างหน้าตัวเอง

นกต่อ = คือนกตัวที่ในกรงแขวนอยู่ใกล้เป็นตัวเมีย

นกล่อ = คือนกตัวที่ล่ามติดไว้ที่พื้นดินเป็นตัวผู้

นกป่า = คือนกที่ลงมาจากติดนกล่อแล้วติดครุน

ครุน = คือบ่วงที่ติดกันเมื่อเก็บแล้วเป็นแผงกลม

ภาพชวนคิด - สะกิดใจ

เรียนน้ำ (ทุเรียนเทศ)

ทุเรียนน้ำ แต่มิได้อยู่ในน้ำ
ราคาต่ำ มีอาจสู้ ทุเรียนเขา
สรรพคุณ สมุนไพรร นั้นไม่เบา
บ้านนอกเรา ใช้เป็นยา มานานนาน

สงวน กลิ่นหอม = กรองคำ

ศุภชัย สงวนแสง = คัดภาพ